



**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ  
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ**

**SERAMİK ANASANAT DALI**

**BİRLİK, BERABERLİK VE BÜTÜNLEŞMENİN SERAMİK BÜNYELER  
ÜZERİNDEN ANLATIMLARI**

**Nuriye DEMİR**

**YÜKSEK LİSANS SANAT ÇALIŞMASI RAPORU**

**Ankara, 2024**



HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ  
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

SERAMİK ANASANAT DALI

BİRLİK, BERABERLİK VE BÜTÜNLEŞMENİN SERAMİK BÜNYELER  
ÜZERİNDEN ANLATIMLARI

Nuriye DEMİR

YÜKSEK LİSANS SANAT ÇALIŞMASI RAPORU

Ankara, 2024

# BİRLİK, BERABERLİK VE BÜTÜNLEŞMENİN SERAMİK BÜNYELER ÜZERİNDEN ANLATIMLARI

**Danışman:** Prof. Tuğrul Emre FEYZOĞLU

**Yazar:** Nuriye DEMİR

## ÖZ

DEMİR Nuriye. *“Birlik, Beraberlik ve Bütünleşmenin Seramik Bünyeler Üzerinden Anlatımları”*, Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu, Ankara, 2024

Toplum ve birey ilişkilerini konu alan sosyoloji disiplini içerisinde ve birçok alanda yer alan “birlik”, “beraberlik” ve “bütünleşme” kavramları sosyal düzenin sağlanması, gerekli şartların oluşturulması ve toplumu ilgilendiren kültür, sanat, eğitim, inanç, ticaret vb. alanlarda sağladığı katkılar bakımından araştırılmasına ihtiyaç duyulan özellikler gösterir. Toplumların yapısında etkili olan birlik, beraberlik ve bütünleşme kavramlarının bireysel ve kolektif kimliklerin oluşumlarındaki etkileşimleri toplum ve birey üzerinden aktarılacaktır. Tarihsel süreçlerden bugüne birlik, beraberlik ve bütünleşmelerin sağlanması, bireylerin yaşamında, grupların, toplumların ve medeniyetlerin oluşumunda, uluslararası kurum ve kuruluşlarda, dünya barışı ve yaşamın sürdürülebilirliği için gerekliliği araştırılarak, incelenecek ve tanımlanacaktır.

Toplumsal, sosyal, kültürel ve ekonomik birleşmelerin, bütünleşmelere etkileri, amaç ve ideal birliği, barış, kardeşlik, dayanışma ve yardımseverlik duygularına katkıları, sanatsal yaratıcılığa, kişisel ve ruhsal gelişmelere etkileri seramik form ve yüzeyler üzerinden aktarımlarla vurgulanacaktır. Bireyler arası ayrılık, çatışma ve kopuşların, seramik sanatı üzerinden gösterimleri kişisel yaratıcılığa ve evrensel bütünleşmeye tuttuğu ışığın izleri takip edilecektir.

Anahtar kelimeler: Birlik, beraberlik, bütünleşme, Birey, Toplum,

# UNITY, TOGETHERNESS AND INTEGRATION THROUGH CERAMIC BODIES

**Advisor:** Prof. Tuğrul Emre FEYZOĞLU

**Author:** Nuriye DEMİR

## ABSTRACT

DEMİR Nuriye. *“Unity, Togetherness and Integration Through Ceramic Bodies”*  
Master of Arts Study Report, Ankara, 2024

In the discipline of sociology, which addresses the relationships between society and individuals, the concepts of "unity," "togetherness," and "integration" are essential for ensuring social order and creating necessary conditions. These concepts need to be investigated for their contributions in various fields concerning society, such as culture, art, education, belief, and commerce. The interactions of the concepts of unity, togetherness, and integration within the structures of societies will be observed through individual and collective identities. From historical processes to the present day, the necessity of achieving unity, togetherness, and integration in individuals' lives, the formation of groups, societies, and civilizations, in international institutions and organizations, and for world peace and the sustainability of life will be researched, examined, and defined.

The impacts of social, cultural, and economic mergers on integrations, contributions to the senses of purpose and ideal unity, peace, brotherhood, solidarity, and benevolence, their effects on artistic creativity, personal and spiritual developments will be emphasized through representations on ceramic forms and surfaces. The traces of separations, conflicts, and disconnections among individuals, as depicted through ceramic art, will be followed for the light they shed on personal creativity and universal integration.

**Keywords:** Unity, togetherness, integration, Individual, society,

## TEŞEKKÜR

Bir hayalin peşinden çıktığım yolda öğrenmek, öğretmek ve paylaşmak hep öncelikli amacım oldu. Yolum yokuştu ve çok defa mola verdim ama hiç yılmadım. Yokuşun başını ve ufukları görme azmi ve kararlılığı ile gecesi uzun gündüzü kısa zamanlar sürüp giderken güneşim parladı ve yolum Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik ve Cam Bölümü'nde birbirinden değerli hocalarım ile buluştu.

Bir Karadeniz kadını olarak okulumuzun kurucusu Hocaların hocası Sayın Prof. Dr. Hamiye Çolakoğlu'nun izinden gitmenin, fikirlerinin ve aydınlık düşüncelerinin yetiştirdiği hocalarımda devamını görmenin, öğrenci, öğretmen ve sanat bütünleşmesinin en güzel örneklerinin yaşatıldığı Hacettepe Üniversitesi Güzel sanatlar Fakültesi Seramik ve Cam Bölümü'nde eğitim almanın onuru ve gururunu taşıyor ve bu vesile ile Sayın Prof. Dr. Hamiye Çolakoğlu hocamızı rahmet, şükran ve saygı ile anıyorum.

Bu tezin hazırlanmasının her aşamasında ve her satırında izleri olan Değerli Danışmanım Sayın Prof. Dr. Tuğrul Emre Feyzoğlu'na çalışmalarım süresince sağladığı destekleri, paylaşımları ve her daraldığımda nefes olan, örnek yol göstericiliği, sabrı, naif ve bilge duruşu, yardımları ve güvenine, bana kattığı her şey için çok teşekkür ederim.

Kapısından ilk girdiğimden bugüne desteklerini ve bilgilerini esirgemeyen adını teker teker sayamadığım tüm hocalarıma, akademisyen ve öğrenci arkadaşlarıma çok teşekkür ederim.

Bize çıkarsız dostluğu, doğruluğu, iyiliği, sevmeyi, sabır, yardımlaşma, dayanışma ve azmi öğreten anneme ve babama çok teşekkür ederim. Birlikte çıktığımız yolda desteğini esirgemeyen gücüme güç katan, yol arkadaşım, can yoldaşım, dostum, kıymetli eşim Yüksel Demir'e ve canımın parçaları kızlarım Tuğçe Demir'e ve Bilgesu Gökçenur Demir'e bana güvendikleri ve destekledikleri için çok teşekkür ederim.

## İÇİNDEKİLER DİZİNİ

ÖZ .....	i
ABSTRACT .....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
İÇİNDEKİLER DİZİNİ .....	iv
GÖRSELLER DİZİN .....	vi
GİRİŞ .....	1
<b>1. BÖLÜM: BİREY, GRUP VE TOPLUMUN BİRLİK, BERABERLİK VE BÜTÜNLEŞME İLİŞKİLERİ .....</b>	<b>4</b>
1.1. Birlik, Beraberlik ve Bütünleşme Kavramlarının Tanımlanması .....	7
1.2. Birlik Beraberlik ve Bütünleşmenin Önemi.....	10
1.3. İlk Çağlardan Günümüze Birlik, Beraberlik ve Bütünleşmelerin Tarihçesi .....	14
1.4. Sanatın Bireyin ve Toplumun Birlik, Beraberlik ve Bütünleşmesindeki Rolü .....	21
1.5. Toplumsal Bütünleşme .....	23
1.6. Toplum ve Kültür .....	26
1.7. Sosyal Bütünleşme.....	31
1.8. Eğitim ve Öğretimde Birlik ve Beraberlikler .....	35
1.9. Sanatın İnançlara Birlik, Beraberlik ve Bütünleşmelere Etkileri .....	39
1.10. Milli Birlik ve Beraberlik .....	48
1.11. Dünyadaki Birleşme ve Bütünleşme Hareketleri .....	50
<b>2. BÖLÜM: SANATINDA BİRLİK, BERABERLİK VE BÜTÜNLEŞME UNSURLARI BARINDIRAN SANATÇILAR .....</b>	<b>53</b>

<b>3. BÖLÜM: KİŞİSEL UYGULAMALAR .....</b>	<b>64</b>
<b>SONUÇ .....</b>	<b>86</b>
<b>KAYNAKLAR.....</b>	<b>89</b>
<b>ETİK BEYAN.....</b>	<b>94</b>
<b>YÜKSEK LİSANS SANAT ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU .....</b>	<b>95</b>
<b>MASTER'S ART WORK REPORT ORIGINALITY REPORT .....</b>	<b>96</b>
<b>YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI .....</b>	<b>97</b>

## GÖRSELLER DİZİN

<b>Görsel 1.</b>	Sümerler bilinen ilk sınıflı toplumdur .....	2
<b>Görsel 2.</b>	Alta mira mağarası duvar resimleri .....	16
<b>Görsel 3.</b>	Hasan Dağı'nı volkanik hareket halinde gösteren yeryüzünün ilk doğa betimlemesi .....	16
<b>Görsel 4.</b>	Çatalhöyük Yerleşim yerinde bir evin duvarında bulunan yerleşim yeri planı .....	17
<b>Görsel 5.</b>	Çivi yazısıyla yazılmış tablet.....	19
<b>Görsel 6.</b>	Cueva de las Manos Latin Amerika Mağara resimleri .....	20
<b>Görsel 7.</b>	Tahtta oturan pişmiş toprak kadın heykelciği. Çatalhöyük, Konya,....	20
<b>Görsel 8.</b>	Cicim kilim .....	30
<b>Görsel 9.</b>	"Bir Arada" Sergi Afişi .....	39
<b>Görsel 10.</b>	Davut Heykeli. Michelangelo .....	45
<b>Görsel 11.</b>	Adem'in Yaratılışı, Michelangelo 1511,.....	46
<b>Görsel 12.</b>	Pieta. Michangelo Buonaroti.1511 .....	46
<b>Görsel 13.</b>	Çatalhöyük kutsal yapılarında bulunan bir duvar resmi .....	53
<b>Görsel 14.</b>	Halka Yol Gösteren Hürriyet 1890. Delacroix .....	54
<b>Görsel 15.</b>	Pablo Picasso. Guernica .....	56
<b>Görsel 16.</b>	Henry Moore, "Recumbent Figure", 1938, Green Hornton Stone, 889x1327x737 mm .....	57
<b>Görsel 17.</b>	Richard Notkin" All Have Their Moment Of Foolishness"(2006) .....	57
<b>Görsel 18.</b>	Kemal Uludağ 'Töre 32' 32x27x27 cm, Stoneware-1200°C .....	58
<b>Görsel 19.</b>	Kemal Uludağ, Töre: 29x35x25 Stoneware, 1200 derece. 2016 .....	59
<b>Görsel 20.</b>	Kemal Uludağ 'Töre' 37x27x20cm, Stoneware-1200 derece,2016....	60
<b>Görsel 21.</b>	Yalçın Gökçebağ: 'Çay Bahçesi '2019, 60x80 cm, TÜYB, .....	62
<b>Görsel 22.</b>	Yalçın Gökçebağ:'Çay Bahçesi', 60x80 cm, TÜYB, 2019, .....	62
<b>Görsel 23.</b>	Nuriye Demir, "Birleşme I", 2024, .....	66



<b>Görsel 24.</b> Nuriye Demir, “Birleşme I” 2024, .....	67
<b>Görsel 25.</b> Nuriye Demir, “Evrensel Birleşme” 2024,.....	68
<b>Görsel 26.</b> Nuriye Demir,” Demir Yumruk”,2024 , .....	69
<b>Görsel 27.</b> Nuriye demir. “Zıtlıkların Uyumu”2024, .....	70
<b>Görsel 28.</b> Nuriye Demir, “Geleceğin ayak İzleri”2024, .....	71
<b>Görsel 29.</b> Nuriye Demir, “Geleceğin Ayak İzleri” 2024.....	72
<b>Görsel 30.</b> Nuriye Demir “Dünya dörtten büyüktür” 2024, .....	73
<b>Görsel 31.</b> Nuriye Demir “Dayanışma” 2024, .....	74
<b>Görsel 32.</b> Nuriye Demir “Dayanışma”, 2024, .....	75
<b>Görsel 33.</b> Nuriye Demir, “Bütünleşmiş Dünyalar” 2024,.....	76
<b>Görsel 34.</b> Nuriye Demir “Yılgın” 2024 .....	77
<b>Görsel 35.</b> Nuriye Demir, “İletişim ve Dayanışma” 2024 .....	78
<b>Görsel 36.</b> Nuriye Demir,” Evrensel birlik ve beraberlik”2024,.....	79
<b>Görsel 37.</b> Nuriye Demir “Bütünleşmeler”,2023, .....	80
<b>Görsel 38.</b> Nuriye Demir “Bütünleşmeler”,2023, .....	81
<b>Görsel 39.</b> Nuriye Demir “Büyüyerek Bütünleşme” 2023,.....	82
<b>Görsel 40.</b> Nuriye Demir “Kucaklaşma” 2023,.....	83
<b>Görsel 41.</b> Nuriye Demir. “Dışlanma ve Ön Yargı” 2024, .....	84
<b>Görsel 42.</b> Nuriye Demir. “Yaşam” 2024, .....	85

## GİRİŞ

Birey, grup ve toplum yaşamının tüm bileşenlerinde, yakınlıklar, farklılıklar ve benzerlikler birlik ve beraberliklerin kurulmasında, bütünleşmelerin sağlanmasında etkili gücü teşkil etmektedir. Toplumda farklılıkların çekim kuvvetinden daha çok yakınlıklar ve benzerliklerin uyum ve iş birliği ile dayanışması, birlik, beraberlik ve bütünleşmeyi sağlamaktadır. Birey, grup ve toplulukların sosyal ve kültürel bağları ve bireysel kimliğin oluşumu “yakınlıklar”, “benzerlikler” ve “farklılıklar” üzerinden kurulur.

Bireysel, toplumsal, sosyal ve kültürel roller ilk ailede öğrenilir. Demokratik, özgür ve eşitlikçi ailelerin varlığı toplumların şekillenmesinde ve bireyin yetiştirilmesinde önem göstermektedir. Değişik kültür ve sosyal sınıflardan, heterojen gruplardan gelen bireylerin bir araya gelmeleri toplumların mozaiğini oluşturur.

Bireyin karşılaştığı zorlukları tek başına halletmekte yetersiz kalması, bir araya gelerek daha kolay çözüm üretmesi, toplumsallaşmaya, birlik, beraberlik ve bütünleşmeye yönelimini artırmaktadır. Birbiri ile bağlantılı gruplar toplumları oluşturur. Bütünü oluşturan unsurların her biri görevini yerine getirerek, bütünlüğe ve uyuma katkıda bulunur.

Toplumların oluşum süreçleri incelendiğinde, her toplumun oluşumu ve türleri farklılıklar göstermektedir. Paleolitik çağlarda avcı ve toplayıcı toplumlar yanı sıra göçebe ve bahçecilik yapan tarım toplumları yaşamış, sanayi ve endüstri toplumlarının ardından sanayi sonrası bilgi toplumları oluşmuştur.

Toplumun oluşturan grup ve bireylerin yaşam tarzları çevreye, coğrafik şartlara, yerleşime, zamana ve demografik yapıya göre uyumlanarak sosyal ve kültürel olarak şekillenmektedir. Bireyler, sosyal ve fiziksel ihtiyaçlarını karşılama ve daha iyi yaşam şartlarına kavuşma imkanlarının mücadelesi içinde toplumun şekillenmesinde etken roller üstlenmektedirler. Bu roller bireylerin hayat tarzlarına ve değer yargılarına paralellik gösterirken kültürün ve medeniyetlerin vücut bulmuş haline dönüşmektedirler.

Toplumsal sistem içindeki her birim, işlevleri ve ihtiyaçları yerine getirme ölçüsünde önemlidir. Sosyolojide toplum, onu oluşturan canlıların basit bir toplamından farklı biçimler ve özellikler gösterip özgün ve nesnel yasalar gereğince insanların maddi

Üretim içindeki gündelik hayat faaliyetleriyle ve sınıfsal mücadele ile değiştirilen ve gelişen ilişkilerden oluşan sistemler olarak belirlenir.



**Görsel 1.** Sümerler bilinen ilk sınıflı toplumdur

[https://tr.wikipedia.org/wiki/Toplum#Toplumsal\\_d%C3%BCzen](https://tr.wikipedia.org/wiki/Toplum#Toplumsal_d%C3%BCzen) (Erişim:16.02.2022)

Birey, içinde bulunduğu toplumun ayrılmaz bir parçasıdır. Bireyin sevinçte, kederde, ortak amaç ve ideallerde birlik ve beraberlik göstermesi toplumun refahı ve huzuru için önem göstermektedir. Birey yaratılışındaki zgr irade, tutku ve güdüler ile başkalarının hakkını, hukukunu ve toplum kurallarını ihlal etme, aşırılıklar gösterme dürtüleri ile hareket ederek toplumsal bütünlüğün oluşmasını engelleme yolunu seçebilir. Toplumsal hareketler ve olaylar devletlerin kurum ve kuruluşlarının yanında toplum ve ahlak kuralları ile kontrol altında tutularak güvence altına alınmaktadır.

Toplumsal olaylar, bireylerin yaşamında etkili değişimlere sebep olurken Dünyada köklü devrimlerin yaratılmasının da nedeni olmuşlardır. Dünyada yaşanan gelişmeler, yeni düşüncelerin, fikirlerin ve değişimlerin yanında yeni toplumların oluşumuna da zemin hazırlamıştır. 18. ve 19. Yüzyıllar arasında yaşanan Sanayi Devrimi yeni buluş, icat ve makinaların endüstriyel üretime olan etkileri ile işçi sınıfının ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Üretimde kolaylık sağlayan makinalar ve teknolojilerdeki ilerlemeler yeni iş kollarının açılmasını sağlarken işçi sınıfının çoğalmasını işçi ve işveren arasındaki hak, emek ve adalet arayışlarına ve işçi

sınıfının örgütlenerek birlik ve beraberlik mücadelesinin başlamasına, toplumsal ve sosyal sınıfların ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır.

Bireyler arasında eğitimsel, kültürel, sosyal kişilik ve statü farklılıkları ile değişik aktörlerin varlığı toplumlardaki sivri uçların oluşmasında etkili olmaktadır. Yüzyıllar süren insanlık tarihinde savaşlar ve anlaşmazlıklar, medeniyetleri oluşturan toplulukların hoşgörü, sevgi ve iletişim dilini kullanmakta yetersiz kalmaları nedeni ile yaşanmışlardır. Sevgisiz ve hoşgörü yoksunu, bireylerin uzlaşma, iş birliği ve diyalog dilini kullanmamaları, toplumlarda kopuşların ve ayrılıkların yaşanmasını başlatmakta etkili olmaktadır.

Küreselleşen dünyamızda insan yaşamının sürdürülmesinde tehlike yaratan salgın hastalıklar, doğal afetler, depremler, seller, heyelanlar, kuraklık, açlık ve su kıtlığı gibi doğa felaketleri ile savaşların yakıp, yıkan, öldürücü etkilerinin bertaraf edilme mücadelesi tüm milletlerin sorunu olmaya devam etmektedir. Dünya atmosferindeki tüm canlıların yaşam hakkı ve insanlığın devamı ulusal ve uluslararası birliklerin ve bütünleşmelerin yaratılmasını gerektirmektedir. Ulusların ve uluslararası toplulukların birleşmesi, doğanın korunması ve sürdürülmesinin amaçlandığı bütünleşmelerin zorunluluğu açıkça görülmektedir.

Değişen toplumlarda kadın ve erkek cinsiyetinin yanında farklı cinsiyet seçimlerinin varlığı sosyal ve toplumsal sorunların yanında, bireysel ve kolektif kimliğin tanımlanmasında değişiklik yapılmasında etkili olmaktadır. Birey ve toplumların benliğinde olumsuz cinsiyetçi söylemlerin açtığı yaralar modern toplumların mücadele ettiği sosyal sorunlar içinde yer almaktadır.

Toplumların farklı kültürlerden oluşması kültürel dokunun zenginleşmesine ve bireylerin hayatına renk ve ahenk gelmesine sebep olmaktadır. Bireylerin topluluk içindeki rolleri ve özellikleri birleşmeyi kolaylaştırma veya zorlaştırmaya etken faktörleri oluşturur.

Topluluklarda bireyler arasında dayanışma ve yardımlaşma kültürleri mevcut kültürün içinden bir üst kültürün yaratılmasına olanak sağlamaktadır. Bir toplumdan diğerine değişen ve dönüşen kültürler, toplumlarda bütünlüğü ayakta tutan kaynaşma merkezleri konumundadır.

## 1. BÖLÜM: BİREY, GRUP VE TOPLUMUN BİRLİK, BERABERLİK VE BÜTÜNLEŞME İLİŞKİLERİ

Bireyin yaratılışında birleşme ve çoğalma şuuru vardır. Âdem'den başlayan birlik, beraberlik şuuru, günümüz modern insanı ve evrendeki tüm canlılarda görülmektedir. Birlik ve beraberlik birey, grup ve toplulukların eğitim, bilim, sanat ve siyaset hayatını yönlendiren ölçütlerdendir. İnsanlığın teklifin içindeki bütünlüğü bulma çabaları varlığın bütünlüğüne anlam kazandırmaktadır. Bu bütünlük kavramı, din, dil, köken, amaç ve ideallerde iştirak halinde olmaları ile şekillenmektedir.

Bireylerin toplumsallaşması, "ben" olma tek durumundan çıkarak, "biz" olma durumuna geçmesi ile bütünlük sağlaması, sosyolojik ve psikolojik olarak kendiliğindenlik ve farkındalıkla tamamlanması, değişmesi ve dönüşmesi anlamları taşımaktadır. Bireyin doğasındaki birlik ve beraberliklerin kurulmasının önündeki engellerin başında "ego" gelmektedir. 'Toplumsal biz' i oluşturan sosyalleşme ve toplumsallaşma güdülerinin doyurulması egoyu desteklemektedir.

Kimlik kavramı en genel ifadeyle bireyin "kim", topluluğun da "kimler" olduğunu öteki bağlamında açıklama girişimi olarak anlaşılabilir. Kimliği tanımlamada bireyi diğerlerinden ayırıştırma noktasında "farklılık" merkezli ve bireyi bir bütüne ait kılma noktasında "benzerlik" odaklı iki unsur öne çıkmaktadır. Farklılık vurgusu yapılan tanımlamalarda özellikle "Biz/ben" i, "Onları /diğerlerinden" den ayırt etmek, benzerlik merkezli tanımlamalarda ise "Ben" i "Biz" e ait kılmak şeklinde bir yöntem takip edilmektedir. Birey aynen sosyalleşmede olduğu gibi kimlik kazanımında da birtakım süreçler ve ortamlarla yüzleşmek zorundadır (M. Özdil.s.2).

Toplumların kültürel ve sosyal gelişim evreleri medeniyet olma aşamalarını ifade etmektedir. Bireyin toplum kurallarına saygı ve uyumla riayet etmesi toplumsal yapıyı güçlendirir. Toplumsal yapı, parçaları ve öğeleri arasında bağlayan karşılıklı ilişkiler bütünüdür. Bütünü ifade eden yapı belli temel işlevi yerine getiren parçalardan oluşur. Bu parçalar bütünü içinde birbirine bağlı ve düzenli ilişki içindedir. Bir öğedeki aksaklık ise bütünü etkiler. (Mustafa Erkal, Sosyoloji, Filiz kitabevi. İstanbul,1983).

İnsanlık tarihinde medeniyetler belli bir süreç dâhilinde oluşmuşlardır. Başlangıçta küçük bir aile grup oluşturmuş ve böylece toplulaşmaya doğru gidilmiştir. Bu süreçte mekân ve şartlarda medenileşmeyi arttırmıştır. İnsanların bir arada yaşama ve şehirli olma istek ve arzuları da bunda etkili olmuştur. Medeniyet bir toplumun ulaştığı en son merhaleyi ifade ettiğinden, bunun arka planında söz konusu toplumun kültürel dokusu yer almaktadır. (A. Akdoğan,2016, s.92)

Toplumunu oluşturan bireylerin yaşam, özgürlük ve bağımsızlık hakları devlet, kamu, kurum ve kuruluşları ile güvence altında tutulmaktadır. Demokratik toplum düzeni bireylerin ayırım yapılmadan yetiştirilmesi ile kurulur. Toplumun mihenk taşları olan kadın ve erkeklere eşit fırsatlar tanınması sosyal adalet ile birlikte ekonomik verimliliği güvence altına alacağından önemlidir. Fırsat eşitliğinin sağlanması ancak yasal düzenlemelerle mümkün olabilmektedir.

“Bireyin içinde yaşadığı toplumun kültürü; bir kadın ve erkeğin nasıl davranacağı, nasıl düşüneceği ve nasıl hareket edeceğine ilişkin beklentileri ortaya koyan, yani kadın ve erkeği sosyal olarak yapılandıran özellikleri belirlemektedir.” (Akın ve Demirel, 2003, s.74, Üner, 2008, s.6, Powell ve Greenhouse, 2010, s 10.12).

Ailede cinsiyet rollerini irdeleyen toplum bilimciler cinsiyetçi ayrımcılığın statü ve rollerin dağılımındaki iş bölümü ile başladığı temeline ulaşmışlardır.

Tan; "Kadın'ın Ekonomik Yaşamı ve Eğitimi" adlı çalışmasında, metallerin bulunuşu, hayvanların yetiştirilmesi, dokumacılığın ve tarla kültürünün gelişimi sonucu çıkan artı değer aile mülkiyetine geçişi ile erkeğin ve kadının rolleri değişerek statüleri arasındaki eşitlik bozulur (Tan. 1979.s.164) görüşündedir. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/100951>

Değişen statülerin ve rollerin dağılım sürecinde kadınlar, çocuğun doğumu, bakımı, beslenmesi ve evin işleri ile ev içine, erkekler ise hayvancılık, tarım, ticaret alanları ile ev dışına çekilmişlerdir. Bu ayırımın cinsiyetçi rollerin şekillenmesinde ve ayrımcılığın ortaya çıkmasında etkili olduğu belirtilmektedir.

Modernleşme süreci içindeki Türkiye’de kadının toplumdaki yeri sık sık gündeme gelen konular arasındadır. Genel olarak ekonomik ve toplumsal alanlarda gündeme gelen kadın sorunları kırsal ve kentsel kesimde farklılıklar göstermektedir. Doğu toplumlarına ait gelenekler ve töreler şehir hayatındaki kadınları da etkilemektedir. Günümüz toplumları ve sosyal hayatında kadınlarla ilgili şiddet, taciz, tecavüz ve cinayet haberleri toplumsal cinsiyet ayrımcılığına işaret etmektedir. Bu durumun ortadan kaldırılması, toplumsal bütünleşmenin sağlanması, ailelerin daha iyi eğitim ve ekonomik şartlara kavuşturulması ile sağlanabilir.

20.Yüzyılın son dönemlerinden başlayarak dünyanın çeşitli coğrafyalarında yaşanan ekonomik, sosyal ve kültürel yozlaşmalar, cinsiyet ayrımcılığı, uzlaşsı yoksunluğu, iklim değışikliği ve savaşlar ile huzur ve güvenin giderek bozulması milletlerin ve toplumların birlik ve beraberliğini olumsuz yönde etkilemeye devam etmektedir.

İnsanlar dişi ya da erkek cinsiyeti ile doğarlar ancak yetiştirilirken toplumun cinsiyetlerine özgü beklediği roller çerçevesinde kız ya da erkek çocuk olmayı öğrenerek büyürler. Bu yüzden toplumsal cinsiyet zaman içerisinde değışiklik gösterebildiği gibi kültürden kültüre de farklılık göstermektedir. Ayrıca literatürde toplumsal cinsiyetin sosyo-kültürel olduğu, zaman kültüre ve hatta aileden aileye değışebildiği, insanlar tarafından oluşturulduğu ve değıştirilebilir olduğu da belirtilmektedir (Terzioğlu ve Taşkın, 2008).

Geleneksel Türk kültürümüz hoşgörü, sevgi ve barış üzerine temellenir. Mevlâna, Hacı Bektaşi Veli gibi ünlü düşünürlerimiz Anadolu'da birlik beraberlik ve hoşgörü ile bütünleşmeyi çağdaşlarına aşılmak için savaş vererek, Anadolu'dan Dünya'ya birlik, beraberlik ve hoşgörüü yaymışlardır.

İnsanlığın geleceği, dayanışma, iş birliği ve anlaşmalarla, ortak çözüm üreterek, olağan ve olağanüstü şartlarda, savaş ve barışta beraberlikler ve bütünleşmelerin yaratılmasından geçmektedir. Uluslararası değerlerin ve amaçların birleşmesindeki uyumlulukların hassasiyet içinde oluşturulmaması, dünya barışının tehlikeye girmesine iç ve dış çatışmalara, savaşlar ve çöküşlere neden olduğu görölmektedir.

Yeni toplumsal hareketler kimlik temelli olmaları, "çoğulculuk " ve "farklılık" kavramlarını öne çıkarmaları, eylemi bireysel ve kolektif kimliklerin bir karışımı olarak görmeleri, şiddet yerine uzlaşmaya dayanmaları, esnek ve adem-i merkezi (Adem-i merkezietçilik ya da ademi merkezietçilik) devlet merkezinin gücünü azaltarak yerel yönetimlerin yetkilerinin artırılmasını savunan siyasi görüş) yapılarla sahip olmaları gibi özellikleriyle önceki toplumsal hareketlerden ayrılıyorlar"(Çoban vd. ,2009,s.176).

şehirler, medeni hayatın yaşanmasında ve imkânların kullanılmasında bireye üst faydanın sağlanmasında etkilidir. Antik Yunan'dan itibaren spor müsabakaları ve dünya kupaları gibi büyük kitleleri bir araya getirip bütünleştıren sosyal hareketler milletlerarası sevginin coşkuyla dile geldiği büyük beraberliklere örnek oluşturmaktadır. Bütünlüğü yaratan enerji sevginin paylaşımı ve gösterimidir. şehir hayatında daha fazla görünürlüğe sahip büyük birleşmeler, fikir ve düşünce ayrılıkları medeni hayatın geliştirilmesini etkilemektedir.

Medeniyetlerin merkezleri olarak ifade edilebilecek olan şehir hayatı için İbn Haldun, “İnsanlığın geldiği son merhale ve insani haklar, yaşayışlar bakımından her şeyin en güzelini temsil ettiği yönünde “(Zorlu, A. 202.s.177) görüş bildirmiştir.

İbn-Haldun ‘a göre medeni (hadari) hayat ve bedevi(kırsal) hayat diye iki kesim vardır. Medeni hayat, şehir hayatını belirtirken, bedevi hayat ise kırsal hayatı temsil etmektedir. Ayrıca toplumların refah seviyesi ve medeni yaşam sürdürmeleri kırsaldan şehirlere doğru gidildikçe artmaktadır şeklinde ifade etmektedir. Buradan hareketle denilebilir ki şehir hayatı, insanların birbirleri ile iletişim ve temas kurmakta zorlanmadıkları daha fazla etkileşimde buldukları, toplumların ilerleyişinde etkili oldukları bütünleşme merkezleridir.

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/imad/issue/70539/1082422>

Devleti oluşturan topluluklardaki değişik gruplar, etnik ve siyasal kimlikler yeni fikir ve düşüncelere yol açarken, bireyler arası muhakeme kurma olanağı, kabul ve onay hakkı tanımaktadır. Kamu kurum ve kuruluşlarındaki etnik ve siyasal grupların yönetme, söz hakkı sağlama, temsil yetkisi, seçme ve seçilme hakkı gibi faaliyetlerde bulunması bir takım siyasal haklar olarak görülür.

Devlet yönetimi, toplulukların aynı ya da farklı siyasi anlayış ve düşüncede olmasına bakmaksızın eşit, adil ve demokratik düzeni sağlama yükümlülüğü taşır. Adaletin sağlanamadığı toplumlarda huzur ve güven giderek kaybolur ve bireyler yalnızlaşırlar. Siyasal gruplar kadar etnik gruplar da toplumların varlığını ve devamlılığını etkilemektedir.

Genel olarak yönetim hakkına sahip merkezi ve yerel idareler, vatandaşlarının fikri ve vicdani hak ve özgürlüklerini koruma, kanunun verdiği yetkileri onların adına kullanma yetkisi ile bütünleşme, dayanışma ve iş birliği yapma durumundadırlar.

### **1.1. Birlik, Beraberlik ve Bütünleşme Kavramlarının Tanımlanması**

Birlik, tekil anlamda iken bir kişi anlamını verirken, birlikte olmak en az iki kişiden oluşan kişilerin bir arada olması gibi çoğul anlamı taşımaktadır. Türk Dil Kurumu'na göre *Birlik*, sözlük anlamı bakımından tek, bir arada olma durumu, tek olma, bağlılık, bağlantı, benzerlik ya da belirli bir topluluğun yararı için kurulmuş dernek anlamlarına gelen bir kelimedir. <https://www.haberturk.com/ne-demek/birlik-ne->



anlama-gelir. Psikolojik ve sosyolojik olarak benzerlikler ve farklılıklar birlik olmanın, birlikler oluşturmaının ön koşulunu taşımaktadır.

Toplumsal ve sosyal grupların kurulmasında doğal birleşmeler yanında ortak amaç, duygu ve düşünce birlikleri etkili olurken, grupların bir araya gelmesi toplumları oluşturmaktadır. Ekonomik, sosyal ve siyasal birliklerin entegrasyonları, birliğin bağlılığa dönüşmesine yol açmaktadır.

Birbirleri ile iş birliği ve dayanışma içindeki kurumsal yapılar, gruplar ve dernekler, topluluğun yararına çalışan denetlenmiş ve onaylanmış fikirleri kabul ederler. Bireylerin grup ya da toplum olarak doğa ile etkileşimleri ruhsal varlığını, sanatsal yaratıcılığını, sosyalliğini ve psikolojisini etkilemektedir. Doğadaki varlıkların kil ile üç boyutlu olarak anlatılması seramik ve heykel sanatlarını, iki boyutlu ve yüzeysel anlatımlar, resim sanatlarını doğurmuştur.

Ernest Renan'a göre "Milleti yaratan şey, birlikte acı çekmiş, sevinmiş ve birlikte umut etmiş olmak" tır. Renan'a göre millet, ortak bir maziye sahip olan ve gelecekte de birlikte yaşama arzusuna sahip olan insan topluluğudur (Türk yurdu. com.tr).

Milleti oluşturan ana etmenin birlik olma, düşünce ve amacı ile bir araya gelen ortak şuur olduğu, devleti var edenin millet, milleti var edenin de devlet olduğu ilişkisine ulaşılmaktadır.

Milletçe beraberlik; aynı toprak veya vatan üzerinde dil, din, ırk, ölkü ve ideallerde birlik olmayı gerektirir. Birlik ve beraberlik içindeki birey ve toplumlar, karşılaştıkları sorunlar ne kadar zor olursa olsun kolaylıkla çözerler. Sorunlarını çözebilen toplumlar fikir eylem ve ideal birliği içinde olmakla başarıya ulaşır, ilerler ve gelişip büyürler.

Sanayi Devrimi sonrasında başlayan teknolojik gelişimler, sosyal ve toplumsal hareketlilik sonucunda bireylerin daha fazla modern aletler kullanması ve fabrikalarda çalışma sahalarının açılması ile insanların köy ve kasabaları terk ederek büyük şehirlerde yaşama tercihleri bireylerde doğadan uzaklaşmalarını başlatmıştır.

Bütünleşme (Entegrasyon), toplumu oluşturan bireylerin, toplulukların ve grupların ortak amaç, duygu, düşünce ve davranış temeline dayanarak birleşmesi, bütün

içinde bağlanması durumudur. Bütünleşme, ekonomik, siyasal, sosyal, eğitimsel, ırksal ve bölgesel bütünleşmeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bütünleşme bu kavramların hepsini içine almaktadır. Bütünleşme, Latince parçaları bütün içinde birleştirmek anlamına gelen “Integutio” kelimesinden gelmektedir. Entegrasyon terimi de bütünleşme kavramını parçaların birleşerek ayrı özellikte ve farklılıkların birlikte güçlü bağlantılar oluşturması ile tanımlamaktadır. <https://www.tuicakademi.org/bütünleşme-entegrasyon/>

Bütünleşme, felsefe temelli bir çalışmada “davranışların ve çatışan birimlerin uyuşup karşılıklı bağımlılık içinde birleşmeleri süreci” şeklinde ele alınmaktadır (1985.s.205-206).

Bütünleşme (Entegrasyon) en yalın hali ile “bütünleşmek, uyum sağlamak” anlamına gelmektedir. Toplumda insanların ve sistemlerin uyum içinde birbirine bağlanması bireyin varlığını güçlendirmektedir. İnsanın sosyal ve toplumsal rolleri vardır. Toplumun farklı bileşenlerinin fikir ayrılığı ve çatışma içinde olması doğaldır ve bağımlılık oluşturmaya engel değildir. Grup ve toplumların özgürce fikirlerini tartışabilmesi, demokratikleşme ve sosyalleşme zemini yaratırken, toplumdaki bileşenlerin birbirinden haberdar olmasına, yeni fikir, düşünce ve iş birliklerinin ortaya çıkmasına, olumsuz şartların ve çatışmaların giderilmesine etki etmektedir.

Milletler arasında toplumsal ve sosyal bütünleşmenin sağlanamaması ulusal birlik, beraberlik ve bütünleşmeler adına tehlike yaratarak milletçe kavgaların ve iç çatışmaların oluşmasına neden olmaktadır. Toplumsal bütünleşme, toplumu oluşturan değişik birimlerin, birey ve toplulukların birleşerek oluşturdukları kurum ve kuruluşların bütünleşmesiyle mümkündür. Sosyal bütünleşme ise toplum içindeki farklı kimlikleri, etnik ve dini grupları birbirleriyle kaynaştırarak birleştirmektedir.

O. Hançerlioğlu'na (1985, s. 205-206) göre bütünleşme “Sosyal bilimler başta olmak üzere mühendislikten genetiğe, matematikten bilişim sistemlerine kadar birçok alanın terminolojisinde birbirinden çok farklı anlamlarda kullanılan bütünleşme kelimelerine rastlanmakta ve bütünleşme “Birleşmelerin süreci” şeklinde ele alınmaktadır. Bütünleşmeleri oluşturan etmenlerin başında bütünleşme kararı veren birimlerin, ortak amaç ile birlikler oluşturma kararı, karşılıklı uyumluluk, duygu, düşünce, fikir ve değerlerde, hassasiyetle, statü, imaj ve kimlik kazanmaktır.

Bütünleşme süreçlerine giren devletlerin beraberliği, milletlerarası birliktelik anlamına gelmektedir. Bütünleşme ile bir araya gelmiş katılımcılar gönüllü olarak anlaşarak, birbirlerine kenetlenir ve güçlerini üst seviyelere taşırlar. Bütünleşmelerde bir konu ya da birden fazla konunun etrafında birleşerek tek bir varlık oluşturma kendiliğinden ve doğallık ile oluşmaktadır. Bireylerin toplumsal ve sosyal çevrelerindeki grup ve toplumlarla yardımlaşma ve iş birliği içine girmeleri, sorunlarla başa çıkma azmi ve kararlılığı sağlayarak, gelişimlerini ve ilerlemelerini kolaylaştırıcı, etkili mücadele gücü vermektedir.

Bu mücadelede bireyin, sosyal rollerinin ve statülerinin toplum yararını öne çıkaran birleştirici etkisi görülür. Toplumda aynı ideal veya amaçların birleştirdiği gruplaşma, dernekleşme ve örgütlülük otoriteye başkaldırma ve yaptırım gücü sağlamaktadır.

Toplumların işleyişinde, siyasal ve sosyal otoritelerin kurduğu düzenin demokratik ve sağlam temellere dayanması önemlidir. Toplumsal, sosyal ve kültürel birikimlerin yanında bir takım yönetimsel tecrübelerin de birleşmesi yeni oluşumlarda etkili roller oynamaktadır.

Toplum içerisindeki küçük alt gruplar, daha büyük olan, kapsayan ve kuşatan, büyük grubun değerlerine ve nihai gayesine uygun düşecek şekilde değer ve gayelerini ayarlamak durumundadırlar. Bu ayar ve ahenk olmazsa toplum, bir arada barış içerisinde varlığını sürdürmeyeceği gibi, ulaşılması gerekli görülen hedefe de ulaşamaz. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/201485>

Bütünleşmeyi oluşturan etmenlerin başında iş birliği ilişkileri gelmektedir. Ulus devletlerin bütünleşmesi birlikte hareket ederek, bütünleşmeye yönelimlerinde, devletlerin değil halkların birliğini oluştururken bütünleşme faaliyetlerinde bulunanlar uyumlaşmayı birbirinin içinde birleşmeyi kabul etme yönünde harekete geçmekle yeni bir vücut olma yoluna girmiş olurlar.

## **1.2. Birlik Beraberlik ve Bütünleşmenin Önemi**

Bireylerin toplumsallaşması ve sosyalleşmesi psikolojik, sosyolojik, kültürel ve siyasal bütünleşmeler olarak temellenmektedir. Milletlerin varlığı ve birliği amaç, ülkü ve ideallerde birleşmeleri ve bütünleşmeleri ile sürdürülür. Bireysel, toplumsal, sosyolojik, psikolojik, ekonomik ve siyasal tüm bütünleşmeler karşılıklı uyum ve katılımlarla gerçekleşmektedir. Bütünleşmelerin gücü, her birey ya da topluluğun katılımdaki payı ve katılım oranı ile belirlenir. Bütünleşmeler kuvvetli örgütlenmelerin

de doğmasına sebebiyet vermektedir. Bütünleşen organlardaki anlaşma ve uyum örgütlenmiş siyasi bağılıktan daha fazlasını göstermektedir.

Karşılıklı bağımlılık teorisinin en önemli kurucusu olan Amerikalı akademisyen bütünleşmenin uluslararası düzeyi ve siyasi tarafı ile ilgilenen Josep. S. Nye, kelimenin sözlük anlamı olan “parçaları bütün haline getirme” şeklindeki kullanımının bile birden fazla anlamı düşündürdüğü özellikle siyasetçilerin konuşmalarında iş birliği, ortaklık ve topluluk gibi kavramlara alternatif olarak birbirlerinin yerine kullanıldıklarını belirtir.

Bütünlük kurmakla işaret edilen parçaların birleştirilmesi hali mümkün gibi görülüyor iken, ikiden fazla parçanın birleşmesi ya da parçalanmış şeylerin bir araya gelmesi mi kast edildiği düşüncesi ile kavram karmaşası oluşturduğu görülür. Bu kadar sade ve açık anlatımlarda bile kavramın anlatımına zor ulaşıldığı belirtilmektedir.

Bütünleşmelerin ulusal ve uluslararası boyutu üzerinde duran Zolberg (1932-2016) de bütünleşme kavramını tanımlama konusunda benzer düşüncelere sahiptir. 19. Yüzyıl içinde gelişimsel sosyal bilimlerde genel kullanıma girdiğini söylediği bütünleşme kavramının, “ekleme ya da birleşme yolu ile bütünleşme ya da bütün haline gelmeyi çağrıştırmaması nedeni ile ortaya çıkan yeni devletlerin incelenmesi için bütünleşme kavramın türetildiği” düşüncesindedir.

Bütünleşmeyi tanımlamanın zorluğuna dikkat çeken başka bir yazar Donald. J. Puchala, benzer biçimde 19. Yüzyıl sonlarına doğru uluslararası bütünleşmelerden söz ederken o zamana değin açıklanmaya çalışılan kavramın ne anlama geldiği konusundaki çabaları “görme engelli insanların hiç görmedikleri bir fiili tasvir etmeye çalıştıkları” durumuna benzetir.

D.J. Puchala (1971.s.24) tasvir etme, anlamlandırma, tanımlama, sonuç çıkarma, yeniden oluşturma, açıklama, yeniden isimlendirme, birleştirme ve kurumsallaştırma girişimlerine karşın uluslararası bütünleşmeden bahsederken tam olarak neyin kastedildiği, bu olguyu inceleyerek ne öğrenmeye çalışıldığı konularına açıklık getirecek tatmin edici kavramsallaştırmanın başarılmadığını dile getirir.

Karl Wolfgang Deutsch (1912-1992)'a göre bütünleşmeler “Genel anlamda aralarında karşılıklı bağımlılık bulunan birimlerin ayrı ayrı tek başlarına sahip olmadıkları özelliklere sahip yeni bir sistem meydana getirmeye dönük ilişkilerdir”

(Caner Sancaktar s.115). Deutsch' a göre bütünleşmelerin en önemli amacı: barışı sağlamak ve korumak, güçlerin birliğinin sağlanması ile üst düzeyde büyük ve etkili bir kapasiteye ulaşmak, beraberlikle daha iyi yetkilere kavuşarak, yeni bir isimde birleşmektir.

Özgürlük ve barış içinde yaşamının giderek zorlaştığı günümüzde bitmeyen çıkar savaşlarına karşı yeni anlaşmalar ile birlik ve beraberlikler kurulma ihtiyacı giderek daha da fazla hissedilmektedir. Ulusal ve uluslararası ekonomik, siyasal ve sosyal birlik beraberliklerin kurulması dünya üzerinde huzur ve güvenin sağlanmasını hedeflemektedir.

Örgütlü bütünleşmelerin toplum yararına, faydalı ve etkili olmaları, ortak amaç ve fikir birliği yapan iştirakçilerin öncelikle iyi ahlaklı, eğitilmiş, hakkaniyet sahibi, dürüst ve adaletli kişilerden seçilmesinin gerekliliğini işaret eder. Bütünleşme kararı alan derneklerin, partilerin, siyasal birliklerin, kurum ve kuruluşların özgür iradesi yeni oluşumun özerkliği bakımında önem gösterir.

Neo fonksiyonalizm teorisinin kurucu Ernst B. Haas (1924-2003) Avrupa bütünleşmesinin üzerinde yaptığı incelemelerde, bütünün oluşma evrelerini ve bütünleşme sürecini parçalara ayırarak araştırmıştır. Bütünleşme "siyasal aktörlerin sadakatlerini, beklentilerini ve siyasal eylemlerini, kurumlar aracılığıyla üye devletler üzerinde yetkilere sahip olabilecek yeni bir merkeze kaydırma konusunda ikna edilmeleri" olduğunun sonucuna varmıştır.

Neo fonksiyonalizmin temel konusu, ulus devletlerin tamamen "egemen" olmaktan vazgeçerek, kendi iradeleriyle, komşularıyla bütünleşme tercihinde bulunmaları ve aralarındaki sorunları çözmek için geliştirdikleri yeni teknikleri, egemenliğin temel özelliklerine tercih etmeleridir. (Ibid, s.53)

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/847813>

Leon L. Lindberg (1932- ) bütünleşme "devletlerin dış ve önemli iç politikalarını bağımsız yönetme yeteneklerinden ve arzularından vazgeçerek ortak karar almayı ve/veya bu karar alma yetkisini merkezi bir organa devretmeleri" olarak tanımlamaktadır. Johan Galtung ise "Parçaların birleşerek yeni bir aktör meydana getirmeleri süreci" olduğu ifadesi ile bütünleşmelerin oluşumları ile ilgili konuları açıklığa kavuşturmuştur.

Ulus devletlerin iş birliği ilişkilerinde her aktörün etkinliği aynı olmaz. Gordon'a (2015) göre, "Toplum, içindeki bireylerin ve birey kategorilerinin hücreler ve organlara benzer roller yükledikleri bir tür süper organizmadır" fikrini Greklere kadar götürmek mümkün olsa da bu görüş toplumsal düşüncede sadece 19. yüzyılda önemli bir rol oynamaya başlamıştır ve burada bir organizma olarak toplum fikri benimsenir.

Saint-Simon bu fikrin toplum felsefesi ve sosyal bilimlere nüfuz etmesinde önemli bir role sahiptir. Simon'a göre "bir organizma olarak toplum, bireysel üyelerin bilinçlerini aşan ve gerçekte belirleyen kendine ait bağımsız bir bilince sahiptir" Bütünleşmelerin oluşmasına iştirak edenler, fikirlerin ve düşüncelerin karşılıklı etkileşim sürecini başlatırlar. Yöntemlerini ve amaçlarını birleştirmeyi kabul ederek bütünleşme sağlayan toplumlar ve gruplar birbirleri içinde kaynaşırlar. Bireysel ve sosyal gruplardaki birleşmeler toplumsal bütünleşmelerin başlangıcını oluşturur.

Birleşmeler anlamlı bütünlüğü tasvir etmektedir. Toplumlarda bir araya gelen yeni bütünlükler konumlandıkları düzeylerde değişimleri ve dönüşümleri başlatırlar. Toplumsal ve sosyal sistemlerin bütünlüğü güçlü bağılıkları oluşturur. Bu bağlar daha iyi eğitim ve öğrenim yaratmakta, daha çok sosyal ve kültürel gelişimler sağlamakta etkili olurlar.

B. Dedeoğlu'na göre "Bütünleşmeye yönelmiş bir oluşum, devletlerin birlikteliğini değil, ulusların ve halkların birliğini sağlama yolunda faaliyetleri işaret etmektedir. Bütünleşme yoluyla bir araya gelme kararı veren aktörler, yapılarını, politikalarını ve araçlarını uyumlaştırmayı değil, birleştirmeyi, daha ileride de tekleştirmeyi kabul etmiş olurlar. (Dedeoğlu.B.s.35-40) şeklinde düşüncesini ifade etmektedir.

Milletlerin ve ülkelerin ekonomik, siyasal ve sosyal düzeylerde birleşmeleri ve iş birliği oluşturmaları gelişimlerini ve giderek bütünleşmelerini sağlamanın yanında iktisadi anlamda gelişmişliklerini ve güçlerini gösterir. Ülkelerin ekonomik, siyasal, iktisadi, jeopolitik konumları ile yeraltı ve yerüstü zenginlikleri, milletlerarası dayanışmalarda bütünleşmenin gerekliliğine dikkat çekmektedir.

Devletlerin ve ulusların bütünleşmeleri kendi içindeki birlik ve beraberliğin üstünde, dünya barışına katkı sağlayarak demografik etkiler gösterir. Geniş kapsamlı katılımların sağlanması uluslar üstü refah, iş birliği, uzlaşma ve uyum yollarını açarak güçlü bağlar kurulmasına yol açar. Devletlerarası uzlaşma, anlaşma, dünya

barışının sağlanması ve sürdürülebilirliğine hizmet ederek bütünleşme sürecine katkı sağlar.

Bütünleşmelerin başlatılması bütünleşmeye karar veren ulusların, tercihleri, istekleri ve özerkliklerinin korunmasının gerekliliğinde yatmaktadır. Ahenkli ve uyumlu iş birlikleri kapsamında birleşen uluslarda, her ulusun kendine has özellikleri korunurken bütünleşmeler gerçekleştirilir. Bütünleşen ulusların iş birliği ile anlaşmaları, ulusların özerkliğini bütünün içinde uyumlaşmasını sağlamaktadır. Bütünleşmelerle genişleyen yeni uluslar, ulus üstü kurumlar ve yapılar geliştirir ve iş birliğinin sağlanması ile ulus üstü kültürler birbirlerinin içinde kaynaşır, kendi kimliklerini kaybetmezler.

Toplumsal hareketler bireylerin kişisel düşünce ve fikirlerinin gelişmesinde etkili olurken, yenilikler üreterek toplumsal engellerin ve farklılıkların ortadan kaldırılmasına yol açmaktadır. Yeni düşünce, fikir ve akımlar ile yaratılan olumlu davranışları takip etmek, birçok kültürün doğmasına zemin oluşturmaktadır.

Bir toplumun, üretime, verimliliğe ve daha insani bir hayatın kurulmasına yönelik çabaları, sosyo-kültürel değişime ve gelişime yol açar. İnsanlar tek tek veya gruplar halinde, kendi durumlarını daha iyi bir şekilde koyabilmek için, mevcut kültürün tamamında veya bir kısmında değişiklik yapmaya gidebilirler (Fichter, 1994.s. 174). Fichter'e göre kültürler değişime uğrarlar. Değişim komple olabildiği gibi kısmen de olabilir.

Yeni fikirler, buluşlar, icatlar üretmek ideallerde ve amaçlarda birleşmek, yeni arayışlar, çözümlenmeler yapmak bütünleşmeleri üst seviyelere taşıyarak milletlerarası düzeylerde barışı ve refahı yükseltmektedir. Toplumlar kalkınmalarını ve ilerlemelerini ekonomik, sosyal ve politik gücü artırarak sağlamlaştırmaktadırlar.

### **1.3. İlk Çağlardan Günümüze Birlik, Beraberlik ve Bütünleşmelerin Tarihçesi**

İnsan düşünen, sosyal ve toplumsal bir canlıdır. İnsanın bu özellikleri tarih öncesi çağların ve varoluş serüveninin başlangıcı oluşturmuştur. Homo Sapienslerin gruplar halinde yaşamaya başlamaları yerleşik düzene geçmelerine, avcı, toplayıcı ve tüketici konumdan, tarım yapan, alet üreten konuma erişmelerine, yerleşerek, toprak ve doğa ile ilişkilerini daha da ilerletmelerine, topraktan ürettikleri kapları ateşte pişirerek seramik ve heykel yapmaya, mağara duvarlarına resimler çizerek sanat ile medeniyetlerin oluşmasında etkili oldukları görülmektedir.

Prehistorik çağlarda, Homo Sapiensler, barınmak, korunmak ve yaşamak için birlik olmanın gerekliliğini görerek, küçük gruplar ve topluluklar halinde yaşayarak varlıklarını sürdürmüşlerdir. Küçük gruplarla başlayan birlik ve beraberliklerin köylerin ve şehirlerin oluşumu ile büyüdüğü ve geliştiği toplumlaşmalar izlenmiştir.

Geçmişten günümüze mağara resimleri ve kazılardan elde edilen bulgulara göre topluluklarla avlanmak, yiyecek bulmak ve yırtıcı hayvanlardan korunmak için hayvan kemikleri, deri ve taşlardan aletler üretmişlerdir. Bu gelişmeler doğrultusunda beslenme, barınma ve korunma şartlarında daha iyi duruma geldikleri izlenmiştir. Bununla birlikte mağara duvarlarına yapılan resimlerin inançla ilgisinin olduğu düşüncesi yanında avın büyüklüğü, hayvanın ne olduğunu ve fiziksel özelliklerini göstermesi o dönemde bireyden topluluğa geçişin tüm aşamalarını gösteren belgeler özellikle sanatın ilerleyişinin izlerini göstermektedir.

Hiçbir insan faaliyetinin plastik sanatlar kadar kalıcı olmadığı gibi hiçbir şeyin, uygarlık tarihinin verileri olarak günümüze onun gibi gelemediğini belirten Read mağara resimlerine “Doğal görüntü veya yaşayan canlıların doğrudan resmedilmesinde resmin iyi veya kötü nitelikte olması önemli değildir, önemli olan onun ruhsal yapının bir sembolü olmasıdır” (Read 1956 s.12) görüşündedir.

Sanatı insanlığın ulaştığı en belirgin anlatım tarzı olarak tanımlayan Read bununla birlikte o'nun, uygarlığın eski katlarında ortaya çıkmış olduğunu da vurgulamıştır. Buzul çağıının mağara resimleri ile başlayıp, Neolitik devrin duvar resimleri ve boyalı çanak çömlekleriyle devam eden “yaratma” olgusu zamanla farklı uygarlıklarda değişik inanç ve eğilimlere göre biçim alışını sürdürmüştür. Bu devirdeki en önemli yerleşim ve kültür bölgesi Çatalhöyük'tür. Buradan elde edilen kazı buluntularıyla ortaya çıkan duvar resimleri ve heykel özelliği taşıyan kil ya da taştan yapılmış küçük heykelcikler, o dönemin soyutlama ve dinsel inançlarını öğrenmemiz açısından önem taşır.

Çatalhöyük kazılarından ve duvar resimlerinden öğrendiğimiz bulgulara göre birlik ve beraberliğin gücü etkili olarak yaşanmıştır. Birlik ve beraberlik ilkel yaşam şartlarında, yüksek ağaç tepelerinde ve mağaralarda barınma, korunma ve hayati idame ettirmenin yanında soyun devamını sağlamak gibi yaşamsal öğelerin gerçekleştirilmesinde, huzur ve güvenin sağlanmasında etkili olmuştur.





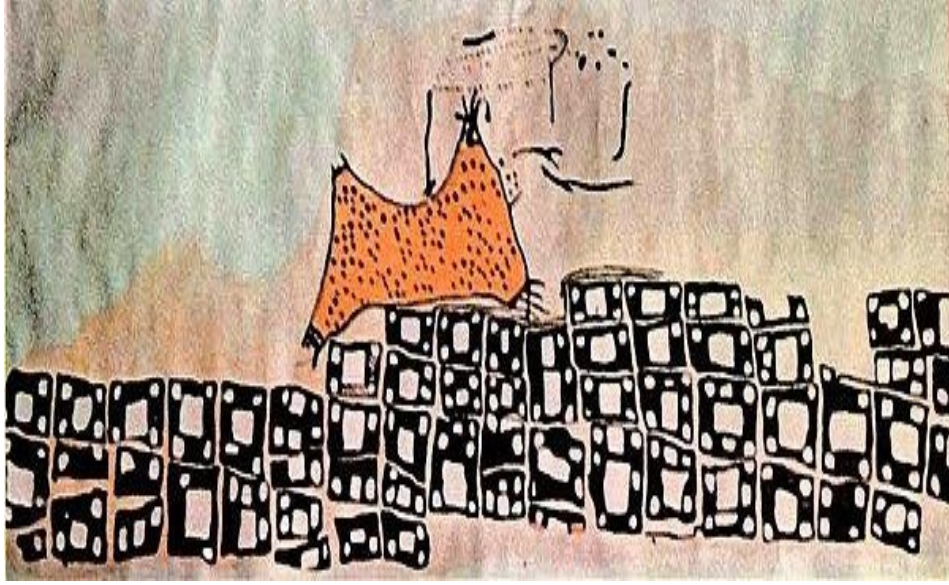
**Görsel 2.** Alta mira mağarası duvar resimleri

<https://www.worldhistory.org/trans/tr/1-11600/altamira-magaras/> (Erişim.11.12.2023)



**Görsel 3.** Hasan Dağı'nı volkanik hareket halinde gösteren yeryüzünün ilk doğa betimlemesi

<https://www.shutterstock.com/tr/search/catalhoyuk> (Erişim.11.12.2023 )



**Görsel 4.** Çatalhöyük Yerleşim yerinde bir evin duvarında bulunan yerleşim yeri planı  
<https://onedio.com/haber/volkanik-patlamayi-gosteren-en-eski-duvar-resmi-248805>  
(Erişim.11.12.2023)

Anadolu'da Çatalhöyük yerleşiminde rastlanılan duvar resminin dünyanın en eski yerleşim planı ve doğa betimlemesi içeren resim olduğu bilinmektedir. Kazılarda bulunan duvar resmi aynı zamanda topluluklar ve gruplar halinde yaşanıldığını, yerleşim yerlerinin varlığını ve sanatta ilerlemeler kaydettiklerini kanıtlamaktadır. Doğa şartlarının en elverişli olduğu yerlerde yerleşilmesi ile konumlandıkları bölgede bulunan Hasan dağındaki volkanik patlamanın varlığı da betimlenmiştir. Bunun yanı sıra toplumsal yaşamın gereği evler, dikdörtgen biçimli tek odalı geometrik bir düzen içinde inşa edilmiş, sokakları, mahalleleri ve köyleri oluşturdukları görülmektedir. Evlerin bitişik nizamda ve geçmeye müsaade edecek kadar sokaklarla çevrilmesi birlik ve beraberlik kültürünün değer kazandığının bütüncül gösterimidir.

Çatalhöyük duvarlarında görülen betimlemeler gerek nitelik gerekse sergilediği çeşitlilik bakımından bu sanatın arkasında köklü bir geçmişin olduğunu gösterir. Bazı betimlemeler, tümüyle geometrik düzende, kilim ya da diğer dokuma üslubunu andırır motiflerden oluşur. Ancak bunların yanı sıra Çatalhöyük duvar resimlerinde hayvanlar ve insanlardan oluşan çeşitli kompozisyonlar da görülür. Çatalhöyük'ün en etkileyici ve sıra dışı buluntuları arasındakiler, sembolik figürinler olmanın ötesinde heykel anlayışı sergileyen buluntulardır. Bunların büyük bir kısmında oldukça gerçekçi bir üslupla insanlar betimlenmiştir. Genel olarak tarih öncesi heykelcikler, birbirinin eşi, standart figürler halindedir. Buna karşılık Çatalhöyük'te bulunan heykelciklerin her biri ayrı kimliği olan ve durağan bir figürden çok belirli bir hareketi, işi anlatmaya özen gösteren figürlerdir. Örneğin iki aslan tarafından

korunan tahtta oturan, dişilik organları abartılı, çıplak durumdaki kadın heykelciğine bakıldığında bunun hükmedici etkisini hissetmemek olanaksızdır (Özdoğan 2002.s. 99-100).

Çatal höyük kazılarında ve duvar resimlerinden anlaşıldığı gibi seramiğin sıvıların ve katıların depolanması, kap kaçak olarak su ve yemek kabı olarak kullanılmasından başka yemek pişirilen ocak (maltız) olarak kullanımı besinleri pişirmek ve beslenmek için grupların bir araya gelerek toplulukları oluştuğunu göstermektedir. 1.11.İnsan ve Doğa Bütünleşmesi

İnsanın doğa ile ilişkisi birbiri ile bağlantılıdır. Canlılar hayatını sürdürmek ve yaşayabilmek için doğanın sunduğu nimetlere ve zorluklara karşı savaşmak ve uyumluluk göstermek zorundadır. Prehistorik çağlardan itibaren bireyler için doğa hayatta kalma, korunma ve barınma alanı sağlayan şartları sağlamaktadır.

İnsan; doğa ile bütünleşmiş, barınma ve korunma sorunlarını mağaralarda ve kerpiçten yaptıkları evlerle sağlamış, topraktan yaptıkları kaplarını pişirerek ilkel yaşamdan medeni yaşama değişimler göstermişlerdir. Köyleri kasabaları kurarak tarım yapmayı ve hayvanları evcilleştirmeyi, öğrenerek yerleştikleri sulak ve elverişli arazilerde ellerine geçen doğal malzemelerle sanat yapmaya mağara duvarlarını tual gibi kullanarak avlandıkları doğada yaşayan hayvanları doğa olaylarını, insanları ve totemlerini resmetmeye başlamışlardır.

Toprak-seramik bir felsefedir. Her sanat felsefesi; varlığı, oluşu, evreni, doğayı, toplumsal ilişkileri, yaratmanın temel sorunlarını, estetik değer ve ölçüleri yorumlayan bilgi birleşimidir. Her seramik, insanın duygu, düşünce, imgelem vs. bütünlüğünü yansıtan "özdeşleşmiş" bir felsefeyi temsil eder. Her seramik, çağının, toplumunun, biçimlendiricisinin seçimini, yorumunu, dünya görüşünü" yansıtır. Her seramik, bir anlamda bir felsefenin aynasıdır, ama toprağın, seramiğin en büyük özelliklerinden biri, farklı felsefelerin yansıtılmasına olanak sağlamasıdır (Atalayer, 2005).

Kil tabletler üzerinde resim ve geometrik şekilli yazılar ile o günün toplumsal ve sosyal hayatını gündelik yaşamını göstererek tarihe ışık tutmaktadır. Sümerlerden günümüze ulaşan kil tabletlerde mal alım satımı, ticari anlaşmalar, evlilik ve boşanma anlaşmaları gibi her türlü küçük büyük çaplı anlaşma ve anlaşmazlıklar, toplumsal ve bireysel olayların çözümlenmesi ve kayıt altına alınması konuları işlenmiştir.



**Görsel 5.** Çivi yazısıyla yazılmış tablet

[https://arkeofili.com/civi-yazisinin-gecmisi-ve-gelisimi/#google\\_vignette](https://arkeofili.com/civi-yazisinin-gecmisi-ve-gelisimi/#google_vignette)

Mezopotamyalı Sümerler; MÖ 3200'lerde yazıyı kullanan ilk toplumdur. Sümerler, 'resim yazı' olarak adlandırılan bir teknikle, sözcükleri simgelemek için resimleri kullanıyorlardı. Günümüze kadar pek çok icat bulunmuş olsa da bunların arasından en önemlisi olan yazı, insanlık tarihinin ilerlemesinde büyük role sahiptir. Yazının ortaya çıkması ile birlikte insanlık kültür, sanat ve tarih gibi alanlarda kısa süre içerisinde büyük yol kat etmeyi başarmıştır. İnsanlık yazıyı ilk kez Sümerliler tarafından keşfetmiş ve çivi yazısı olarak tanımıştır. [https://arkeofili.com/civi-yazisinin-gecmisi-ve-gelisimi/#google\\_vignette](https://arkeofili.com/civi-yazisinin-gecmisi-ve-gelisimi/#google_vignette)

Antik çağlardan günümüze kadar seramik (kil) sanatı, heykel ve mimari yapılarda kendini göstermektedir. Antik Yunan ve Hitit Uygarlıklarında görülen hayvan biçimli tören ve sıvı içme kapları, resimli, kronolojik anlatımlı bölümlendirilmiş vazolarda, ölülerin gömülmesi, düğünler, dinsel törenler, günlük yaşantı anlatımları sosyal, kültürel ve toplumsal olaylar anlatılmıştır.

Toplumsal yerleşimlerin, bütünleşme hareketliliğinin coğrafik şartlara uygunluğu önemlidir. Bu sosyal ortamlar bölgelere, kentlere, köylere göre değişim göstermektedir. Bölgesel üretimler ve tüketimlerin nitelikleri iklim, bitki örtüsü ve toprak yapısı yanında coğrafi konuma ve demografik koşullara bağlı olarak varlık göstermektedir.

Amerika'nın çeşitli bölgelerindeki mağara resimlerinin yaklaşık 7.000 yıl önce yapıldığı keşfedilmiştir. Bu resimlerin büyük bölümü Tennessee, Kentucky, Georgia ve Alabama'nın bölgelerine uzanan Cumberland Platosunda bulunmuşlardır.





**Görsel 6.** Cueva de las Manos Latin Amerika Mağara resimleri  
<https://aktuelarkeoloji.com.tr>. Erişim (06.02.2023)



**Görsel 7.** Tahtta oturan pişmiş toprak kadın heykelciği. Çatalhöyük, Konya, Geç Neolitik Çağ M.Ö  
6200-5800 Ankara, Anadolu Medeniyetleri Müzesi  
<https://aktuelarkeoloji.com.tr> Erişim (06.02.2023)

#### **1.4. Sanatın Bireyin ve Toplumun Birlik, Beraberlik ve Bütünleşmesindeki Rolü**

Sanat, birlikte yaşama bilincine ulaşan insan topluluklarının öncelikle bir amaç uğruna düşüncelerini yazıya, resme ve kile dökmesiyle başlamıştır diyebilmekteyiz. İnsan yaratıcılığına araç olarak doğadan seçtiği kavramlar ve malzemelerle var ettiği yaratıları geliştirirken kendisini de geliştirmiş, uygarlaşmıştır. Tarihi kronolojide kilin kullanımı ile uygarlık tarihine giden yolun aynı doğrultuda olduğu görülür. Sanatın, topluma ve bireye kattığı değerler medeniyetler arasındaki farklılığı ortaya çıkarmış ve sanat yapıtlarının toplumdan topluma değişimi medeniyetlerin gelişimlerini gösteren ölçütler olmuştur.

Sanat; sanatçı bireyin içinde bulunduğu toplumsal hareketlerden etkilenerek, iyi ya da kötü durumları yaratılarına yansıtması ile toplum içindeki duyguların ortaya dökülmesine aracılık etmesi sonucunda bireyin ruhunda rahatlamaya ve birikmiş bir takım olumsuz duyguların açığa çıkmasına, çözümlenmiş gibi hissedilmesine sebebiyet vermektedir. Böylelikle sanatın bireyi terapi eden toplumun katmanlarına yayılan etkiler göstermesi sağlanmış olur diyebilmekteyiz.

R.G. Collingwood, sanatı: “İfade edilemediğinde bu duyguyu, aciz ve bastırılmış, dediğimiz şekilde hissediyor; ifade edildiğinde, bunu, bu bastırılmış duygusunun yok olduğu bir şekilde hissediyor. Onun zihni bir şekilde hafiflemiş ve gevşemiştir” (G.R. Collingwood. 2021. s.116). Robin George Collingwood, Sanatın ilkeleri. Çeviren: Mukadder Erkan Yayın Evi: Fol Yayınları, Ankara, 2021)

Collingwood sanatını ifade edemeyen bireyin kendisini bastırılmış ve aciz hissettiğini, sanatını ifade eden bireyin ise hislerini açığa vurmasının sonucu rahatlamış ve olumsuz duygulardan arınmış hissettiği sonucuna varmıştır. “Toplumun birçok noktasına dokunan sanatın, değindiği konulara dikkat çekmek ve farkındalık oluşturmak gibi bir yanı vardır. Sanatın toplumun dili olmak gibi bir görevi söz konusu olduğundan söz etmek mümkündür” (Kuryel ve Özden-Fırat,2015, s.9)

Sanatsal yaratıcılık, malzeme ve kilin sanat nesnesine dönüşmesinde etkili olmaktadır. Sanayi devrimi sonucunda sanatsal üretimde kullanılan teknolojik alet ve malzemeler çeşitlenmiş, sanat akımları ve yeni sanat tekniklerini ortaya

çıkarmıştır. Bu yenilikler ve gelişmeler sonucunda artan sanatsal düşünceler, toplumu değiştiren özgün sanat ve sanat akımlarını oluşturmuştur.

Büyük bir hızla gelişen teknoloji, sanat ve bilimin bütünleşmesi görsel ve işitsel unsurlarla desteklenerek yeni sanatsal yapıtların oluşturulmasına olanak sağlamıştır. Bilgisayar programları ve 3D yazıcıları ile el değmeden üretilen seramiklerin yaratılma süreci, seramik sanatında yaratıcılığı olumsuz yönde etkileyerek, tek düzeliğe sebebiyet vermektedir. Bunun yanı sıra günlük sofraya seramiği ile lavabo, evye ve karo benzeri hijyenik malzemelerin üretimini hızlandıran, günümüz sosyal ve kültürel hayatını kolaylaştıran olumlu katkılar da sağlamaktadır.

Sanatçılar yaratılarında özgür iradeleri ve özgün fikirleri ile düşüncelerini eserlerine yansıtır ve eserlerini oluşturma sürecinde sanat ilkeleri ve akımlarından etkilenerek kendi sanat tarzlarını yaratırlar ve eserlerini belirli ilkelere uygun olarak oluştururlar. Bir sanat eserinin anlaşılması ve değerlendirilmesi belirli ilke ve kurullarla ifade edilmesinden geçmektedir. Sanat ilkeleri oran-orantı, boşluk-doluluk, ölçek, denge, ritim ve bütünlük gibi ilkeler içerir. Sanatsal bir formun parçalarının bütünle ilişkilendirilmesi oran ve orantının belirtilmesi sanatsal formun diğer objelere göre gerçek boyutunu gösterir, sanatsal formun tüm kütesinin birbiri ile uyumluluğu 'denge' olup olmadığını hissettirirken, sanat eserinin belirli parçalarının tekrarı olup olmadığı ritim etkisini gösterir. Birliktelik veya bütünlük formun bütünlüğünün karşı tarafa nasıl geçtiği ve gösterildiği her sanatçının tarzını ve ilkelerini göstermektedir.

Geleneksel olarak, sanatçılar bu ilkelere bağlı kalmak için malzemelerini ve tekniklerini kullanmakla birlikte, birçok çağdaş sanatçı sanat yapma sınırlarını yeni limitlere taşımak için bu ilkelerin bir ya da daha fazlasına zıt uygulamalar yapmayı tercih eder. Sanatçılar bireysel tarzlar geliştirirler veya kendi sosyal ve tarihsel durumları ile birlikte kendi özel deneyim ve ilgilerini yansıtan sanatsal üretim ve ilkelerine ilişkin bireysel bir yaklaşım ve stil geliştirirler.

[http://www.mmoca.org/mmocacollects/artistic\\_form.php](http://www.mmoca.org/mmocacollects/artistic_form.php)

Collingwood'a göre Gerçek sanat, sanatçıların birikmiş, duygularının bir tür yansıması durumundadır. Birikmiş duyguların zaman zaman sanatçının dönemi nedeniyle açığa vurulması tehlikeli olabilmektedir. Ayrıca her filozof gibi sanatçılar da döneminin insanlarıdır ve yaşadığı dönem göz önünde bulundurulduğunda sapkın duygulara da

sahip olabilirler. Sanat o halde bir tür delilik durumu olabilir mi? Sanatçılar Desiderius Erasmus'un tasvir ettiği "deli"ler olabilir mi? Gerek bireysel gerekse toplumsal açıdan gizli kalması gerekeni açığa vuran veya bastırılmış sapkın bir duyguyu ölüm veya sosyal-izolasyon tehlikesine rağmen dile getiren bir kişi olsa olsa ancak deli olabilir (2021.s.328). Robin George Collingwood, Çeviren: Mukadder Erkan Yayın Evi: Fol Yayınları, Ankara, 2021.

### 1.5. Toplumsal Bütünleşme

"Toplum, birbirine bağımlı olan ve her biri meydana getirdiği bütünün en üst düzeyde uyumunu sağlamak için belli işlevleri yerine getiren unsurlardan oluşan bir sistemdir. Bu unsurların sistemi oluşturması, işlevsel bir bütünleşme içinde olmalarına bağlıdır" (E. Kongar, 1979, s.52-53). Kongar; toplulaşmanın bağıllık ve üst düzey uyum ile birleşen birimlerin işlevsel bütünleşmeleri olduğuna işaret eder.

Dewey' e göre "insan doğanın bir ürünüdür. Doğa ise sürekli evrilen organik bir bütündür. Doğanın ayrılmaz bir parçası olan insan, öncelikle doğaya ve toplumsal çevreye uyum sağlamak için çabalamalıdır" (M. Yılmaz. s.48) (Sanatın Felsefesi, Felsefenin Sanatı).

Toplumsal bütünleşme toplumu oluşturan yapılarda uyumluluk sürecidir. Sanatçı da toplumun bir bireyidir. Sanat ve sanatçı ikilisi toplumları etkileyen önemli unsurlardandır. Sanatçı toplum içinde estetik düşünceyi ve bakış açısını oluşturmak, iş birliği yapmakla sanatın diğer bileşenleri ile bütünlük içinde çalışır. Sanatçı toplumu etkileyen bütünleşme ve ayrılık hareketlerinde reaksiyon gösterme bakımından öncü görevindedir.

Dewey (1859-1952)' göre "İdeal toplum, kendilerini gerçekleştirebilmeleri için bütün bireylere olanak sağlayacak biçimde örgütlenen toplumdur. Ahlaktan sanata, felsefeden bilime, her şey böyle bir toplumun yaratılmasına yönelik olmalıdır. Toplumlar birbiri ile tamamlanma ve bağıllıklar üzerinden kurulurlar. Topluların manevi değerlerin etrafında bütünleşmeden birlik oluşturması beklenemez.

Durkheim'e göre uzmanlaşma bireyler arasındaki farklılaşmayı sağlar. Dayanışma insanlar birbirlerine benzedikleri bireysel kimliklerini bırakarak topluluğun kolektif varlığının parçası olduklarında gerçekleşir. Bireyler arası dayanışmaların artması iş bölümünü ve farklılaşmaları artırır. Bu farklılaşmalar bireye özel kişilikli roller ve statüler kazandırır.



Bireyler için çalışmak ve topluma hizmet etmek gibi pratik değerleri yerine getirmek önemlidir. Toplumların oluşmasında bireylerin çalışması adaletli bir gelir dağılımı gerçekleştirmeyi amaçlayarak yüksek ahlaki değerler kazandırma yönündedir. Bireylerin statü ve rollerinin olmasının toplumda kalkınma ve refahın gerçekleştirilmesinde etkili olduğu görülmektedir.

Toplumsal bütünleşmeler; manevi ve işlevsel (fonksiyonel) bütünleşmeler olarak iki yönüyle ele alınarak açıklanabilir. Fonksiyonel Bütünleşme; toplumlara oluşturan grupların ve kurumların, kültürel unsurlarının birbirlerini tamamlayarak bütün oluşturma süreçleridir. Fonksiyonel bütünleşmeler ile toplumların düzen içinde birliğin varlığının ve işleyişinin sürdürülmesi amacı taşınmaktadır. Bu amacın işlerlik kazanması ile toplumlar gelişebilir.

Durkheim'a göre toplumsal bütünleşmeler dayanışmalarla gerçekleşir. Toplumdaki bireyler ve kurumların birbirini tamamlaması dayanışmayı iki durumda ortaya çıkarır. Toplumsal bütünleşmeler mekanik ve organik dayanışma olarak ele alınırken mekanik dayanışmalar benzerliklerden hareketle ortaya çıkar. Mekanik dayanışmalarda bireyler arasında benzerlikler ve toplumsal üretim faaliyetlerinin benzerliği bütünleşmeleri oluşturur. İnsanların aynı duygu ve düşüncelerle benzer faaliyetlerde birleşmeleri mekanik dayanışmalar oluşturmalarına yol açar.

Organik dayanışmalar ise bireylerin farklı işlevdeki faaliyetlerinde iş birliğinden kaynaklanmaktadır. İş birliğinin yapılması ile toplumlar birbirini tamamlar ve toplumsal bütünleşmeleri oluştururlar. İş bölümünün sağlanmasındaki süreklilik organik dayanışmayı ve bütünleşmeleri artırır.

Toplumların değer yargıları, bireylerin yaşantısını düzenleyen ve yön veren niteliklerdir. Toplumsal değerler toplum yaşamında uyulması gereken kuralların ve ilkelerin toplumsal yapıyı düzenlemesi açısından önem taşımaktadır. Toplumların öncelikli pratik değerlerinin amacı bireyleri bir arada tutmaktır. Pratik değerlerin başında bireyin çalışması, bir işinin olması gelmektedir.

Toplum kalkınmasının önemi adaletli gelir dağılımı, emek ve fayda değerlerinin oluşması ile görülür. Toplumlarda egemen değerler tüm toplumun iş birliği ile benimsenmiş dayanışma, yardımlaşma ve ihtiyaç sahibi bireyleri koruma kollama görevi ile insan ve kişilik haklarına saygılı olmakla oluşan değerlerdir. Bireylerin

sevgi, saygı, hoşgörü, dostluk, dayanışma ve yardımlaşma gibi değerleri topluma yön verir. İnsanlar bu değerlere göre davranırlar. Toplumsal düzen de bu yolla oluşur.

Birey ve grupların içinde bulunduğu sistemler ve roller toplumun parçalarını oluşturur. Toplum içindeki sistemlerin ve grupların bütüne etkisi büyüklüğü ve küçüklüğü ile orantılı olarak değişmemektedir. Bütünlüğün gücü birleşmelerin, beraberliklerin işlevselliği ile ölçülmektedir. Bireylerin kan bağı ile bağlı olduğu aile kökleri ile beraberliği yanında bulunduğu toplumda gelenek ve göreneklerini özgürce yaşayabilmesi öz benliğini korur ve sosyal bağlanmaları etkiler. Toplumsal değerlere uymak toplumun devamlılığını sağlar.

Toplumların gelişimi değişik fikirlerin ortaya çıkması, toplumlararası ilişkilerin nitelikli olması ile sağlanır. Bireyden başlayarak toplumlara yayılım gösteren yenilikler toplumlar içinde yeni kimliklerin ve kişiliklerin oluşmasının yolunu açar. Grup içinde ve toplumsal ilişkilerde kazanılan etkileşimler bireyler arasında insani ilişkilerin kurulmasında davranış değiştiren etmenlerdir.

Bütünleşmelerin içindeki zıtlık ve uyum yaratan unsurlar, bireyin yaşamında mücadele gücünü arttırmaktadır. Bununla beraber tekdüzelikten kurtararak hareketlilik kazandırmaktadır. Toplumda faydalı ve etkili birlik, beraberliklerin kurulmasında yatan en önemli unsur, birbirlerinden ayrı özellikteki rol ve statülere sahip aktörlerin grupta yeteri kadar varlık gösteremeyen, diğer türlerden zayıf ve eksik olan bireylerin grup tarafından korunarak gözetilmesinden geçmektedir. Bütünleşmelerde grup içinde zayıf olanı imha etmek, ortadan kaldırmak ona karşı birleşerek dışlama davranışı kabul görmemektedir. Aksine bütünleşmelerde türlerin ve kuruluşların büyüklüğü veya küçüklüğü gibi zayıflığı ve güçlülüğü fark etmeksizin bir araya gelmelerinde ve organize olmalarında etkin bütünleşme dinamiği oluşturmaktadır.

Toplumda sanatçı, sanat kurumları, galeriler ve sanat alıcıları birbirleri ile iş birliği içindedirler. Sanatta iş birliği sanatın devamlılığını ve sürdürülebilirliğini sağlamaktadır. Sanatçı yaratımlarında dışa vurumcu ve paylaşımcı özellikler gösterir. Sanatçı kendi öz benliğinden başka sanatının duygularını paylaşmak eğilimleri içine girer. Toplum bütünleşmesi bireyler arasındaki norm ve değerlerin birlik ve beraberliğini sağlamaktadır. Genel bir kanı olarak toplumsal birlik ve

beraberlikler ayrılıkların ve çatışmaların oluşmasını önler, bireyler arasındaki bağlılık ve iş birliğini artırır düşüncesi toplumları etkilemektedir.

## 1.6. Toplum ve Kültür

Kültürün toplumların yaşayışında insana ait olan değerlerin bütünü olduğu bilinirken, Türk Dil Kurumu'na göre "Kültür, toplumların ve milletlerin kendilerine özgü maddi ve manevi değerlerine" verilen isim olarak belirtilirken, 'Kültür' kelimesi Latince'de ki "cultura" ve "colere" fiilinden gelmektedir. Klasik Latince'de bu fiil "bakmak" veya "yetiştirmek" anlamına gelmektedir. Tarımsal anlamda ekip biçmek, toprağı işlemek ve ürün yetiştirmek anlamına gelir (Eroğlu, 1993. S.111, Jarry & Jarry, 1991, Hoult, 1969).

Kültür; toplumu oluşturan birey ve grupların geçmişten alınan tecrübe, beceri, sanat, yetenek, gelenek ve göreneklerin, günümüzle yoğrularak akıl mantık süzgecinden geçirilerek ortaya koyduğu maddi manevi insana ait unsurlardır. E. Taylor'un yaptığı kültür tanımı bu konudaki en önemli tanımlardanıdır. E. Taylor göre "kültür ve uygarlık, bilgi, sanat, ahlak, hukuk, adet ve geleneklerle insanın, toplumun bir üyesi olarak kazandığı tüm yetenek ve alışkanlıklarından oluşan karmaşık bir bütündür" (Güvenç,1996 s. 273) çıkarımı ile kültürü ve uygarlığı aynı düzlemde göstermektedir. Dolayısı ile kültür, insanın yarattığı ve kendinden sonraki kuşaklara aktarmak üzere ürettiğı her şey olarak görülür.

Felsefi açıdan, insan kültürü anlamlarını çoğaltarak çevresine aktarmak, yaymak eğilimindedir. Bu eğilimin yarattığı olumlu etkiler insanlığın tamamına yayılım göstermektedir. Bireysel kültür toplumsal kültürü, toplumsal kültür ise evrensel kültürden çıkıp yayılmacı etkiler göstererek evrenin değişimine yol açmaktadır. Felsefe ve sanat; estetik düşünceyi, iyiliğı ve güzelliğı çoğaltarak birey ve toplumlara yansıtmaktadır.

Joseph Fichter (1908-1994) 'e göre kültür' İnsanların biyolojik ihtiyaçlarını karşılayan mal ve araçlar ile sosyal topluluk halinde yaşamalarından ortaya çıkan fikir, inanç, sanat ve geleneklerden meydana gelen bir bütün (Fichter,1994 s.132) olarak tanımlamaktadır. Toplumlar ortak bir kültürün, göreceli örgütlü bir bütünlüğün sürekliliğine sahip, birleşip bütünleşmiş bir varlık olarak gören insan birlikteliğidir.

Sosyolojik açıdan kültürü tanımlamak istersek; Toplumu oluşturan bireylerin

arasındaki davranış kalıplarının kendine özgülüğü ile devredilen veya devredilemeyen davranış ve tecrübelerin oluşturduğu yaşam biçimidir. Toplum, ortak yaşayış, duygu, düşünce, inanç ve değerler gibi maddi manevi unsurları taşıyan gruplar ve bireylerden oluşur. Toplamların dayanışma ve yardımlaşma gücü bütünü içindeki parçaların birleşiminde kurulan beraberliğin gücüne dayanmaktadır. Gruplar ve bireyler etnik kökenine, dinine, diline, kişisel ihtiyaçlarına bakılmaksızın birbirlerine bağlanırlar ya da ayrılırlar. Bireysel farklılıkları ve toplumsal gruplaşmaları içinde barındıran toplum, olumlu olumsuz durumları aşmaya, büyümeye, gelişmeye ve varlığını sürdürmeye mecburdur.

Toplamların ve birlikte yaşayan insanların gelenek, görenek, örf, adet ve inançlar ile ahlak kuralları, yasalar ve sosyal davranışlarının birleşmesi ile kültürler oluşturulur. Kültürler toplumdaki bireyler ve gruplar tarafından üretilen insana ait değerlerdir. İnsanın olduğu her yerde kültürler üretilerek geliştirilebilir. Kültürlerin bireyden başlayan varoluşu toplumsal beraberliklerle gelişimler göstermektedir.

Kimliğin kolektif yönüne vurgu yapmak, kimliğin tamamen içinde bulunulan grup tarafından belirlendiği anlamına gelmemektedir. O hem toplumsal hem de bireysel olarak inşa edilebilmektedir. Bu inşa da toplumsal yapıların kırılabilirliği ve dinamikliğiyle bağlantılı olarak şekillenmektedir. Özellikle geleneksel dönemde kimliklerin verili olması, daha sonra modern ve buna başkaldırı şeklinde düşünebileceğimiz post modern dönemde kimliklerin verili oluştan edinime doğru şekillenmesi, toplumsal yapının karakteriyle bağlantılıdır. Post modern dönem kimliklerin parçalandığı, inşa edildiği ve yeniden parçalandığı dahası bütünsel kimliklerden ziyade parçalı kimliklerin piyasaya sürüldüğü bir dönemdir. Diğer bir ifadeyle post modern dönemi "kimiksizleştirme" politikalarının en yoğun olarak hissedildiği dönem olarak görmek mümkündür. (M.Özdil.s.384)

Bireysel kültür, kişinin kendi ile ilgili kazanımlarının davranış, düşünce ve eylemlerinin tamamıdır. Kişinin kendine kattığı eğitim, öğrenim, görgü, bilgi, örf, adet, din, dil gibi değerlerden özümlediği, bireyin sosyal çevresindeki insanlardan başlayarak etkileşimde bulunduğu topluma kattığı değerlerin tamamıdır.

Bireysel kültür, toplumsal kültüre dönüşerek toplumda güçlü bağlar oluşturmaya katkı sağlayan öğelerin en başında gelmektedir. Değişimler daima bireyden başlayarak birlikten, bütünselliğe giderek ulusal ve evrensel kültüre dönüşmektedir. Bireyin içinde bulunduğu topluma kattığı değer önce kendini bağlamasına karşın toplumsal kültüre yaptığı davranış ve edimler bütünü kapsamaktadır. Toplumsal

kültür ve bireysel kültür iç içedir. Biri olmadan diğersinin varlığı anlamsızdır. Bir toplumun diğers topluma göre farklılığı diğers topluma göre zenginliğıdir.

Kültürün harmanlandığı değerler bütünlüğü, kuşaklar arasında aktararak devamlılığın sağlanması ile toplum maneviyatı ve huzuru için önem taşımaktadır. Toplumda çeşitli kültürlerin ve insan topluluklarının karşılıklı güven ve beraberlikle ortak amaç ve ideallerde bir arada olma hali yeniliklere ahlaki ve insani değerlere yön vermesi bakımından önceliklidir.

“Her bireyin kültürleşme süreci aynı değildir. Kültürleşme süreci kişiler arası farklılıklar gösterebilmektedir. Bireylerin birbirinden farklılaşan kültürleşme süreci kültürleşme stratejileri (acculturation strategies) ile açıklanmaktadır” (Beery,1997).

Kültürleşme stratejileri iki bileşenden oluşmaktadır. Bu bileşenler kültürlerin birbirleriyle olan etkileşimleri sırasında bireylerin gün gün sergiledikleri tutum ve davranışlardır. En temel şekliyle bu stratejiler bireylerin gerçekte neyi tercih ettiklerini (tutumlar) ve gerçekte nasıl davrandıklarının ve davranışları temsil etmektedir (Sam,2006). Kültürleşme stratejilerini belirleyen iki mesele vardır (Beery;1997). İlki kendi kültürel kimliğini ve özelliklerini ne derece sürdürmek istediğidir. İkincisi ise yeni kültüre ne derecede katılmak ve bu kültürün üyeleriyle ne derecede etkileşime geçmek istediğidir. Bu meselelere verilen olumlu ya da olumsuz cevaplar dört kültürleşme stratejisini oluşturmaktadır.

Eğer bireyler kendi kimliklerini sürdürmek istemez ve yeni kültür ile etkileşim içinde olmaya gönüllü olurlarsa asimilasyon (Assimilation), tam tersi olursa (kendi kimliklerini sürdürmek isteyip yeni kültürü reddetmek) ayrılma (Separation) stratejisinden bahsedilmektedir. Kültürleşen birey hem kendi kültürünün özelliklerini sürdürmek isteyip hem de iki kültürden bireylerle etkileşime devam ederse bütünleşme (Integration) tam tersi olarak her iki kültürü de reddederse marjinalleşme (Marginalisation) stratejisi ortaya çıkmaktadır. Kültürleşen bireyler seçecekleri strateji açısından özgürdür ve tercih ettikleri Stratejiye göre yeni kültüre uyumları değişmektedir.

<https://tr.wikipedia.org/wiki/K%C3%BClt%C3%BCrle%C5%9Fm1e>

Her toplumun kendine özgü kültürel özellikleri vardır. Gelişmiş toplumlardaki yeni fikir, buluş ve düşünce gibi devrim niteliği taşıyan yayılcı kültür hareketleri başka toplumları da içine alarak tek bir kültür haline gelmektedir. Bir değerin toplumsal

kültür olarak devam etmesi ve sürdürülmesi için toplumun çoğunluğu ile beraber yapılıyor olması anlamı taşımaktadır. Somut olarak ortaya konulmuş olsun ya da olmasın geleneksel kültür milletlerin gücünü temsil etmektedir.

Geleneksel kültür, toplumun çoğunluğunun ortak emeği, iradesi ve tecrübesi ile ortaya koyduğu değerler bütünlüğüdür. Toplumdaki birlik ve beraberlik kültürünün göstergesi, geleneksel kültürü işaret etmektedir. Geleneksel kültürümüzde sevgi, yardımlaşma ve dayanışma her alanda kendini göstermektedir. Toplumsal kültürümüzdeki akımlar, olaylar, etkileşimler yaşanan dönemin bir üst kültüründen aktarılarak bugüne eklenir ve geleceğe harmanlanarak sürdürülmektedir.

Croce (1983.s. 52); "...insan, yalnız içinde doğup büyüdüğü ve kendisine hazır olarak verilmiş bir evren içinde yaşamaz; insan bu doğa evreni üzerinde bir de hazır olarak bulmadığı, ama kendisinin yarattığı bir evren içinde daha yaşar: Bu, kültür evrenidir. İnsanın, bağlı bulunduğu toplumdaki ve bu toplumun kurumlarından başlayarak bu kültür, evrenin bütün tarihi içinde insanlığı kuşatır ve içine alır. Bu kültür evreni içinde, sanat yapıtları da önemli yer tutar" CROCE, Benedetto. Estetik, (çev: İsmail Tunalı), İstanbul: Remzi Kitabevi, 1983

Geleneksel kültürün yozlaşması ve kaybolmasının önüne geçilmesinin gerekliliğini ön görerek Kültür Bakanlığı geleneksel kültürü koruma, yaşatma ve sürdürme faaliyetleri başlatmıştır. Bu amaç doğrultusunda Amasya ilinin Taşova ilçesi Halk Eğitim Merkezi bünyesinde açılan yurt genelinde "Kaybolmaya yüz tutmuş kültürü yaşatma ve sürdürme projesi" kapsamında yapılan çalışmalarla geleneksel kültür yaşatılmaya çalışılmaktadır. "Cicim" kilim dokuma, geleneksel kültürün bu konuda yaşayan birkaç ustasından biri olan Güllü nine örneğinde görülen geleneksel kültürün devlet eliyle yeni nesle aktarılması kapsamında halk eğitimlerde eğitici görevi ile gelecek kuşaklara çok kıymetli sanatlar öğretilmektedir.

"Cicim" çok renkli eğrilmiş has yün iplikten dokunarak yapılan geleneksel dokuma kilime verilen isimdir. Geleneksel kültürümüzde unutulmaya yüz tutmuş sanatlarımızın aktarılması sağlanmaktadır. Ülkemizde tarım ve hayvancılıkla uğraşan konar- göçer toplumların bitki liflerini hasat ederek ayrıştırması, yıkama, tarama gibi birtakım işlemlerden geçirerek, koyun, keçi vb. hayvanların kıl ve tüylerinin eğirilip dokuma tezgâhlarında dokunması ile ürettikleri bezler ve değerli kumaşlar halkımızın ortak kültürüdür.



**Görsel 8.** Ççim kilim .<https://www.empera.com/antik-kilim-cecim-etnik-desenli-el-dokumasi-hav-vermez-kilim>

Geçmiş kültürün günümüz kültürüne etkileri birlik beraberlik gibi güçlü değerleri beslemektedir. Evrensel boyutlara ulaşarak özgünleşen kültürel ve sosyal örüntüler birleşmelerin güçlenmesine olanaklar sunar. Güncel kültürümüz içinde geçmişten gelen birtakım sosyal ve kültürel hareketler, toplumsal kültürümüzde değişmeyen kurallar gibi algılansa bile kültür, daima değişir, gelişir ve çağına ayak uydurarak kendi doğal yolunun akışında başka bir yol izlemek durumunda kalır.

Küreselleşme toplumları, uluslar düzeyinde değişime uğratar. Toplumların değişimi, sosyal yapıları ve kurumları, ulusların gelişim ve dönüşümünü yöneten nitelikler gösterir. Toplumsal değişimler ve dönüşümler kendi içindeki dinamiklerle bütünlüğün içindeki zıt ve uyumlu unsurların her birine nüfuz etmektedir.

Kültürel değişimin faktörleri çok çeşitli olsa da genelde bir kültürde değişimi etkileyebilecek veya değişime yol açabilecek üç genel faktörden söz edilir. Birincisi, fiziki çevre faktörleridir. Toplumun üzerinde yaşadığı tabiat şartları, yeraltı ve yer üstü zenginlikleri, iklim şartları gibi unsurlar, kültür sistemleri ve kültürel değişimde belirli bir rol oynar (Gillin and Gillin, 1948, s. 564). İkincisi, farklı kültürlerle sağlanan temastır. Her toplumun; siyasi, iktisadi, ticari ve turistik vb sebeplerle diğer kültürlerle kurduğu karşılıklı etkileşim ve temaslar kültürel değişimde etkili olabilir (Bryjak ve Soroka, 1994: 62).

Kültürlü insan, salt kendi çıkarları için değil, başkalarının çıkarlarını da gözeterek toplumsal normlara ve değerlere uygun davranışlar kazanarak, kazandırarak farklılıkları fark eden ve ettirendir. Kültürlü insan aldığı eğitimin bilincinde olan, sosyal çevresine yararlı paylaşımcılıkla, uygun dil ve vakur bir tavır ile karşı tarafa aktarabilmektedir.

Şüphesiz çağdaş insan olmak kültürlü olmayı gerektirir ve kültür empati ile uyumlulukla aktarıldığında evrensel boyutlara taşınır. Bilişim teknolojilerinin ucuzlaması ve yaygınlaşması bilgi akışını hızlandırmış, zaman, mekân ve mesafe algılamalarını değiştirmiş, kültürleşme sürecine ivme kazandırarak küresel değerlerin oluşmasına zemin hazırlamıştır (Yurdabakan, 2002, s. 63).

Toplum içindeki farklılıklarımız kültürel zenginliklerimizdir. Toplumun kalkınması ve gelişmesi farklı fikirlerin düşüncelerin birlik ve beraberlik içerisinde bir potada eritilerek yeni bilgilerle kaynaşması ile işlerlik kazanmaktadır. Toplumsal gelişmeler ancak ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmelerle birleştiğinde refah düzeyini artırmaktadır.

### **1.7. Sosyal Bütünleşme**

Bireyin yaşamında sosyalleşmek önceliklidir. Toplumu oluşturan birey ve grupların sosyalleşmesi, toplumsal yaşamın sürekliliğini sağlamlaştırarak, güçlendirdiği görülür. Sosyal Bütünleşme de duygu, düşünce davranış durumlarının uyumlanması beklenilir. Sosyal bütünleşme hem toplumsal düzen ve yapının hem de eylem ve işlevin bütünleşmesine işaret etmektedir (Fichter, 2004. s. 232).

Sosyal bütünleşme, toplum içindeki küçük gruptaki “biz” duygusunun ve aidiyetin büyük toplumsal gruptaki “biz” duygusuna taşınmasıdır. Dar anlamda kullanılan mensubiyet duygusunun bir üstüne çıkılarak ait olunan büyük toplumsal yapının; milli toplumun şuuruna varılmasıdır” (Erkal, 2006, s. 276-277). Diğer bir ifadeyle toplumu meydana getiren farklı grupların karşılıklı ilişkilerindeki bağımlılık ve ahengi belirli bir düzen içerisinde sürdürmeleri sürecidir.

Bireyin sosyalleşmesi, toplumun tüm bileşenlerinin görünmez ahlaki ve insani bağlarla bağlanması ile sağlanır. Öncelikle bireysel yaşamı düzenlemeyi ve gelişimini gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır. Toplum içinde birey, sosyalleşme



ihtiyacı ve istekleri doğrultusunda amacına uygun davranış, uyum, anlaşma, dayanışma ve yardımlaşma yolları geliştirir.

Bütünleşmeyi oluşturan ana etmenlerde öncelikle uyum, iş birliği, orta noktayı bulma, anlaşma sağlama vardır. Bireylerde farklılıklara rağmen bütünleşme, farklı olandaki özelliğin farkına varılmasını hedefler. Bireyin onay ve kabul görme endişesi ile çatışmalardan uzak kalması, mücadele yeteneğinin kaybolmasına ve tek tip davranışlar göstermesine neden olabilir. Toplumda bireyler arasında aynılık çeşitli sorunlara yol açabilir. Bu durum toplumların ilerleyişinin ve gelişiminin yavaşlamasında etkili olur. Bireyin toplumla bütünleşmesinde farklılık ve benzerlik odaklı yaklaşımlar kabul görmektedir.

Sosyal bütünleşmede değişimi sağlayan şartlar, farklı ve değişik kişilikteki bireylerin bir arada olma, birlikte hareket etme, ortak idealler ve amaçlara bağlanması yönünde gelişir. Toplumun alt ve üst kademelerinin iş birliği ile etkili bağlantılar kurması toplumlar yararına kurallar ve değerler oluşturmasını kolaylaştırma yönelimindedir.

Toplumdaki değişik grup ve bireylerin sosyal bütünleşmedeki garantisi devletlerin kurum ve kuruluşlara tanıdığı imkânlarla sağlanmaktadır. Devlet kamu yararını, bireyin sosyal haklarını, bütünleşmeyi, koruyup gözetmeyi, öncelikli işleri olarak görmektedir. Bunun yanı sıra kamu, kurum ve kuruluşlarından başlayarak her birimde bireyin ve toplumun birlik ve beraberliğinin, bütünleşmesinin kurallarını koymak yaptırım gücünü gösterir niteliktedir.

Sosyal devlet; toplumun bütününün sağlığı, huzuru ve güvenliğidir. Sosyal devlet, ulusuna vatandaşına kurum ve kuruluşları ile adil, eşit ve aynı mesafede hak ve değer eşitliğini kurmak durumundadır. Devletlerin ve milletlerin birlik beraberlik içinde olmaları toplumsal düzen ve istikrar bakımından önem gösterir iken değişik anlayışlar içinde bulunan bireyler, yardımlaşma ve dayanışma ile bağlılıklar oluşturarak tamamlanma sürecini başlatırlar.

Değer ve normların işleyişinin sağlanamaması bilerek kötüye kullanılması toplumsal adaletin işleyişini bozarak önlenemez rekabet ve hırslar yaratarak düzeni işlemez hale getirebilir. Farklı etnik kökenli bireylerin ekonomik, siyasi ve dini grupların varlığı toplumsal mozaik oluşturmaktadır. Alt kültürler, çoğunlukla kendi

kültürlerinden vazgeçmek zorunda kalırlar ya da içinde buldukları toplumlardan etkilenerik uyumlaşırlar. Sosyal grupların birbiri içinde kaynaşması ve birleşmesi, etnik kimliklerin etkilerinin uyumlanması anlamına gelmektedir. Sosyolojik olarak toplumların yaşam standartlarının iyileştirilmesi, azınlığın çoğunluğun içinde uyumlanması ihtiyaçlarının giderilmesi için güdülenmesi ile beraberlik ve dayanışma sağlandığı görülmektedir.

Manalı bütünleşmelerde, toplumdaki çeşitli unsurlar sadece belli fonksiyonları ifa etmek için değil, içerdikleri öz karakterleri ile birbirlerini tamamlamak için bir aradadırlar. Bu bakımdan böyle bir kültürün unsurları, bir konçertonun yapraklar halinde dağılıp parçalanmış notaları gibi dağınık durumda olsalar da birlikte ifade ettikleri mana bakımından müzik parçasının her birinin yeri belli beste bölümleri gibidirler (Kurtkan, 1986. S.288-294).

Sosyal bütünleşme ile toplumu oluşturan farklı etnik kökene, dini inanışa, örf ve adetlere sahip azınlık ve yoksul kesimin yaşam koşullarının iyileştirilmesi, haklarının korunması ve kaynaşması toplumun bütününün refahına imkân tanımaktadır. Sosyal bütünleşme, insanı merkeze alarak evrenin dengesinin insan yararına düzenlenmesini öngörmektedir. Fakat bu insani düzene uymakla düzeni yaratmak aynı şey değildir. Evrenin kendiliğinden doğal yollarla oluşan hiyerarşik bir düzeni mevcuttur.

Sosyal bütünleşme, toplumun menfaatleri doğrultusunda örgütlenmesi amacı güden sosyal ve ekonomik açıdan ülke refahı ve fertlerin mutluluğunun artmasında etkin rol oynamaktadır. "Bir sosyal yapı; statü, rol, düşünce ve kültür açısından heterojen bir niteliğe sahiptir. Sosyal yapılarda görülen bu çeşitliliğe, sosyal farklılaşma denilmektedir (Nirun, 1991, s.106).

Sosyal bütünleşme kavramının karşıtı, sosyal dışlanma olarak görülür. Küreselleşme süreci ile birlikte sosyal dışlanma kavramı öncelikle Avrupa Birliği tarafından yaygın biçimde kullanılmaya başlamış, 2000'li yıllarla birlikte sosyal koruma yazınında etkili bir biçimde yerini almıştır (Gökbayrak, 2005).

"Sosyal dışlanma çeşitli kurumlar, mekanizmalar ve aktörlere bağlı oluşan dinamik bir süreçtir ve dışlanmaya neden olan tüm oluşumlar ile sosyal bütünleşme bağlamında değerlendirilmelidir". Atkinson, Guio ve Marlier'de (2017, s. 44-45). Silver (1994, s. 535). Sosyal dışlanma ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel kavramlarla iç içe geçmiş, yaşanan toplum modeline bağlı olarak değişebilen bir olgu olarak belirtilmiş, sosyal dışlanmayı, sosyal sınıflama ve yoksulluk ile

ilişkilendirmiştir. Sosyal sınıflama, her toplumun yapısına göre farklılaşmakta ve genel refahtan dışlanan bireyler sosyal dışlanma yaşamaktadır. “Bireyin sosyal yaşamında maddi ve manevi ihtiyaçlarının giderilememesi sosyal dışlanma yanı sıra mutsuzluk ve umutsuzluk yaratmaktadır. Bu durum bireyin çocukluk çağında ortaya çıkmaya başlar ve eğitim çağında artarak arkadaşlık kurma, gruplara ve sosyal çevrelere katılımlarda zorluklar yaşamasına neden olmaktadır. Toplumda bireyin ihtiyaçlarını karşılayamaması yoksulluk olarak tanımlanmıştır”(Sapançalı, 2005, s. 28).

Sosyal dışlanmayı; çok boyutları olan ve bireyin toplumla bütünleşmesinde engel oluşturan, bireyin kendi geleceğini şekillendirmesinde fırsatlara erişimini engelleyen, temel gereksinimlerden yoksun kalmaya bağlı olarak haklara da erişememe durumu ve süreci olarak tanımlamıştır. “Dar anlamda yoksulluk, açlıktan ölme ve barınacak yeri olmama durumu iken, geniş anlamda yoksulluk bireyin gıda, giyim ve barınma gibi olanakları yaşamlarını devam ettirmeye yettiği halde, toplumun genel düzeyinin gerisinde kalmayı ifade etmektedir”. TÜİK yoksulluğu uluslararası kuruluşlara benzer biçimde mutlak ve göreceli yoksulluk türlerine göre de sınıflamaktadır. (TÜİK, 2017’a)’ye göre “Mutlak yoksulluk, hane halkı veya bireyin yaşamını sürdürebilecek en az refah düzeyini yakalayamaması durumudur” şeklinde tanımlamaktadır. Yoksulluk merkezli bütünleşememe sancıları toplumların gelir düzeyi en düşük kesimi ile en yüksek kesimlerinin fertlerini bölerek bir ülkeyi kapsayan etkileşimler gösterir.

Sosyal ve kültürel bütünleşmeler maddi ve manevi değerlerin güçlenmesine milli ve kültürel varlıkların tamamına etki etmektedir. Toplumları oluşturan bireylerin ve grupların tabiat ile etkileşiminden doğan kültürler gelişerek insanoğlunun ortak kültürel zenginliğini oluşturmaktadır. Sosyal bütünleşmeler milleti ve sosyal grupları güçlendirerek geçmişin ve bugünün değerini artırmaktadır. Bütünleşen toplumlarda kentsel ve kırsal yerleşimli kültürlerin ekonomisi; üretim ve tüketim dengesini ayarlamaktadır. İhtiyaçların giderilmesi amacı ile kurulan sosyal, ekonomik ve kültürel dernekler, kooperatifler devlet eliyle ve sivil toplum örgütleri ile kurulan oluşumlar tarım, ticaret ve hayvansal ürünlerde çeşitliliğin sağlanmasında etkin rol oynamaktadır.

Tüm coğrafyalardaki üretimler ve tüketimler ile bireyin kültür çeşitliliği oluşurken toplumun yapısı da şekillenmektedir. Üretimler ve tüketimler coğrafik şartlara, bölgelere, bitki örtüsüne, toprak yapısına, ulaşım, doğal zenginliklere bağlı olarak değişmektedir. Doğal şartlar insan yaşamı ile sıkı sıkıya bağlıdır. Hava, su ve toprak bile bireyin kişiliğini, davranışlarını, sosyal ve kültürel yapısını etkilemektedir. Doğal bitki örtüsünün zenginliğine göre üretimlerin şekillendiği dokumacılık kültürü ve sanatı gibi değerler, peştamal, tülbent, elbise, gömlek, ipek, keten, dokunmuş bez gibi kültürel, sanatsal ve yöresel ürünler evrensel bütünlüğe hizmet eden faktörlere örnek teşkil etmektedir.

Sosyal bütünleşmeler, bölgesel bütünleşmelerdeki örgütlenmelere etki ederek bireylerdeki birlik ve beraberlik ruhunu arttırmaktadır. Yayla kültürü kapalı toplumların dışa açılmasındaki ekonomik ve sosyal bütünleşmeler açısından çok değerlidir. Hayvancılığın ve tarımın etkilediği doğal bütünleşme ve birleşme, hasat, harman ve yayla şenliklerine, geleneksel kutlamalara olanak sağlamakta, milli ve kültürel bağların güçlenmesini, toplumsal kültür değişimlerinin ve gelişimlerinin yaşanmasını etkilemektedir.

Kapalı coğrafyalarda etkili bir sosyal bütünleşmenin sağlanacağı mümkün gibi görünmese de aksine daha sağlam bağların kurulmasına olanak sağlamaktadır. Ülkemizden örnek vermek istersek, Karadeniz gibi karasal iklim şartlarının, köy ve kasaba yollarının ulaşım izin vermemesi ticari ve ekonomik olarak dış piyasanın durgunlaşmasına, yakın çevre ile iletişimin artmasına yol açmaktadır. Böylelikle ticaretin yakın bölgeler arasında sağlanması ile insan ilişkilerinde de yakınlaşmalara, yardımlaşma, dayanışma kültürlerinin ve bütünleşmenin gelişmesine olanak sağlamaktadır.

Toplumsal bütünleşmelerde sanat ve estetik düşüncenin yaygınlaşması ile kültürlerin etkileşimi nesiler boyu aktarılır.

### **1.8. Eğitim ve Öğretimde Birlik ve Beraberlikler**

Eğitim, bireylerin davranışlarını düzenleyen olumlu değişiklikler oluşturma ve gelişimlerini yapılandırma sürecidir. “Bireyleri ve toplumları biçimlendirme, yönlendirme, değiştirme ve geliştirmede işe koşulan en etkili süreçlerin başında kuşkusuz ‘eğitim’ gelmektedir.” (Uçan, 1982 s.1)

Kişiliğin oluşumu ve farkındalığın yaratılması eğitimden başlamaktadır. Birey içinde bulunduğu toplumun değişim ve gelişim kaynağıdır, eğitimle kazandığını toplumsallaşarak çevresine de yaymaktadır. Okul, bireyin toplum ve gruplarla ilk karşılaştığı ve birlik beraberliği öğrenme aşamalarındaki en önemli devlet kuruluşudur.

Kimlik (identity), kelime olarak; farklı durumlarda asli özelliklerin aynı olması, nesnel bir gerçekliği oluşturan bütündeki benzerlik ve bir bireyin ayırt edici karakteri ya da kişiliği gibi anlamlara gelmektedir (Webster, 1981, s. 563).

Kimlik terimi; aynılığı ve sürekliliği içeren Latince "idem" kökünden gelmekte olup uzun bir tarihi serüvene sahip olmakla birlikte popüler olarak yirminci yüzyılda kullanılmaya başlanmıştır (Marshall, 2005. s.405) .

Her dönemde eğitim sistemi, okul yoluyla toplumun kültür mirasının aktarılması, çocuğun toplumsallaşması, topluma birlik ve dayanışma ruhu verme, yenilikçi ve değişim sağlayıcı eleman yetiştirme gibi işlevleri yerine getirmiştir. Bunu başarabilmek için eğitimin kendisini yeniliğe taşıması, okulun da bu süreçte düzenleyici ve uyum sağlayıcı bir kurum olması gerekmiştir (Tezcan, 1992, s.48-51).

Eğitimin önemi bireyin yaşamının şekillenmesinde, kendi benliğinin farkındalığını elde etmesinde ön plana çıkmaktadır. Bireyin yaşamında eğitim ve sanat daima iç içe ve birbirinden ayrı düşünülmecek kavramlardır.

Sanat; insanın toplum bilinci ile ortaya çıkarken, içindeki korkuları ve anlamını bilmedikleri gizemli doğa olaylar ile bağ kurma ve anlamlandırma becerisi olarak görülmektedir. Toplumun en duyarlı ve hassas duyu ve düşüncedeki bireyleri olan sanatçılar, farkındalıkların ve yaratıcılığın öncüleridir. Bir toplumu tanımak için kültür, sanat ve eğitim anlayışlarına bakmak yeterlidir.

Eflatun'a göre sanatçılar, toplumun en ayrıcalıklı bireyleridir ve toplumun düzeninde sorunların ve aksaklıkların çözümünde etkili oldukları belirtmektedir. Sanatçı en umulmadık kötü durumdan bile etkilenecek duyuş düşünüş farklılığı ortaya koymaktadır. Sanat; dünyayı edebiyat, felsefe, sosyoloji ve tarihle kuşatan resim, heykel, seramik, mimari, bale ve müzik ile güzelleştiren evrensel bütünlüğü

yakalamamız için yaratmaya, düşsel ve bilimsel varlığımızı tamamlamaya götüren süreçlerdir denilebilir.

Sanat eğitimi; bireyin yaşamında, ruhsal ve fiziksel bütünlüğünün sağlanmasında gerekliliktir. İnsan varlığının yaratma ve algılama farkındalığına erişmesi, sanat üretmeye ve öğretmeye yönelmektedir. Sanat eğitimcisinin önceliği, estetiğin, iyiliğin ve güzelliğin çoğaltılması, sanatın tanıtılması ve sanatçı yetiştirilmesine olanak sağlamaktır.

Sanat eğitimi aynı zamanda bireyin duygu ve düşüncelerini özgürleştiren, kendini gerçekleştirme ve farkında olma duyularını harekete geçirme çabalarının ötesinde bireye hayat vermektedir. "Eğitimin bireysel boyutta öğrenme ve gelişme, toplumsal boyutta ise toplumun varlığını sürdürebilmesi için çeşitli alanlardaki ihtiyaçların giderilmesi gibi bir rolü bulunmaktadır" (Hoşgörür ve Taştan, 2006).

Sanat üretenler, sanat alıcıları, sanat galerileri ve sergiler gibi birbiri ile bağlantılı ağdaş sanat aktörleri geçmişi günümüzle bütünleştirerek bireye ve toplumlara yeni varlıklar kazandırmaktadır. Sanatta alıcı ve satıcı alışveriş dengesinin oluşması sanatın sürdürülebilirliğini artırmaktadır. Böylelikle sanat eğitimindeki arz ve talep dengeleri yeteneğin, algı ve sezilerin doyurulmasına olanak sağlar.

Sanatçı; sevgi dilinin konuşulmasının, paylaşılmasının ve çoğaltılmasının yaratıcısıdır. Sanatçı ve sanat eğitimcisi cesur ve yürekli olmasının yanında toplumun yararını gözeten, bilinçlendirilmesine öncülük eden, çıkarsız ve tarafsızlıkla ortaya koyandır.

Geçtiğimiz yıllarda yaşanan bir olayla gündeme gelen özellikle niversite ğrencilerinin ekonomik ve sosyal sorunları sanat eğitimcisi ve sanata gönül vermiş akademisyen ve sanatçıları temelden sarsmıştır. Eğitim ve öğrenimden başka sorunu olmaması gereken öğrencilerin sorunları ne yazık ki her geçen gün artmaktadır. Bir kız öğrencinin bir ğnlk yemek kartını bile dolduracak parasının olmaması sebebiyle ile intihar ederek aramızdan ayrılışı hepimizi derinden üzmüştür. Birlik ve beraberlikle sorunlara are bulmanın gerekliliği çok net görülmektedir. 2024 yılında hali hazırda öğrencilerin beslenme, barınma, yurt sorunları ve en temel ihtiyaçlarına ulaşım sorunları tüm eğitim seviyelerindeki öğrencilerde devam etmektedir.

Bu haberin sonucunda Türkiye 'de ilk duyarlılığı göstererek öğrencilere yemek bursu çıkarma girişimlerinde bulunmak için organize olan Sergi Projesinin yürütücülüğünü yapan Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik ve Cam Bölümü Başkanı Prof. Dr. T. Emre Feyzoğlu ile Eskişehir Üniversitesi Seramik Cam bölümünden emekli Prof. Dr. Ayşegül Türedi Özen önderliğinde süratle organize olarak Türkiye'nin tüm seramik ve cam bölümlerindeki akademisyenler, ihtiyaç sahibi öğrenciler için el ele vererek Ankara 'da Çağdaş Sanatlar Merkezinde "Bir Arada" adlı bir sergiyi açarak destek sağlamışlardır.

"Bir arada" Sergisi Türkiye'de bir ilk olması bakımından çok değerlidir. Eşsiz duyarlılıkla gerçekleştirilen sergi 200'ün üzerinde seramik sanat eğitimcisi akademisyen ve 16 duayen sanatçının, 250'ye yakın eserle çok kısa sürede ve hızla birleşmesi ile sanat öğrencilerine birlik ve beraberlikle bütünleşme sağlamışlardır. Türkiye'nin dört bir yanından bizzat gelerek ya da eserlerini göndererek desteklenen sergiden elde edilen gelir ihtiyaç sahibi 76 öğrenciye yemek bursu olarak verilerek yararlı bir bütünleşme sağlanmıştır.

Prof. Dr. T. Emre. Feyzoğlu" Bir arada" sergisinin gelirinin ihtiyaç durumundaki öğrencilere verme fikrine meslektaşlarının çok sıcak baktığını belirtmektedir. "Türkiye'nin her yerinden, Adıyaman'dan, Tekirdağ'dan, Bitlis'ten, Gaziantep'ten, Samsun'dan birçok yerden çalışmalarını büyük bir sevgiyle ve merakla gönderdiler. Yaptığımız iş sıcak birlikteliğimiz sıcak, dostluğumuz, meslektaşlığımız sıcak. Bir haber uçurmayla 240 kişi bir araya gelebiliyorsa ve insanlar, Türkiye'nin her yerinden büyük bir sevgiyle buna katılmak için çaba gösteriyorsa iyi şeyler olabileceğini düşünüyorum" demiştir.

Prof. Dr. T. Emre Feyzoğlu ülkemizde yaşanan deprem, yangın gibi çeşitli doğal ve toplumsal sorunlar yüzünden mağdur olan insanlara seramik etkinlikleri, yardımlaşma ve dayanışma ile iş birliği projeleri düzenlemeye devam etmektedir. Çeşitli sosyal sorumluluk projelerinde proje yürütücülüğü sağlamaktadır.

Prof. Dr. Ayşegül Türedi Özen ise, serginin seramik ve cam alanında yapılmış çok değerli bir karma sergi olduğunu anlatarak, "Bu serginin bir parçası olmaktan çok mutluyuz, çok gururluyuz. Sosyal sorumluluk projesi olan bu çalışma çok büyük ses getirsin istiyoruz. Öğrencilerimiz için bir araya geldik. Onlar için elimizden gelen her şeyi yapmaya çalıştık. Seramik sanat alanında bir ilk olması dolayısıyla da çok değerli bir sergi" dedi. <https://www.trthaber.com/haber/kultur-sanat/ogrencilere-yemek-bursu-vermek-icin-biraradaydilar-462596.html>



**Görsel 9.**“Bir Arada” Sergi Afışı

<https://avanosmyo.nevsehir.edu.tr/tr/23241>(Erişim.02.06.2024)

Sanat eğitimi, insanın birlikte yaşama bilincinin oluşması ve ikili ilişkilerin başlangıcı kadar eskidir. Sanat eğitimi bireyin yaşamında estetik düşünmeyi, güzellikleri görmeyi, yorumlamayı ve yaratıcılığın ortaya çıkarılmasını amaçlamaktadır. Eğitim her alanda yeni kültürler oluşmasını, medeniyetler arası sanat ve kültür aktarımları sağlanmasını, yeniliklerin ve güzelliklerin hayallerden gerçek yaratımlara dönüşmesini gerçekleştirmektedir. Sanat, bilim ve teknoloji ayrılmaz üçlü olarak toplum yaşantısına yol gösterir. Sanatın içinde bilim ve teknoloji olduğunda yaygın anlatımlar ve yayılmacı sanat politikaları etkinleşir.

### **1.9. Sanatın İnançlara Birlik, Beraberlik ve Bütünleşmelere Etkileri**

İnanç (din) toplumların ve medeniyetlerin oluşumunda etkili olan inananların günlük yaşantılarını ve hayatlarını düzenleyen kurallar olarak görülür.

Toplumların ve bireylerin değişiminde etkili ve itici güç olan din, bütünleşmelere önemli ölçüde katkı sağlayan yapıdadır. İnançlarımız toplumlarda kültürel ve yaşamsal farklılığımızı ortaya koyan etmenlerdir. Dinin farklı toplumsal fonksiyonlara sahip olduğu açıktır. Onun toplum hayatındaki en önemli işlevlerinden birisi de toplumsal bütünleşmeyi sağlamaya yönelik yaptığı katkılardır. Berger Peter L., “Dini Kurumlar” Çev. Adil Çiftçi, D.E.Ü. İlahiyat Fak. Dergisi, (Sayı, IX, İzmir, 1995, s. 432,433). Bunu yaparken, tabiat üstü inançlar sistemi ile, grup amaçları ve bunların üstünlüğü hususunda bir açıklama getirir.



Kutsalın tecrübesi olarak tanımlanan din, inananlarına bir dünya görüşü bir yaşam biçimi sunmasıyla gündelik yaşamın şekillenmesinde sürekli etkin olmuştur. Bu etki, topluma ve dinin dinamizmine bağlı olarak azalıp çoğalsa da varlığını sürdürmüştür. Din, toplumsal değişimin önemli faktörlerinden birisidir. Ancak din, bazen toplumsal değişimin motor gücü olabilirken bazen de değişimin önünde önemli bir engel de olabilir. Bu yönüyle, değişmeye direnç gösteren, istikrarı sağlayan, toplumsal bütünleşmeyi koruyan bir yapıda karşımıza çıkar. Dolayısıyla nerede bir toplum varsa mutlaka bir dini vardır. Nerede bir din ortaya çıkmışsa da zaman içerisinde kendi toplumunu, grubunu belli bir süre de olsa mutlaka oluşturmuştur. Büyük medeniyetler, büyük toplumlar hep bir dinin etkisiyle ortaya çıkmıştır. Toplumların yükseliş ve çöküşlerinde din faktörünün önemi büyüktür. Din ve toplumu birbirinden bağımsız düşünmek mümkün görünmemektedir (Abuzar. C., S.1) Dinin Toplumsal Yaşam Üzerindeki Etkisi Celil ABUZAR <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/25766>

İlk çağ insanları alet, araç ve gereç yapabilme bilgi ve becerisinin azlığı ile doğaya müdahale yeteneğinin sınırlı olması karşısında çaresiz kalmışlardır. Doğada güneş, ay, gece, gündüz, mevsimler ve yağışlar gibi anlamını çözemedikleri durumlara karşı çeşitli yakıştırmalar yaparak tanrının varlığını doğa olayları ile ispat etme yoluna gitmişlerdir. Doğada varoluş savaşı veren insan, ateşin doğaya verdiği zararları ve yanığın insana çektirdiği acının güçlü etkisini görerek, cehennemin, tanrının adaletinin ve ceza verme kudretinin sonucu olarak ateşten bir yer olduğu fikrini ortaya atmıştır. Yaratıcı gücün canlıları, doğayı, evreni ve tüm sistemleri “insan”ı var etmek için yarattığı fikri dinlerin doğmasına sebep olarak görülmektedir. Doğa olaylarından kaynaklanan faydaları iyilik, mutluluk ve refahı da cennet olarak anlamlandırmışlardır. Zaman içinde gelişerek değişen inanç sistemlerinin yanında toplum ve ahlak kurallarının olması tesadüfi değildir. İnançların ve ibadetlerin ahlak, iyilik ve doğrulukla ilerleyişi, bireysel varlığımızı ve kültürümüzü büyüterek gelişmemizi ve bütünleşmemizi sağlamaktadır.

Ahmet Cevizci'nin 1999 yılında Paradigma Yayınları'nda yayımlanan Felsefe Sözlüğünde “rasyonalizm” akılcılık olarak görülmektedir. Cevizci'ye göre akılcılık, “Evreni bir bütün olarak düşünceye dayalı bir şekilde yorumlamayı, bireysel ve toplumsal yaşamı aklın ilkelerine göre düzenlemeyi amaç edinen tavidir. İmanın ve yahut dinin reddedilmesi durumu, bütün bilginin bir sistem içinde ifade edilebileceği, ilke olarak da her şeyin bilinebileceği inancı” (Cevizci, 1999: 30).

Cevizci'nin tanımından hareketle akılcılık, evreni parçalara ayırmadan bütünsel bir şekilde düşünme ve bu düşünce sistemine dayanarak yorumlamaktır denilmektedir. Cevizci bu tanımında rasyonalizmi aklın ilkelerine dayalı bir yaşam

biçimi olarak ele almaktadır. Yine aynı zamanda rasyonalizmin karşısına iman ve dini koymaktadır. Dolayısıyla rasyonalizm, Cevizci' ye göre aklın egemenliği altında olan, dinin ve imanın dogmalarına karşıt bir duruş sergilemektedir.

İman ve dinin dogmaları, aklın doğrularını aştığı, akıl ve mantık ilkeleri çerçevesinde değerlendirilemediğinden rasyonalizmin karşısında yer almaktadır. Cevizci'nin her şeyin bilinebileceği inancı ile kastettiği, rasyonalizmin bunu akıl ve onun ilkeler aracılığı ile gerçekleştireceğidir. İnanç, bireysel ve toplumsal kültürler ile sosyal yaşamda bireyin kişilik oluşumunu etkileyen ve bir sınıfa girmek durumunda bırakan etken güçtür.

Kişinin Allah ile birleşmesi vahdeti vücut olması inancı önemlidir. Allah ile araya sürekli tarikat, dernek, tekke gibi araçlar koymak alışkanlığı yıllar içinde büyüyerek günümüze kadar gelmektedir. Bu durumun yarattığı adaletsiz uygulamalar din savaşlarına, dünya düzeninin sarsılmasına, ayrışmaların, çatışmaların çıkmasına yol açmaktadır. Tanrı ile insan arasına aracı konulması, zamanla devlet düzeninin çökmesi, insanlar arasındaki birliğin ve beraberliğin çatışmaya dönüşmesi gibi kaçınılmaz olayları da beraberinde getirmektedir Dünya üzerinde bulunan medeniyetler arasında en köklü ve eski milletlerinden biri olan Türkler, oldukça geniş bir coğrafya içerisinde, farklı toplumlar, medeniyetler ve farklı dini inanışlarla temas halinde bulunmuşlardır. Bu temaslar sonucunda Türkler çok zengin bir kültür mirasına sahip olmuşlardır (Çatalbaş, 2011.s. 49).

Dinin ister bütünleştirici ister tutucu, isterse de değiştirici rolü üzerinde durulsun bu olgunun toplumsal değişim faktörü olarak önemi oldukça büyüktür. Marks hariç değişimi bilimsel araştırmalarının odak noktası yapan düşünürler için dinin vazgeçilmezliği ortadadır ve bu düşünürler, dinsel hareketlerin toplumsal değişimdeki rollerine ve siyasal içeriklerine gereğince yer vermişlerdir (C.Abuzar.s.152). Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, (sayı 26, Temmuz–Aralık 2011)

Dinin asıl hedefi ise “insan-ı kâmil” durumundaki fertlerin çoğaldığı, ilim ve teknoloji bakımından gelişmiş, manevi kültür değerleri etrafında, sosyal bütünleşmesini sağlamış bir toplum meydana getirmektir” (Amiran, Kurtkan, Bilgiseven, Din sosyolojisi. Filiz Kitabevi. İstanbul).

İnançların bireyler ve toplumlar üzerinde etkisi devletlerin ve milletlerin bütününe etki etmektedir. Devletlerin dili gibi dini de bulunmaktadır. Her milletin tanrıya inancı yaşadığı coğrafyaya göre farklılıklar göstermektedir. Dini inancın toplumlarda ve ülkelerde ayrı ayrı olmasına rağmen tanrı ya da Allah'ın inancı tüm toplumlarda inanç birliği oluşturmaktadır. Hangi dilde seslenilirse seslenilsin yapılan dua hep yaratıcının yüceliğine ve erişilmez kudret ve gücüne işaret etmektedir.

Şüphesiz burada yarım doğruların, yanlış inançların ve de basmakalıp fikirlerin tutsağı olmamak ve tuzağına düşmemek de bir o kadar önemlidir. Bir toplumun milli ve milletler üstü modeller kurabilmesi ve geliştirebilmesi, ancak o toplumun farklı fikir ve düşünceleri iyi sentezlemesiyle doğru orantılıdır. Bu sentezleme iyi yapılmazsa bir toplum için farklı fikir ve düşünceler bir o kadar da tehlikeli olabilir.

(M. Türkkahraman. HTutar 2023 s.10, Sosyal değişme, bütünleşme ve çözülme...

Birey inanç çevresini ve ailesini yaşamındaki sosyal ve kültürel değerlere göre yapılandırmaktadır. Ailede başlayan inançlara olan farkındalık eğitimi, bireyin yaşamındaki ahlak ve dini eğitimin ilk basamağını oluşturur. İyi yetişmiş insan' 'insan-ı kâmil' eğitimi ve sağduyulu gelenek, görenek, örf ve adetlere saygılı yaşamında ahiret inanç ve dini değerleri farklı toplumlara özen gösteren kişidir diyebilmekteyiz.

İnançlı bireylerin doğasında tanrı inancı ile kul inancı paralellik taşımaktadır. Hollandalı sosyologlar Van Baal ve Van Beek'e göre din; insanın hayatında peş peşe gelen varoluşuyla ilgili (eksiztansiyal) problemlerini çözme konusundaki yetersizliklerinin kaçınılmaz bir sonucu olarak ortaya çıkan, yalnızlık ve yardıma muhtaç olma duygusundan kurtulmasını sağlayarak yaşadığı çevreyle iletişim kurduğu semboller sistemidir.

Bu iki araştırmacıya göre, bütün dinler kaotik insan hayatını kozmoza dönüştürüp düzenli hale getirerek ona yeni bir anlam kazandırır. Buradan dini inançların insan için daha çok sembolik ve anlam boyutunda olduğuna vurgu yapıldığı sonucuna varılmaktadır. Kuyucuoğlu, İsa (2008), Batı'da Din Sosyolojisi, Ankara: Eski Yeni Yayınları, 2008, s. 42

İnsan tanrı tarafından bir takım duygu, düşünce ve fikirlerle doğar. Ve tüm algılamaları, öngörülerini, bilimsel bilgileri ve düşünceleri yaratılışından gelmiştir. Doğuştan gelen bir düşünce olması ile Tanrı, varlıkların ve özlerin de yaratıcısıdır.

Bizim iyi ya da kötü, doğru veya yanlış dediğimiz şeyler onun isteği ile böyle olmuşlardır şeklinde görüş bildirmiştir. Kearns' e göre de akıl ve doğaya sahip olma gücü doğuştan tanrı tarafından insanın içine yerleştirilmiştir. Kearnes, Decartes ile aynı görüşü paylaşmaktadır.

Dinler sosyal ve kültürel anlamda yaşanan coğrafyalardaki toplumların büyümesine ya da küçülmesine sebep olma nitelikleri taşır. Tarihte dini inançlar, büyük medeniyetlerin ortaya çıkmasına ve ortadan kalkmasının nedeni olmuştur. Büyük toplumların ve ulusların mutlaka inanç sistemleri vardır. Toplumlar dinlerle etkileşim gösterirken, toplum yaşamında ekonomik, sosyolojik, siyasal, kültürel ve sanatsal alanlarının hepsine etki ederek birleşmeyi ve bütünleşmeyi sağlayan unsurlar taşımaktadır.

Sanat eserinin yaratılma süreci doğanın taklidi ile başlar. Sanat, doğal olana müdahale ve mimesis (benzetme) yoluyla yapılırken kendiliğinden gelişir. Bununla birlikte inançlarımızın, doğanın içinden bizzat doğa olaylarından hareketle ortaya çıktığı belirtilmektedir. İnançlar ise din ile bağdaştırılmaktadır. Akılcı bir filozof olan Descartes'ın "Felsefenin İlkeleri" adlı eserinde belirttiği gibi "...kolayca duyularımızın önyargılarını bir kenara bırakacağız ve sadece aklımızı kullanacağız, çünkü ilk ilkeler akıldadır ve akla doğa (Tanrı) tarafından yerleştirilmişlerdir" (Descartes, 1947, s.77).

Sanat, geçmişten günümüze gelinceye kadar mağara duvarlarından, kiliseler, katedraller, camiler ve benzer özellikteki inanç ve ibadet mekanlarının mimarisi ve bezemelerinde resim, heykel, seramik, mozaik, çini ve minyatür sanatları gibi sanatlarla ifade edilmektedir. İnanç mekanları, birey, grup, toplum ve ulusları dinler etrafında bir araya getirerek insanların tanrı ile bütünleşmesinde etkili yapılarıdır. Çok tanrılı dinlerden tek tanrılı dinlere gelinceye kadar tüm dinlerde yaratıcının yüceliği karşısında yaratılanın aciz olduğu belirtilmektedir.

Mağaralardan başlayan Antik Yunan'dan Mısır'a Rönesans'a ve günümüze gelinceye kadar ki dönemlerde inanç yapıları toplumu bir araya getiren, kaynaştıran, yardımlaşma, dayanışma ve iş birliğine yönelten birleşme merkezleri olmuşlardır. Okuma yazmanın olmadığı ve çok az olduğu, iletişimin belirli yerlerde toplanarak yapıldığı dönemlerde resimsel anlatımlar ve kilden yapılmış idoller kutsal

mekanlarda görsel anlatımın ön plana çıkmasında, inançların ve kutsalın birleştirici ve bütünleştirici etkisini vurgulamak açısından önemlidir.

Toplumların sosyolojik ve kültürel hayatı içinde din ve sanat daima iç içe durumdadır. Bu durum öncelikle bireyin sosyo-kültürel yaşamında ön plana çıkmaktadır. Mimari, resim, heykel ve seramik gibi sanatlar, inançların manevi yönelimlerini güçlendiren, etkileri ile yaratmanın kudretini gözler önüne seren ve görünür kılan, dinin tamamlayıcısı olarak gösterilmektedir.

Bireyden topluma kitleleri etkileyen inançlar çoğu kez birleştirici etkisiyle varlığını bayramlarda göstermektedir. Bayramlar, tüm inanç sistemlerinde birlik ve beraberliğin gerekliliğini önemle vurgulayarak, insanlığı yaratıcının yüceliğinde ve evrensel enerjisinin etrafında bütünleşmeye çağırmaktadır.

Geleneksel toplumlarda inanca dayalı bayramlar, özel gün ve zamanlarda bir arada olmak, örf, adet ve geleneklerin devamlılığının yanında toplumsal bütünleşmeyi de güçlendirmektedir. Küçüklerin büyükleri ziyaret etmesi ve saygı göstermesi, büyüklerin küçükleri sevmesi ve koruyup gözetmesi, sosyal ve kültürel yapıda toplumsal refah ve mutluluğun artırılmasındaki önemi göz ardı edilemez.

Topluluklarda ortak inanç ve duygu birliği yakın ilişkiler kurulması ve korunmasını bakımından önemlidir. “Bireyler ve milletlerarası ilişkilerde bağlılıklar ve yakınlıkların oluşması toplumsal düzenin birliğinin ve bütünlüğünün pekişmesine zemin hazırlamaktadır.” <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/201485>

Dini bayramlar, ulusça kutlanılan birlik beraberliğin daha çok hissedildiği, aynı dini inanişe sahip olunmasa bile farklı toplumlarla sosyal ve kültürel bütünleşmelerin yaşandığı, grupları yakınlaştıran duygu öğeleri taşımaktadır. Bu duygu ve inançlar geniş ailelerden oluşan geleneksel toplumlarda ailelerin kaynaşması, dayanışması ve iş birliği içinde olması, sosyal ve kültürel ilişkilerin güçlendirilmesi yanında yeni kimliklerin oluşmasına da etki etmektedir. Bunun yanı sıra dini inançların öğretildiği okullar ve ibadethanelerde eğitim veren din görevlilerinin öncelikle kişilikli, ahlaklı, adaletli ve hakkaniyet sahibi, iyi eğitilmiş olmaları birlik, beraberlik ve bütünleşmeleri oluşturma açısından önem gösterir. Bireysel ve toplumsal ilişkilerde inanç ve etnik kökeninden dolayı bireyler, birbirinden üstün ya da aşağı görülemez, bu da dinin değil tanrı inancının evrenselliği ile bağdaşmaktadır.

Dinin toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel değişimlerine etki etmesi yanında değişimlerin karşısında durmaya güç verdiği de görülmektedir. İnançların bölgelere, ülkelere ve kıtalara kadar ulaşan değişime karşı çıkan anlayışı, toplumlardaki bütünleşmenin kaybolmasına ve devam etmesine olumsuz yönde etkilemektedir. Dinin sanat ile ilişkisinin çoğu kez mümkün olmadığı belirtilse de bu yanlış veya eksik bir düşüncedir. Mimari olarak içinde ve dışında, resim, heykel, seramik ve yazı benzeri sanat unsurları taşıyan inanç merkezlerine girildiğinde sanatın görsel zenginliğinin, ruhsal bütünlüğe etkileri kendini hemen göstermektedir.

İnanç unsurlarının sanatla yoğurularak sunulması mekânın ve zamanın ötesine geçerek yaratımların ruhların içine işlemesine, olağanüstü bütünleşmeler sağlanmasına etki etmiştir. İtalyan Rönesans sanatını derinden etkileyen şair, ressam, mimar ve heykeltıraş sanatçı Michelangelo kilisenin ve din adamlarının yoğun isteği ile kiliseler, bazilikalar, heykeller ve resimler yaratırken Hıristiyanlığın inanç unsurlarını da yapıtlarının içine katarak dinin gücünün daha kuvvetli hissedilmesinde etkili olmuştur. Rönesans'ın her alanda yarattığı değişim ve ilerlemeler sanatta da etkisi gösterir niteliktedir. Michelangelo'nun muhteşem Davut heykeli yaratılmışın ve yaratanın mükemmelliğinin sanatla gösterilmesinin işareti olarak kabul edilmektedir. Geçmişten günümüze sanatın inançlara etkileri halen sürdürülmektedir.



**Görsel 10.** Davut Heykeli. Michelangelo

<https://www.tarihlisanat.comöç.ö/michelangelo-buonarroti/>(Erişim 02.04.2023)

Dünyaca ünlü eser farklı milletten ve ülkeden ziyaretçisi ile sosyal, kültürel ve dini olarak insanların ve toplumların birlik ve beraberliğini sağlamaktadır. Bu da sanatın evrenselliği ile inanç unsurlarının insanı saran birleştiriciliğini gösterir niteliktedir.



**Görsel 11.** Adem'in Yaratılışı, Michelangelo 1511,  
<https://www.tarihlisanat.com/michelangelo-buonarroti/> erişim (02.04.2023)



**Görsel 12.** Pieta. Michelangelo Buonarroti.1511  
<https://www.tarihlisanat.com/michelangelo-buonarroti/>(Erişim.02.02.2023)

Dini konuların işlendiği resim , heykel gibi görsel etkisi yüksek sanatlarda gerçeğe yakın veya tam aksine gerçeğin abartılması ile yakalanan anlatımların etkileyciliği ve büyüleyiciliği bireyleri ve toplumları ruhsal ve fiziksel bakımlardan etkileyerek inananları manevi dünyaya yönelterek bütünleşmesini sağlamaktadır.

İnanç mekanları içindeki dini ritüellerin yaşanması ise yazınsal etkilerden daha fazla görsel etkilerle insana kattığı ruhani değerleri artırmakta, üst seviyelerde huzur ve mutluluk sağlayıcı etkiler göstermektedir.

Dünya üzerinde bulunan dini inanç mekanlarının yanında ülkemizde Ayasofya Cami ve Selimiye Cami gibi muhteşem eserlere bakıldığında sanatın dine etkileri açıkça görülmektedir. Ayasofya'nın dışarıdan bakıldığında ihtişamlı mimarisi, mekânın içine girildiğinde yoğunluğu artan inanç ve ruh yüceliği sağlayan bütüncül bir birleşme etkisi göstermektedir. Toplumlar da değişik dini inançlı, inananlar ya da inanmayanlar üzerinde etkileyici mistik bir atmosfer yaratmaktadır. Ayasofya'nın ibadethane kimliği tanrıya seslenen tüm inançların ortak dilini oluşturmaktadır. Dini ve milli unsurların duygu ve düşüncelerin günlük yaşandığı ibadethaneler büyük kitlelerin bir araya gelmesini sağlayan inanç merkezleri olmayı sürdürmektedir.

İslâmî öğretilerde Tevhit kadar değer atfedilen ikinci kavram vahdettir. Sözlükte “bir ve tek olmak, tek kalmak” anlamındaki “vahd” kökünden mastar olup “birlik, teklik, bütünlük, eşsizlik, bölünme ve parçalanma kabul etmeyen” anlamında “kesret” in karşıtıdır. İslâmî literatürde bölünüp parçalanmadan Allah'ın ipine sınımsız yapışmayı ifade eden vahdet, sosyal planda Müslümanların birlikteliğini ifade eder. Vahdet, farklı görüş, düşünce, tavır ve bakış açılarına sahip olsalar da farklı etnik kimlik, mezhep, meşrep, dini akım, cemaat vb. aidiyetleri bulunsalar da Müslümanların ortak noktalarda uzlaşmalarını, asgari müştereklerde birleşmelerini, hayati konularda aynı tavır ve stratejiyi sahiplenmelerini gerektirir. M.Kubat1965.s:6-7 (Birey ve toplum dergisi. İslam toplumunun birlik ve beraberliğini sağlama merkezleri olarak cami ve mescitler (M. Kubat s.6-7 Lütfi Doğan, “Câmilere ve Eğitim”, Diyanet İlmî Dergi [Diyanet İşleri Başkanlığı Dergisi], Ankara, 1965, Cilt: IV, Sayı: 12, s. 10.

Türk İslam anlayışında Vahdet-i vücud felsefesine göre “Birlik bütünleşmedir. Vahdet-i vücud anlayışı hakkı insanda arar, insan yaratılmışların en yücesidir denilmektedir. İslam tarihi boyunca camiler, medreseler, gibi ibadet yerleri birlik ve beraberliğin yaşandığı en önemli inanç merkezli yapılar olmuştur. Türk İslam mimarisi ve sanatlarında kubbeli ve minareli olarak inşa edilen camiler, geniş iç mekânları ile yan yana saf tutarak namaz kılmaya, özel ve dini günlerde ibadet



etmeye, ezan, mevlit, ilahi ve duaların dinlenmesine imkân verecek genişliktedir. Topluları birleştirici unsurların gerçekleştirilmesine ve kitlelerin beraberliğine imkân sağlayacak nitelikte inşa edilmişlerdir. İslamin her döneminde farklı yapı elemanlarıyla oluşturulan bu mekânlar birliğin, beraberliğin ve bütünleşerek toplumsal gücün bağlılığa ve uyuma dönüştüğü disiplinler sağlamışlardır.

### **1.10. Milli Birlik ve Beraberlik**

Türk milli birliği ve beraberliği; Türk milliyetçiliğinin temeli anlamına gelmektedir. Millet, aynı dili konuşan, aynı kültüre ve ortak geçmişe sahip, amaç ve ülkü birliğinde benzerlikler taşıyan insan topluluklarıdır. Türk Dil Kurumuna göre; çoğunlukla aynı topraklar üzerinde yaşayan, aralarında dil, tarih, duygu, ülkü, gelenek ve görenek birliği olan insan topluluğu, ulus, anlamının yanı sıra herkes, olarak belirtildiği gibi; bir yerde bulunan kimselerin bütünü ve benzer özellikleri olan topluluk olarak da tanımlanmaktadır. Milletin gücünü oluşturan en önemli faktör bir toprak parçasını vatan bilen yurt-yurттаş bütünlüğüdür. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/201485>.

“Milli kimlik, geleneksel toplum göz önünde tutularak değerlendirilecek olursa kültürel değerler ya da dine bağlılıkla inşa edilen kolektif bir kimliktir. Modern toplumda ise seküler bir anlam yüklenerek etnik ve ulus bağlamında ortaya çıkmaktadır” (Uzun, 2003. s.138).

M. Kemal Kurtuluş savaşı yıllarından itibaren öncelikli olarak eğitimin önemini görerek 16 Temmuz 1921’de yaptığı konuşmasında Milli kültürün ve eğitimin üzerindeki bölünmüşlüğün kaldırılarak birleştirilmesinin gereğini duyurdu. Osmanlı Devleti’nden kalan mektep ve medrese ayırımının ortadan kaldırılarak eğitim ve öğretimin birleştirilmesini sağlayan Tevhidi Tedrisat Kanunu 1924’de imzalanmış, medreseler kaldırılmış, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin tüm okulları Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlanmış ve eğitim milli bir isim kazanmış, kadın ve erkeğin birlikte kolaylıkla eğitim alması sağlanarak, milletçe ilerlemeye ivme kazandıran faktörler oluşturulmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti’nin (1923) kuruluşu Atatürk’ ün liderliğinde milleti ile beraber yarattığı devrimler toplumun yeniden doğuşunu ve değişimini gerçekleştirmiştir. Türk kadını erkeği ile birlikte omuz omuza verdiği Kurtuluş savaşı gibi eşi benzeri

görülmemiş varoluş savaşında milletçe birlik, beraberlik ve bütünleşme destanı yazmıştır.

Cumhuriyet'in ilk on yılı hızlı kalkınmanın, modernleşmenin ve laik hukuk sisteminin uygulanması ile kadınlara eğitim, çalışma yaşamı ve siyaset gibi kamu alanlarına girme hakkı sağlamıştır. Kılık ve Kıyafet Kanunu'nun 1925' te yürürlüğe girmesi Türk kadınına peçe ve çarşaftan çıkararak medeni ve modern bir görünüme sahip olmasını sağlamıştır. Bunun ardından gelen Türk Medeni Kanunu 1926 yılında imzalanmış, Kadına aile içinde ve toplumun her alanında erkeklerle eşit hak ve imkanlar getirir, 1930' da kadına yerel, seçimlerde 1934'te genel seçimlerde seçme ve seçilme hakkını birçok Batılı ülkeden önce sağlayarak dünyaya örnek olmuştur. Giderek güçlenen kadın toplumun her alanında kendine yer bulmaya Türk kalkınmasında ve ilerlemesinde erkeği ile beraber ekonomik ve sosyal şartlarda mücadeleye devam ederek, eğitim alma, meslek edinme ve yönetme hakları ile birlik ve beraberlik göstermiştir.

Atatürk milliyetçiliği, milli birlik, beraberlik ve bütünlüğün milleti oluşturan unsurların her fert için birleştirici, kapsayıcı, kaynaştırıcı ve toparlayıcı huzur ve refah unsurlarının sağlanması temeline dayanmaktadır. Milli birlik ve beraberlik milletçe birlik, bir arada olmak, ortak amaç ve gelecekte fikir birliği ederek, aynı kadere iştirak etmek anlamlarını taşımaktadır. Milletleri millet yapan unsurların başında ortak amaç ve ülkü birliğinde beraber hareket etmek, aynı amaçlar için fikir birliği yapmak esasını teşkil etmektedir.

Cumhuriyetimizin kurucusu M. Kemal Atatürk'ün başlattığı Kurtuluş Savaşı'nda milletçe yaşadığımız kurtuluş mücadelesinde milli birlik ve beraberliğin bir milletin ulus olma egemenlik ve bağımsızlık kazanmasındaki değeri dünya milletlerine emsali az görülen bir örnek oluşturmaktadır. Ulusal Kurtuluş mücadelemizin başarılmasındaki etken gücümüz milletçe birlik ve beraberliği başarmamız ve bütünleşme azim ve kararlılığında yatmaktadır. Millet fertlerindeki iyimserlik ve hoşgörü bireyselliğin sınırlarını aşarak bütünsellik oluşturmaya yardımseverlik ve dayanışmaya sebep olmaktadır. Milli birlik ve beraberlik ülkeyi güçlü tutan unsurların yaşatılmasını ve devamlılığını sağlar.

### 1.11. Dünyadaki Birleşme ve Bütünleşme Hareketleri

Bireyler arasındaki sınıfsal mücadeleler, toplumun değişimini ve şekillenmesini sağlayan sosyalleşme kaynaklarını besleyen güdülerini yaratır. Topluluklar ve grupların değişik birlik ve bütünlük oluşturma dinamiklerinin varlığı herkesçe bilinen niteliklerindedir. Toplumlararası farklılıklar ve değişikliklerin yarattığı çözümler bağlamında örüntülerin toplumsal harekete dönüşmesi denge unsurlarının devre dışı kalmasına ve toplumların şekillenmesine etken olanaklar barındırır. Toplumda oluşan büyük olay ve sorunların tetiklediği birleşmeler ve ayrışmalardan doğan bütünleşmelerin oluşma süreçlerini sınırlamak veya engellemek çoğu zaman önlenemez kendiliğindenlikle gerçekleşir.

Birleşmelerin ve bütünleşmelerin çoğunluğa ulaştığı süreçlerde yeni yapılanmalar, sistemler ve iş birliği ile oluşturulan ulus üstü kurumlar göz önüne çıkmaktadır. Toplumların ulus üstü özellikleri, uluslardaki kültürel özelliklerin bozulmaya uğraması, kültürel kimliklerin değişmesi ve nihayet bozulmasını etkilemektedir. Ulus üstü iş birliği ulusların kimliklerini kullanma, koruyarak muhafaza etme hakkı ve olanağı tanımaktadır. Bütünleşme sürecine girerek birleşen uluslar, toplumsal sistem ve yapılanmalarla kendi kültürel yaşamlarını ve sosyal beklentilerini uyumlaştırarak ulusal yetki devirlerini birleştirirler. Bütünleşen sistemler, ulus üstü topluluklar kendine özgü kuralları olan makro düzeyde kurumsal yapılar, politika ve siyasal duruşlar gösterirler.

Bütünleşmeyi ortaya çıkaran iş birliği ilişkileri ilk önce iktisadi alanda başlar ve ardından siyasal alana yayılır. Ama siyasal alanda iş birliği yapılmazsa, iktisadi alandaki iş birliği süreklilik kazanamaz ve bütünleşmeyi gerçekleştirmez.” Bu da bütünleşmenin iktisadi ve siyasal iki yönünün olduğunu ve birbirini tamamlama ortaklığını gösterir (Dedeoğlu, 1996, s. 35).

Toplumsal ve sosyolojik olaylar bireylerin yaşamında değişimlere, ayrılıklara ve bütünleşmelere sebep olurken Dünya’da köklü devrimlerin yaratılmasında etken olmaktadır. Dünya ‘da yaşanan gelişmeler ve toplumsal olaylar yeni düşüncelerin, fikirlerin ve değişimlerin oluşmasına ortam hazırlamıştır. Toplumsal ve bireysel bütünleşme hareketleri, bireylerin rutinden çıkararak kendiliğinden oluşan farkındalıklara ve birlik olmaya, uyumlaşmaya yöneltmesinin yanında sistemden ayrılarak karşıt duruş sergilemeye iten toplumsal hareketlere de yöneltmektedir.

18. ve 19.Yüzyıllar arasında yaşanan Sanayi Devrimi (Endüstri Devrimi) yeni buluş ve icatların üretime olan etkileri ile işçi sınıfının ortaya çıkmasına hak, adalet ve eşitlik fikirlerinin tüm dünyada hissedildiği yoğun bir mücadele döneminin başlangıcına sebep olmuştur. 17. Yüzyılın sonları 18.Yüzyılın başlarında ise monarşi düzeninin katı kuralları yüzünden ortaya çıkan Fransız Devrimi (1789-1799) Katolik kilisesinin etkilerinin azalması, Cumhuriyetin kurulması uluslar ve uluslar üstü etkiler göstererek dünyanın aynı konular üzerinde birleşerek ortak hareket sağlamalarında etkili olmuşlardır.

Bütünleşme, bütünleştirilecek iktisadi birimlerin aşama aşama  
“uyumlaştırılmasını”, “birleştirilmesini” ve nihayet “tekleştirilmesini” hedefler  
(Barnes ve Barnes, s. 3; Dedeoğlu, 1996, s. 35-40; Sönmezoğlu, 2005, s. 345,  
30,)

Avrupa ‘da gelişen olayların yarattığı etkiler Avrupa’nın birleşmesi ve bütünleşmesi fikrinin ortaya çıkmasına yol açmıştır. 19. ve 20.yüzyıllarda Avrupa dünyasında birleşme daha da etkili olarak düşünölmeye başlanmıştır. Avrupa’nın birleşmesi Orta çağ ve Eski Yunandan itibaren düşünölmeye başlansa da yüzyıllar içerisinde özellikle II. Dünya Savaşları sırasında daha fazla görünür hale gelmiştir.

İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra Avrupa’daki devletler için belki de en büyük korku, her iki dünya savaşında başrolü oynayan Almanya’nın yeniden bir tehdit olması, dolayısıyla Avrupa’yi yeni bir savaşa sürüklemesiydi. İşte bu korku, Avrupa’daki devletleri bir araya getiren en önemli etken olmuştur. Bu anlamda, İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra Avrupa’nın bütünleşme amacı, Almanya’nın ekonomik ve askeri gücünü bir birlik şemsiyesi altında kontrol ederek, Avrupa’da barışın sürdürölmelerini sağlamak olmuştur. Bunun yanında, özellikle Kore Savaşı (1950–1953) sonrasında, etkisini gittikçe artıran Sovyet ideolojik yayılcılığının yarattığı korku Avrupa’daki devletleri bir araya getiren bir diğer etkidir”  
<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/847613>

Dünya Savaşlarının Avrupa’da yarattığı etkiler her alanda kendini hissettirirken ekonomik, siyasal sosyolojik ve psikolojik etkiler uluslar ve uluslararası düzlemde kendine yer bulurken ekonomik, siyasal ve askeri alanlarda güven, kaygı, üzüntü ve kırılmalara yol açmıştır. Avrupa’nın bütünleşmesi II. Dünya savaşları sonrasında uygulamaya konulması fikri ile Amerika Birleşik Devletleri (ABD) tarafından uygulamaya başlanan bir dizi anlaşmalarla somut bir hal almıştır. ABD’nin II. Dünya Savaşı sonundaki Marshall Planı, Truman Doktrini ve NATO’nun kurulması

ideallerde, amaçlarda, iş birliği ve uyum sağlamaya yönelik aldığı kararlar Avrupa bütünleşmesinde etkili roller yaratmıştır.

Vera. L. Zolberg (1932-2016) Bütünleşmelerin milletler ve milletlerarası birliklerin, bütünleşmelere dönüştüğü 19.Yüzyılın ekonomik, sosyal ve siyasal bilimlere etki eden birleşmesinin sonucu olduğuna işaret ederek ekonomik, sosyal, siyasal ve politik olarak ekleme ve birleştirme yapılması yolu ile bütünleşme veya bütün haline gelmenin yeni devletlerin ve milletlerin tanınması, anlatılması için bir araç olarak ele alındığı şeklinde düşüncesini belirtmiştir.

Devletler, Milletler ve Milletlerarası bütünleşmeler 19.yüzyılın ikinci yarısından itibaren daha da hızla gerçekleşmeye başlamıştır.1950'li yıllardan itibaren Fransa ve Almanya gibi büyük devletlerin gücünü oluşturan kömür ve çelik hammadde sağlama potansiyelleri savaş gereksinimleri sanayisinde etken güç olmalarını sağlamıştır. Schuman Bildirisi, Paris Antlaşması ve Roma Antlaşmasının imzalanması ile Avrupa Kömür Çelik Topluluğu (AKÇT), Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğunun (AAET)kurulması Avrupa (Entegrasyonu) ,Maastricht antlaşması,(Avrupa Birliği Antlaşması(ABA) ile topluluktan birliğe ulaşan ve bütünleşme yolunda ortak pazar, ekonomik, siyasal ve askeri anlamda işbirliği alanında çok önemli antlaşma ve topluluklar oluşturmalarından sağladıkları bütünleşmeler geçmişten günümüze devam etmektedir.

## 2.BÖLÜM: SANATINDA BİRLİK, BERABERLİK VE BÜTÜNLEŞME UNSURLARI BARINDIRAN SANATÇILAR

“Sanat, toplumsal yapının bir ürünüdür. Toplumsal yapıya bağlı olarak ortaya çıkar, gelişir ve değişir. Sanatsal yaratılar her toplumun ekonomik alt yapısını hem de toplumun üst yapısını oluşturan bilişsel sistemin farklı öğelerinden etkilenir”(Tezcan,2018). Yapılan araştırmalar ve kazılar sonucu ortaya çıkan sonuçlara göre Anadolu'nun Neolitik kültürler arasında en eski ve gelişmiş merkezlere sahip olduğunu göstermektedir.

Sanatsal yaratılar ilkel mağara şartlarından başlayan Antik Yunan'dan Mısır'a Rönesans'a ve günümüze gelinceye kadar ki dönemlerde ister küçük grupların ister büyük toplulukların, toplumun algılarını bir araya getiren, kaynaştıran yardımlaşma, dayanışma ve iş birliğine yönelten birleşme merkezleri olmuşlardır.

Anadolu kültürlerinin Hacılar, Çatalhöyük, Can Hasan, Göbekli tepe gibi merkezler, Neolitik öncesine ya da Üst Neolitik dönemlerin ilkel kaya resimlerinden, tarih öncesi resimlerine kadar örneklerini sergilemektedirler. Antalya bölgesinde bulunan Beldibi, Karain, Öküzini gibi ilkel yerleşim yerlerinde gerçekçi hayvan betimlemelerinin örnekleri olan av kültürüyle ilgili bu resimler, giderek yerlerini gelişmiş kültürlerin resim sanatlarına bırakmıştır.



**Görsel 13.** Çatalhöyük kutsal yapılarında bulunan bir duvar resmi

<https://www.istanbulsanatevi.com/sanat-terimleri-kavramlar/eski-anadolu-uygarliklarinda-resim-sanati/>(Erişim:04.05.2024)

Çatalhöyük 'te M.Ö 5800 yıllarına tarihlenen Neolitik çağın en geniş ve düzenli yerleşim yerlerindeki resimlerin birinde sağ kenarda bir insan ve köpek figürünü bir bizon veya domuz benzeri oldukça iri güçlü iki hayvanın yer aldığı av esnasında insanlarla hayvanları birlikte görüyoruz. Köpeğin evcilleşme aşamalarına ait en eski belgenin de bu resim olduğu kuşkusuzdur. M.Ö. 6200 yıllarına tarihlendirilen bir resimde ise son derece ilginç bir peyzaj motifi vardır. Bu resimde, volkanik Hasan Dağı eteklerinde bulunan köy, şematik bir stilizasyonla verilmiştir.

Sanatçı eserlerini oluştururken yaşadığı çevreden beslenir ve içinde bulunduğu toplumun değerleri, gelenek ve göreneklerini, inançlarını, dilini, yaşam biçimini, doğal çevresini, sosyal, siyasal, ekonomik ve teknolojik gelişmelerinin etkisi altındadır. Toplumsal ve çevresel olaylardan duygu, düşünce ve yaratıcı gücünü besleyenleri kavrar ve tepkisini eseriyle yansıtır. Bu yönü ile sanatçı, birey ve toplumların birlik ve beraberliğini sağlayan toplumların ileri geleni ve öncüleri olduğu yadsımayan bir gerçektir.



**Görsel 14.** Halka Yol Gösteren Hürriyet 1890. Delacroix

<https://www.evrensel.net/haber/285313/halka-yol-gosteren-hurriyet>

Delacroix'nın eserinde, özgürlüğü simgeleyen kadın, bir elinde Fransız bayrağı, diğer elinde ise tüfek taşıyarak kararlı ve cesaretle yürümekte, peşinden gelen devrimci insanlara engelleri aşmada öncülük etmektedir. Giysisi yırtık, kirli, göğsü ve ayakları çıplaktır, başında özgürlük simgesi olan Frigya başlığı taşımaktadır. Bayrağı taşıyan kadın, özgürlüğü simgeleyen çoşkulu duruşu ile hafif gülümseyen ve kararlı bir figür sergilemektedir.

Eugene Delacroix (1798-1863) "Halka yol gösteren hürriyet" eserinde Fransız Devrimi'nden sonra sadece Fransa'da değil, bütün dünyada özgürlük ve eşitlik özleminin gittikçe arttığı, toplumsal hareketleri gösteriyordu. Delacroix' nın hissettirdiği özgürlük imgesi, yaratıldığı zamanı ve koşulları aşarak, tüm devrimlerin toplumlarda yarattığı özgürlükçü ve eşitlikçi mücadelenin bütünlüğünü üzerinde barındırması ile özgürlük ve bağımsızlık kazanmanın toplumsal mücadeleden geçtiğini göstermektedir.

Günümüz toplumlarında eserin yarattığı anlatım bireylerin üzerinde birlik beraberlikle sınıfsal mücadelelerle özgürlüğün devam ettirilmesinin gereğini gösterir izlenimdedir. Milletlerarası ve devletlerarası kültür ve sanat alanlarında yeni fikir, düşünce ve faaliyetlerin evrensel düşüncelerde birlik olmanın ortak paydasında bütünlük göstermektedir.

Sanatçının dünyaya karşı duyarlılığı tüm yaşanmış deneyiminden, sanat pratiğinden, manevi konumundan, estetik seçiminden, heyecansal duyarlılığından, ilgilerinden, beğeni ve ideallerinden kısacası yaratısından gerçeklik kazanan her şeyden kaynaklanır. Sanat eserine o eşsiz özgünlüğü veren de kesinlikle bunlardır." (Ziss. A, 1984, s. 93) şeklinde belirtmektedir.





**Görsel 15.** Pablo Picasso. Guernica

Ölçüler 3.49 myükseklik,7,76M eninde anıt tablo.1937. [Vikipedi](#)

Picasso Guernica tablosu eşsiz sanatçı duyarlılığı ile savaşın parçalanmış, yıkıcı ve acı veren derin üzüntüsünü siyah ve beyazlarla grilerin bulunduğu insanlar ve hayvanlar üzerinde yaptığı etkiyi gözler önüne seren niteliktedir. Sanatçı, savaşa karşı duyarlılığını ve politik haksızlıklardan etkilenen toplumun yanında olduğunu belirtisi olarak sanatsal tepkisini bildirmiştir.

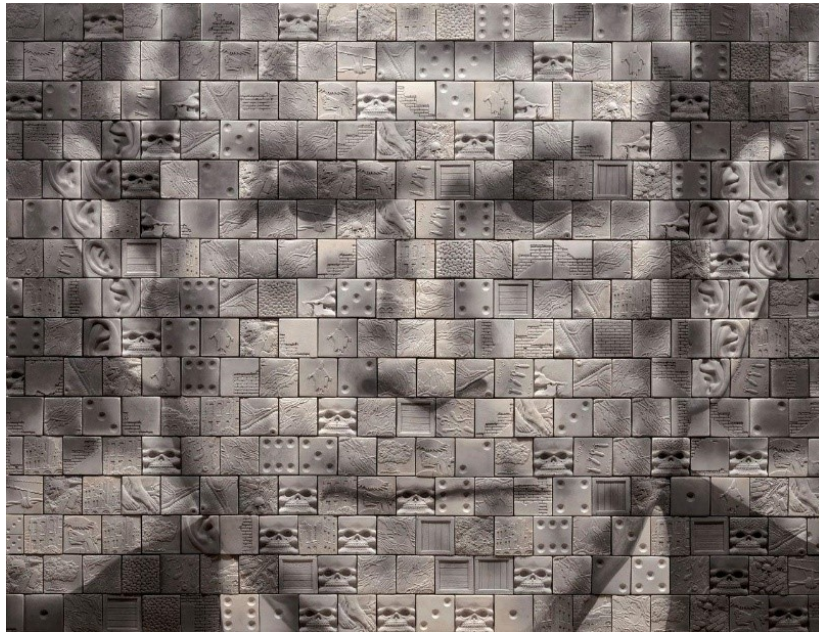
Sanatçı, hayal gücü ile çağları açıp kapatan bilime, kurgulanmış gerçeklikleri duygusal, görsel ve işitsel olarak, resim, seramik, grafik tasarımlarla farkındalık sunarak bilim, sanat ve sanatçı birlikteliği ile yaratıcı koridorlar açmaktadır.

Bazen bir renk, bir doku, bir ses veya bir olay sanatçıyı duygulandırıp, anılarını canlandırmaya ve yaratma aşkıyla birlikte içini bir coşkunun, heyecanın sarmasına neden olabilir. Ve onu harekete geçirebilir. Bu yaratma eylemi içinde gördüklerini, duyduklarını, olduğu gibi eserine yansıtan sanatçı; olayları yalnız görerek, duyarak değil, yaşayarak sanat eserine dönüştürür. Eserleri ile bütünleşen yaratıcı kişi doğal olarak ona kendisinden farklı şeylerde katar, başkalklar yaratır” (Pektaş,1987).



**Görsel 16.** Henry Moore, "Recumbent Figure", 1938, Green Hornston Stone, 889x1327x737 mm

Michelangelo ve Moore gibi ünlü sanatçılar, sanatsal yaratının maddenin içinde bulunduğu ve sanatçının yaratıcılığına aracılık eden maddenin taşın, mermerin veya ağacın içinde doğal bir birliktelikte bulunduğu gerçekliği ile yontarak "Davut Heykeli" ve "Green Hornston Stone" adlı eserlerini sanatsal yaratıcılık, sanatçı ve sanatsal madde birlikteliği ile yaratıldığı konusunda aynı görüşü paylaştıkları izlenimdedir.



**Görsel 17.** Richard Notkin "All Have Their Moment Of Foolishness" (2006)

<https://www.crockerart.org/art/detail/all-nations-have-their-moments-of-foolishness-richard-notkin-2006-98>

Notkin bu çalışmasında seramik karolar üzerinde eleştirdiği politikaları, bombalanmış yaşam alanlarını ve simgeleşmiş devlet adamlarının rölyeflerini yapmıştır. Bu küçük karolar bir araya geldiğindeyse Amerika'nın 41. Başkanı George W. Bush'un portresi oluşuyordu. Sistem ve bu sistemin içerisinde bireyin yerini eleştiren çalışmalarıyla izleyicileri sarsmıştır. (Güner ve Mete,2016).

### **Kemal ULUDAĞ**

Konya'da doğan Kemal Uludağ 1987 yılında Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Ana sanat Dalı'nda Seramik eğitimi almıştır.1990 yılında Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Yüksek Lisansını, 1993 yılında ise Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Sanatta Yeterliğini tamamlamıştır. Uludağ sanatında kalıp içi şekillendirme, elle şekillendirme ve plaka tekniğini sıklıkla kullanmakta, eserlerini oluştururken, geleneksel seramik ile çağdaş seramiği birleştirerek toplum ve birey ilişkilerine vurgu yapan insansı formlarla insan yapılanmaları şeklinde döngüsel ve sıralanmış ve yer yer yatay ve dikey unsurları yapıtlarına katmaktadır. Eserlerinde doğal renklerin kullanılması tercihinde bulunurken yer yer kırmızı renklerle vurgu yapmaktadır. Uludağ'ın eserleri sanat izleyicisi ve alıcısını içine çeken sıcaklıkta minimize edilmiş figüratif form ve biçim unsurları taşıyan insansı anlatımlarla bireyin toplumlar içindeki yerini sorgular nitelikler taşımaktadır.



**Görsel 18.** Kemal Uludağ 'Töre 32' 32x27x27 cm, Stoneware-1200°C

<https://www.kemaluludag.com/> (Erişim 02.04 2024)

İnsan Yapıları”nda büyük bir insan coğrafyasını yeniden kendi biçim estetiğinde tanımlarken sanatçı; tabletlerinde ise en genel anlamıyla kültür bütünlüğünü,çeşitliliğini,zenginliğini ve açılımını biçim dilinin sembolik anlatımına üslup bütünlüğünü içinde taşır.Bu üslup bütünlüğü total kimlik yapılanımının gerisinden aynı zamanda sanatçının aktüel ve güncel olana çatışma,yabancılaşma ve insan bunalımı vb. gibi yaşamsal realitelere ve insan varoluşlarıyla direkt bağlantılı konulara da zengin içerikle yaklaşmasını doğurmuştur. Sören Kikegaard’ın dediği gibi”insan topluluk içinde anlamını yitirerek koroya dahil olmuştur.”İşte bu korolaşmanın yönsüzleşen ve gitgide de kimliksizleşen insanın kimliğini arayan,bunu evrensel ölçüye taşıyıp çıkararak ve seramikte, seramikle başararak bunu ortaya koyan, yetkinliğin özgün ifadesi olarak betimlemektedir.

Kemal Uludağ <https://www.kemaluludag.com/toplumvekultur.html>

Sıtkı Erinc; “İnsanların toplumsal kurallarla nasıl bir standart şekle büründüğü bir toplumun üyesi olabilmek için de bunun kaçınılmaz olduğunu ancak böylece o toplumun bir bireyi olabileceğini, fakat kişi olarak da her birinin bir fenomen olarak kaldığını grup yapıtlarının iyi eleştirilmesinde hemen yakalayabiliyoruz. Bu kompozisyonlar alıcısında sadece estetik bir beğeni değil aynı zamanda da bir de kendini bulma, kendine güvenme gibi bir duygu yaratabiliyor ki bunun ardında sadece sanatçının başarısı yatmaktadır. “İnsan Yapıları” çalışmaları yalın bir görkem içinde alıcıyı insancıl duygularla sarmalayveriyor” ONBEŞGÜN, sayı.5, ss.4-5, 2000 (Hakemsiz Dergi) çıkarımında bulunmuştur.

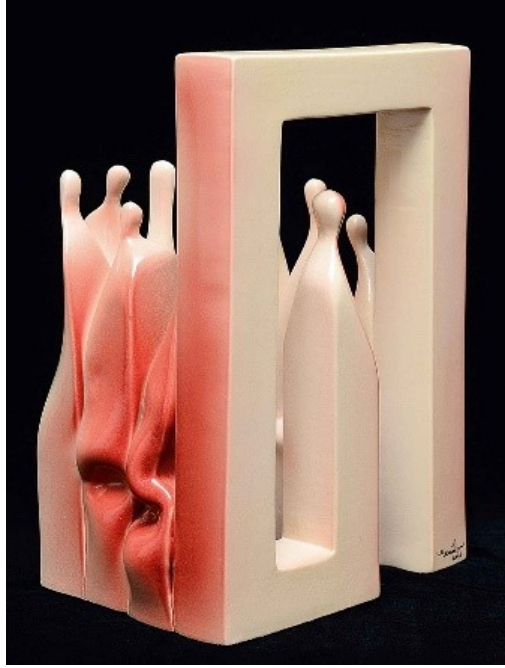


**Görsel 19.** Kemal Uludağ, Töre: 29x35x25 Stoneware, 1200 derece. 2016

<https://www.kemaluludag.com/> erişim.02.04.2024



İçinde yaşadığı toplum tarafından kabul görme gayesi ile kimi zaman kimliğinden vazgeçmeye zorlanan insanlar, zamanla toplumun kalıbına göre şekillenen, diğerlerinden bir farkı kalmayan ve sonuç olarak içinde bulunduğu toplumun bireylerden çok seri üretimi andıran kalabalıklara dönüşmesine neden olmaktadır. Sanatçı tarafından toplumdaki bu tip insanlar, duygusuzlaştırılmış, biçim olarak farklı da olsa içerik olarak standartlaşmış, birbirinin benzer tekrarı apartmanlara benzetilmektedir (K. Uludağ, kişisel iletişim, 20.12.2021).



**Görsel 20.** Kemal Uludağ 'Töre' 37x27x20cm, Stoneware-1200 derece,2016  
<https://www.kemaluludag.com/> (Erişim.02.04.2024)

## YALÇIN GÖKÇEBAĞ

Denizli'de 1944'te doğan Yalçın Gökçebağ, Eğitim Enstitüsü, Resim İş Bölümü'nde öğrenim gördü. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Güzel Sanatlar Bölümü'nde öğretim görevlisi olarak çalıştı. Doğa kavramının insan unsurları ile birlikte kurgulayarak anlatırken doğayı büyük insanları küçük resmetmektedir. Büyük bir neşe içinde birlikte çalışan kadınların dayanışmasını imece usulü çay tarlaları, meyve bahçeleri içinde çalışan adeta tepeden çekilmiş fotoğraf gibi yer merkezine almış derece açı ile pastoral içerikli kır yaşamının görüntülerini konu alır.

Naif bir ressam olan Yalçın Gökçebağ resimlerinde Anadolu görüntülerini ve yaşantısını, doğayı ve doğa içinde insan yaşamı ve insan doğa birlikteliğini oya gibi işlemektedir.

Gökçebağ, resimleri için 'senfonik müziktir' demektedir. Resimleri birbirinin devamı ve birbirini tamamlar gösterimdedir. Resimleri büyük bir doğanın parçaları olarak birbirini tamamlayan özellikte bütünün küçük parçalarıdır. Bir parçası eksik kalırsa sanki bütün, eksik kalacak veya bozulacaktır. Resimlerini anlatırken bu çıkarımlarda bulunarak büyük bir insan ve doğa bütünlüğüne vurgu yaparak mutluluk neşe ve sevinç ile Anadolu insanının beraberliklerini aktarmıştır.

<https://www.uxmuzayede.com/blog/1828/yalcin-gokcebag>

Gökçebağ'a göre hayatını etkileyen dönüm noktalarından en önemlisi Gönen Köy Enstitüsü'dür. Köy Enstitülerinin son öğrencilerinden biri olduğu bilinmektedir. "Köy Enstitüleri sadece bir eğitim ve öğretim kurumu olmayıp, ayrıca sanat, kültür, düşünce merkezi olmaları ile kapatılması eğitim tarihimiz için iyi sonuçlar doğurmamıştır. Eğer bu kurumlar hala duruyor olsaydı şu anda bambaşka bir Türkiye'de yaşıyor olacaktık" bilgisinin aktarımında bulunmuştur.

1940 Yılında eğitim sistemimize giren Köy Enstitüleri kalkınmayı tabandan başlatan özelliği ile önemlidir. Öğrenciler tarımı, hayvancılığı, bitki yetiştirmeyi, atölyelerde marangozluk yapmayı, bir binanın elektrik ve su tesisatını döşemeyi, bina inşa etmeyi, müzik aleti çalmayı, tiyatro oyunu sahneye koymayı, resim yapmayı v.b. öğrenirlerdi. Her işlerini kendileri yaparlardı anlatımında bulunan Yalçın Gökçebağ da resim ve müzikte de başarıyı yakalamış, ikisinden de büyük keyif almıştır.



**Görsel 21.** Yalçın Gökçebağ: 'Çay Bahçesi '2019, 60x80 cm, TÜYB,  
<https://www.uxmuzayede.com/blog/1828/yalcin-gokcebag>



**Görsel 22.** Yalçın Gökçebağ: 'Çay Bahçesi', 60x80 cm, TÜYB, 2019,  
<https://www.uxmuzayede.com/blog/1828/yalcin-gokcebag>

Gökçebağ, bölgelerin toplumsal ve sosyolojik durumunu tuallerinde gözler önüne serer.

Karadeniz Bölgesi ay bahçeleri resimlerinde sadece kadınların çalıştığını görülür. Bu da bölgede gerçekte de çay bahçelerinde kadınların çalıştığını, en ağır işleri ve yükleri kadınların taşıdığını erkeklerin ise kahvede oturduğu ya da şehir dışında çalıştıkları gerçeğini gösterir nitelikler taşır, bölgesel, sosyal ve kültürel şartların özelliklerini gözler önüne serer. Gökçebağ'ın tuvallerinde bu sosyolojik durum çok nettir. Diğer bölgelerdeki bahçeleri, tarlaları Gökçebağ'ın tuvallerinde böyle görmeyiz. Kadınlı erkekli çalışırlar. Yaşamını ve çalışmalarını İstanbul ve Ankara'da sürdürmektedir.



### 3. BÖLÜM: KİŞİSEL UYGULAMALAR

Toplum ve birey ilişkileri başta sosyoloji disiplini içerisinde ve birçok alanda yer alan “birlik”, “beraberlik” ve “bütünleşme” kavramları sosyal düzenin sağlanması, gerekli şartların oluşturulması ve toplumu ilgilendiren kültür, sanat, eğitim, inanç, ticaret gibi alanlarda sağladığı katkılar bakımından araştırılarak, toplumların yapısında etkili olan birlik, beraberlik ve bütünleşme kavramlarının bireysel ve kolektif kimliklerin oluşumlarındaki etkileşimlerinin toplum ve birey üzerinden aktarılmasına yönelik, tarihsel süreçlerden günümüze birlik, beraberlik ve bütünleşmelerin sağlanmasının, bireylerin yaşamında, grupların, toplumların ve medeniyetlerin oluşumunda ki etkisi, uluslararası kurum ve kuruluşlarda, dünya barışı ve sürdürülebilirliğinin yaşam için gerekliliği irdelenmiştir. Sanatsal yaratma sürecindeki ana duygunun, birlik ve beraberliğin önemi ile bütünlüğün oluşmasını engelleyen koşullara dikkat çekme yönündeki toplumcu bakış açısıdır.

Eser oluşturma aşamasında birlik, beraberlik ve bütünleşme dilinin seramikle aktarımına aracılık eden kil; plastikliği ve yapı oluşturmadaki kolay inşa edilebilirliği sebebi ile öncelikli olarak seçilmiş, fırınlanma sonucunda kırılma, zaiyat ve zaman kaybının en az yaşandığı Stoneware kil ve beyaz kil çalışılmıştır. Seçilen killer 1050° C bisküvisi yapılmış pekişerek istendik sonuçlar elde edilmiştir. İçinde şamot (grog) oranı yüzdesi yüksek olan bu killer sanatsal anlatımlarda iyi sonuçlar sağladığı ve esere temel teşkil ettiği denenerek ispatlanmıştır.

Bakır mat sır; içinde bakır karbonat, bentonit ve sodyum feldispat gibi elementlerin belirli oranlarda karışımı ile laboratuvar ortamında hazırlanmıştır. Akıtma yöntemi ile bisküvisi yapılan form ve yüzeyler üzerine uygulanmıştır. Bakır mat sır pişirim tekniği redüksiyonları fırınlanan sanatsal çalışmalarda elde edilen renklerin rastlantısal ve örtücü, etkileri birlik, beraberlik ve bütünleşmenin yayılmacı, kucaklayıcı etkilerini göstermekte amaca hizmet eden nitelikleri, seçilen kilin kullanım kolaylığı yaratım sürecine ve duygu düşünce anlatımlarına olumlu katkıda bulunmuş birlik, beraberlik ve bütünleşme kavramlarını anlatmakta istenilen sonuca ulaşılmıştır.

Kullanılan malzemelerin içerikleri her bireyin içinde bulunan temel insanı duyguların sembolik anlatımını hedeflenmiştir. Üretim sürecinde, yalın ve sade anlatım seçilmiştir. Elle şekillendirme sonucu oluşan form ve yüzeyler bireyin doğumundan itibaren ait olduğu çevre ve toplum tarafından etkileşim, gelişim ve değişimi ile

birlikte dönüşümünü temsil ederken, bireyin çevresi ile uyumunu temas ettiği bağlarla ilişkilendirilmiştir.

Sanatsal çalışmalar genelinde metafor olarak seçilen yuvarlak formlar üzerinden anlatımlar yapılmıştır. İnsan, hayvan ve doğa gibi her birimin, birleşmelere ve beraberliklere olan yoğun ihtiyaç ve gereksinimleri çeşitli ebatlarda yuvarlak formlar ile gösterilmiştir. Bireyin yaşamsal konumu öncelikle yalnızlığı yenme üzerine kurgulanmış, güçlü, hür ve özgür algoritmalar yaratılarak bütünleşme ve zıtlasmalar sosyal, kültürel, ekonomik ve sanatsal döngüsellikteki anlatımlarla aktarılmıştır.

Bütünlüğü temsil eden özellikteki formlar, birliğin ve bütünleşmenin yapısal dönüşümü ve değişimi gösteren özelliktedir. Formlar dikey ve yatay iki ve üç boyutlu yapılar olarak kendini göstermektedir. Bireyin kurduğu çeşitli bağlar, yatay, dikey, alt ve üst bağlanmalar kullanılarak gösterilmiştir. Yuvarlak formlarda yaratılan birleşik ve bütünleşik yapılar bütünleşmelerde yaşanan gerilimi yansıtan hareketliliktedir. Bu yapılarda birleşme ve bütünleşmenin döngüselligi ön plandadır.

Birey akıl, duyuş ve inanış farklılıkları ile sürekli değişirken, çevresini, doğayı ve dünyayı da değiştirme sürecine girmiş, geçmişten bugüne sürdürülmekte olan, sosyal, kültürel, ekonomik, sanatsal, yönelimlerde uzmanlaşma, statü ve roller kazanarak yeni kimlik edinimleri veya kimliksizleşmesi bağlamında yalnızlaşması ele alınmıştır. Bireyin yalnızlığının odak noktasında çevresi ve doğa ile ilişkisi hayvanlar, bitkiler olmazsa olmazı olarak ortaya konulurken, yalnızlaşmanın çözüm arayışı olarak bütünleşmenin sağlanmasına duyulan iyimserliği taşıyarak barış ve kardeşlik mesajı içermektedir.

Kişisel uygulamalar üzerinde bilinçli olarak tasarlanan gerilimler birleşme ve beraberlik kavramlarının zorluğunun ve sancılarının gösterimi amacı ile birleşim noktalarında ve yüzeyler üzerinde gösterilmiştir. Kavramsal çalışmalarda birlik ve beraberliklerin bozulması ve kaybolmasının kaygısı sanatsal çalışmalara taşınmıştır.



**Görsel 23.** Nuriye Demir, "Birleşme I", 2024,  
Y x G x E, 45x27x19, Stoneware kil, Bakır mat Pişirim  
Elle şekillendirme, 1050° C, Kişisel Arşiv



**Görsel 24.** Nuriye Demir, "Birleşme I" 2024,  
Y x G x E, 45x27x19 Stoneware kil, Elle şekillendirme,  
1050 °C Bakır mat Pişirim, Kişisel Arşiv



**Görsel 25.** Nuriye Demir, "Evrensel Birleşme" 2024,  
Bakır mat pişirim, 1050° C, 65x 25x23, y x g x e,  
Elle şekillendirme. Kişisel Arşiv,



**Görsel 26.** Nuriye Demir," Demir Yumruk",2024 ,  
Yx E x G, 39 x19 x13cm,1050° C, Bakır mat pişirim.  
Stoware kil, Kişisel Arşiv,



**Görsel 27.** Nuriye demir. "Zıtlıkların Uyumu"2024,  
Elle şekillendirme. Y x G x E, 32 x 22 x12,  
Stoneware kil, 1050° (Bakır mat) Bakır mat Pişirim. Kişisel Arşiv,





**Görsel 28.** Nuriye Demir, "Geleceğin ayak İzleri"2024,  
Stoneware kil, 1050 °C, Bakır mat Pişirim,  
Elle Şekillendirme, Y x G x E, 43 x29x 29, Kişisel arşiv,





**Görsel 29.** Nuriye Demir, "Geleceğin Ayak İzleri" 2024  
Stoneware kil, 1050 ° C, Bakır mat Pişirim,  
Y x G x E, 43 x29x 29, Elle şekillendirme (Kişisel arşiv)



**Görsel 30.** Nuriye Demir "Dünya dörtten büyüktür" 2024,  
YxGxE, 27x 21x 13, Stone ware kil.  
Elle Şekillendirme Bakır mat pişirim, 1050° C, Kişisel Arşiv.



**Görsel 31.** Nuriye Demir "Dayanışma" 2024,  
Stone ware kil, Bakır mat Pişirim.39 x 28 x20, Y x G X E, Kişisel arşiv



**Görsel 32.** Nuriye Demir "Dayanışma", 2024,  
Bakır mat Pişirim.39x28x20, Y x G X E, Kişisel arşiv



**Görsel 33.** Nuriye Demir, "Bütünleşmiş Dünyalar" 2024,  
Y x G x E, 23x31, Elle şekillendirme, 1050° C,  
Stone ware kil, Bakır mat, Pişirim, Kişisel arşiv,





**Görsel 34.** Nuriye Demir "Yılgın" 2024  
Elle şekillendirme, 1050° C, Stoneware kil  
Bakır mat Pışırım, 27x 17x14 cm, Y x G x E, Kişisel arşiv



**Görsel 35.** Nuriye Demir, "İletişim ve Dayanışma" 2024  
Bakır mat Pişirim, 39 x 28 x20cm ve 24 x17 x 14.cm, Kişisel arşiv



**Görsel 36.** Nuriye Demir, "Evrensel birlik ve beraberlik"2024,  
1050C, Stoneware kil,  
ExB,23x48, Elle şekillendirme, Kişisel Arşiv,





**Görsel 37.** Nuriye Demir "Bütünleşmeler",2023,  
Stoware kil, Elle şekillendirme, 1050 °C, Bakır Mat Pişirim.  
Y x G x E, 39x27x26, Kişisel Arşiv.



**Görsel 38.** Nuriye Demir "Bütünleşmeler",2023,  
Stoneware kil. Elle şekillendirme, 1050 °C,  
Y x G x E, 39 x 27 x 29, Kişisel Arşiv.



**Görsel 39.** Nuriye Demir "Büyüyük Bütünleşme" 2023,  
Elle Şekillendirme, 1050° C, Stoneware kil, Bakır mat Pişirim,  
Seramik Bünye, Yx Gx E, 50 x26 x 19 , Kişisel Arşiv,



**Görsel 40.** Nuriye Demir "Kucaklaşma" 2023,  
Stoneware kil, Elle şekillendirme, 1050°C,  
Y x G x E, 50 x 23 x 20, Kişisel arşiv.



**Görsel 41.** Nuriye Demir. "Dışlanma ve Ön Yargı" 2024,  
Stoneware kil, Elle şekillendirme, 1050° C Redüksiyonlu pişirim,  
y x g x e, 43 x 29 x 20, Kişisel Arşiv



**Görsel 42.** Nuriye Demir. "Yaşam" 2024,  
Elle şekillendirme, Stoneware kil, 1050°C,  
Y x G x E, 28 x 13 x 13, 2024, Kişisel Arşiv,



## SONUÇ

Bu sanat çalışması kapsamında; birlik, beraberlik ve bütünleşme kavramlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Sosyal, kültürel, felsefi, sanatsal ve edebi literatürler taranarak, birlik beraberlik ve bütünleşme kavramları araştırılmıştır. Bu kavramlar bireyden başlayarak gruplara, gruplardan da toplumsal yapılara ulaştığı, bu yapılarda dayanışma, iş birliği ve uyum ilişkilerinin yaşamsal ve varoluşsal izlerinin yarattığı merak ve öğrenme çabası ile oluşturulan form ve yüzeyler kil aracılığıyla ifadesel anlatımlara dönüşüm sağlamıştır. Konular detaylandırılmış bu kavramların toplum ve bireye etkileri seramik dalında sanat nesnelere aktarılmıştır.

Ekonomik ve sosyal şartların hızla değiştiği küreselleşen dünyada aile kavramının anlamı değişerek, kalabalık ailelerden çekirdek ailelere evrilmesi yardımlaşma, dayanışma, gelenek, görenek ve adetlerin uygulanamadığı, kültürel asimilasyonun yoğun yaşandığı yalnızlaşmanın kaygısını izlenmiştir. Birlik, beraberlik ve bütünleşme kavramının bireyden gruplara, topluluklara ve medeniyetlere gidiş serüveninin desteklenerek sürdürülmesinin gerektiği inancına varılmıştır.

Ülkeler ve milletler kapsamında geçerliliğini yitirmiş, çürümüş fikirlerin ve kültürel unsurların, ekonomik, sosyal ve politik gücü zayıflatmasının önüne geçilmesi, sivil toplum kuruluşlarının ve gönüllü beraberliklerin harekete geçme mücadelesinin, devam ettirilmesinin gerekliliği görülmüştür.

Edinilen bilgiler ışığında birleşmeler çoğu zaman kendiliğinden oluşurken, zaman zamanda içerden ve dışarıdan gelen mecburiyetlerden ve ihtiyaçlardan kaynaklandığı devletlerin ve milletlerin sorunu olmaya devam ettiği öğrenilmiştir. Toplumlarda ihtiyaçların sağlanmaması bir takım çözümlenemeyen sorunları da beraberinde getirdiği hangi alana bakarsak bakalım zamanla işlerliğini yitiren kurumlar ve kurallara takılıp kalmış yaptırımların ortadan kaldırılması birlik beraberlikle yeni mücadele kararlarının alınmasını gerektiği bilgisine ulaşılmıştır.

Milletlerarası ve ülkeler arası platformlarda evrensel birlik, beraberlik ve bağlanmaya, iyi geçinmeye iş birliği ve dayanışmaya her zamankinden daha çok ihtiyaç olduğu sonucuna varılmıştır.

Bireyler, milletler ve devletler arası dayanışma, anlaşma ve uyumlulukla insan ve insana ait değerlerde bağlanarak bütünleşme başlatabileceğimizin ümidi taşınmaktadır.

Ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel alanlarda kamu, kurum ve kuruluşlarının birlik, beraberlik ve bütünleşmeye yönelmesi milletçe huzur ve refahı sağlayacağı açıkça görülmektedir.

Ulusların geleceği için birleşme, beraberlik ve bütünleşmeler uzaklık, yakınlık, etnik köken, din, dil, ırk, gelenek, görenek gibi bir takım olumlu ve olumsuz etkenlere rağmen desteklenmeli ve gerçekleştirilmelidir.

Bu iyi niyetle milli birlik ve beraberliklerin mutlaka devam ettirilmesi, milli ve manevi sanat, kültür, tarih ve edebi yazınların çoğaltılmasının milletçe motivasyon kazanılmasında bütünleşmelere yönelimlerdeki gerekliliği görülmüştür. Bunun yanı sıra savaşlar ve kaosların, barışa dönüşmesinde, kültürel ve sosyal refahın inşa edilmesinde, evrensel anlayışla harekete geçilmesi gerektiği görülmüştür.

Genel olarak araştırmalardan edinilen bilgi ve belgelere göre seramik sanatı sosyal, kültürel ve ekonomik olarak toplumların ve medeniyetlerin oluşumuna sayısız güzellikler ve maddi manevi değerler kattığı görülmüştür.

Sanat çalışması kapsamında ulaşılan bilgilere göre yaşamı kolaylaştıran, birlik, beraberlik ve bütünlüğü destekleyen maddi manevi unsurlar barındıran, toplumları geliştiren, evrensel anlayışların dünya barışı ve huzurunu sağlamakta etkili olduğu görülmüştür.

Sanatsal çalışmada kişisel olarak başlayan bir araya gelmenin, bireyi iyi hissettiren, güzelliklere ulaşma ve mücadele gücü yaratan, hareketlerle sorunları büyük grubun içinde çözümlenerek huzur ve mutluluğa dönüştürdüğü sonucuna ulaşılmıştır.

İnsanlığın geleceği sevgi, saygı, hoşgörü, iş birliği ve dayanışmalarla, ortak çözüm üreterek, olağan ve olağanüstü şartlarda savaş ve barışta bütünleşmelerle sağlanacağını umudu her zaman korunması gereken değerler bütünü olduğu ortaya konulmuştur.

Dünya genelinde yaşanan toplumsal, sosyolojik, ekonomik ve siyasal sorunların süratle yayılması, birlik ve beraberliklerinde aynı ölçüde süratle sağlanmasının



gerekliliği açıkça ortaya koyulmaktadır. Bununla birlikte iletişimin baş döndüren hızı, küresel bir bakış açısı kazandırmaktadır. Dünyayı yöneten güçlü ve söz sahibi ülkelerin insanlığın yararını ve devamını sağlamanın sorumluluğunun bilincinde olmalarını gerektirmektedir.

Değişik çevrelerden gelen etnik kökeni, dini, dili, milliyeti ve kültürü farklı toplulukların bir araya gelmeleri zamanla huzur ve güveni tehlikeye sokabilir. Farklılıklar ne kadar fazla ise dayanışma ve iş birliği yapma o derece ortadan kalkar. Dayanışma ve iş birliğinin olmaması birlik, beraberlik ve bütünleşmeleri zorlaştırdığı görülmüştür.

Ulusların geleceği için birleşme, beraberlik ve bütünleşmeler uzaklık, yakınlık, etnik köken, din, dil, ırk, gelenek, görenek gibi bir takım olumlu ve olumsuz etkenlere rağmen desteklenmeli ve gerçekleştirilmelidir.

Toplumların düzeni bireylerin güçlü ve doğru iletişiminden geçmektedir. Toplum içinde bireyler teknolojilerin ve iletişimin güvenli ve faydalı alanlarında eğitim öğretimlerle yeni bilgilere ulaşarak yenilenmeli dünya ile bütünleşip büyümelidir.

Bütünleşmelerin çoklu kültürlerin doğmasına olanak vermesi kültürlerin çözümlerine ve etkileşimlerine çoklu kimliklerin, küresel ve yerel kültürleri yok etmesinin önüne geçilmesi sağlanmalıdır. Dünya milletlerinin kimliksizleşmesi yerel kimliğin içinde küresel kimliğin çözülmesi dünya barışını sağlayacağı inancı ile çıkar savaşlarının durdurulması ümit edilmektedir.

## KAYNAKLAR

Abuzar. C, Dinin Toplumsal Yaşam Üzerindeki Etkisi,  
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/257660>

Akın, A. (2007). *Cinsiyet rollerinin kadının günlük yaşamına etkisi*.  
<http://www.Gencgazeteciler.Org/Crolleri.Asp> 11 Aralık.2007.

Akdoğan A. *Medeniyetlerin Oluşmasında Dinin Rolü ve İslam Medeniyeti Dini Araştırmalar*, Eylül, Aralık 2008

Akınhay, O. Kömürcü. D (2011) *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sayı 26, Temmuz– Aralık 2011 s.145).

Ali Artun. (Der.), (2013) *Sanat Manifestoları*, (Çev. Kaya Özsezgin vd.) İletişim Yayınları, İstanbul Altınova.H.H.ve Duyan. V, (2013) *Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinin Geçerli Güvenirlik Çalışması*, [dergipark.org.tr](http://dergipark.org.tr)

Antmen, A (2009) *Kimlikli Bedenler, Sanat, Kimlik, Cinsiyet*, 3. Baskı. İstanbul: Sel Yayıncılık, Sanat Kitapları Apaydın, Banu. (2015). *Eğitimci Gözüyle Tasarımda Yaratıcılık Söylemi*, The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication – Tojdac, 5(3), 12-21, s.13.

Arcasoy A. (1995) *Seramik Teknolojisi*, İstanbul: Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları,

Aristide R. Zolberg, (1967) “*Patterns of National Integration*”, The Journal Of Modern African Studies, Vol.5, No. 4, December 1967, s. 449.

Artun, Ali, (2013) *Sanat Manifestoları*, (Çev.: Kaya Özsezgin vd.) İletişim Yayınları, İstanbul

Balcı, P. D. A. (2000). *İki binli Yıllarda Türk Milli Eğitim Sisteminin Örgütlenmesi ve Yönetimi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 24(24), 495-508.

Çoban, B. ,Lelandais, G.E., Sustam ,E., Kökalan Çimrin, F., Çoban, S.,Elgür, E. V.,Gezgin, U. B. (2009)*Yeni Toplumsal Hareketler*. İstanbul: Kalkedon Yayınları

Dedeoğlu Beril, (1996) *Adım Adım Avrupa Birliği*, İstanbul, Çınar Yayıncılık

Dedeoğlu, Beril (2003) "Avrupa Birliği Bütünleşme S¼reci I: Tarihsel Birikimler", *D¼nden Bug¼ne Avrupa Birliği*,

Dedeoğlu, Beril (2003) "Avrupa Birliği Bütünleşme S¼reci II: Avrupa Birliği'nin Yakın Geçmişi D¼nden Bug¼ne Avrupa Birliği", Beril Dedeoğlu (ed.), İstanbul, Boyut Kitapları,

Tayyar A. (2008) *Uluslararası İlişkiler Teorileri: Çatışma, Hegemonya, İş birliği*, Bursa, MKM Yayıncılık,

Durkheim, E. (1985), *Toplumbilimsel Y¼ntemin Kuralları*, çev. Celal Bali Akal, BSF Yayınları, İstanbul.

Erkal. M. (1983) *Sosyoloji*, Filiz kitabevi. İstanbul,

Eriñç, S. M. (2009). *Sanat Sosyolojisine Giriş*. Ankara: Ütopya Yayınevi

Eriñç, S. M. (2004). *K¼lt¼r Sanat, Sanat k¼lt¼r*. Ankara: Ütopya Yayınevi

Feyzoğlu T. Emre (2019)"Kapadokya Bölgesi Kiliselerindeki Fresklerin Seramik Y¼zeylerde Yorumu", "Ulak Bilge, Sosyal Bilimler Dergisi, no.43, ss.881-888,

Fichterf, Josep. (2004) *Sosyoloji Nedir*, Çev. N. Çelebi, 7. Baskı, Ankara: Anı Yayınları G¼kbayrak ř. (2010). *Refah Devletinin D¼n¼ř¼m¼ ve zel Emeklilik Programları*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Gillın, John Lewis and Gillın, John Philip. (1948). *Cultural Sociology, The Macmillan Company, New York*.

Hançerlioğlu. O (1985). *Felsefe Ansiklopedisi: Kavramlar Akımlar* cilt:1 REMZİ Kitabevi, İstanbul

Joseph S. Nye, *Peace in Parts Integration and Conflict in Regional Organization*, Josph Little,Brown and Company,Boston 1971 s.24

Joseph. S. Nye,'Comparative and Measurement" *Intergational Organization*, Vol.22.4. Autumnun1968.s.855-856

Kuyucuoğlu, İ. (2008)," *Batı'da Din Sosyolojisi*", Ankara: Eskiyeeni Yayınları, 2008, s. 42

Kongar E. (2004). *Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği*, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Lütfi D (1965). "Câmiler ve Eğitim", Diyanet İlmî Dergi [Diyanet İşleri Başkanlığı Dergisi, Ankara, 1965, Cilt: IV, Sayı: 12, s. 10.

Marshall G. (2009) *Sosyoloji Sözlüğü*, Çev: Osman Akınhay, Derya Kömürcü, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 2009. s. 156

M. Kubat., Doğan L (*Birey ve toplum dergisi. İslam toplumunun birlik ve beraberliğini olarak cami ve mescitler* M. Kubat s.6-7

Millet; *Türk Dil Kurumu*, TDK, wiki pedi

Nirun. N. (1991), *Sistemik Sosyoloji Yönünden Sosyal Dinamik Bünye Analizi*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara.

Nirun. N. (1991). *Sosyal Dinamik Bünye Analizi*, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara.

Onur Erman, D. (2010). *Cumhuriyet sonrası Türk seramik sanatının çağdaşlaşma süreci*, *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1/6, 77-93.

Özdil .M (2024) *Kolektif ve Bireysel Kimlikler Bağlamında Sosyal Bütünleşme*.  
chromeextension://efaidnbnmnnibpcajpcglclefindmkaj/https://sbedergi.sdu.edu.tr/assets/uploads/site

Pektaş H. (1927). "Yaratıcı Kişi Olarak Sanatçı",  
chrome://efaidnbnmnnibpcajpcglclefindmkaj/http://www.hasippektas.com/Makale/Yaratıcı, 20Kisi%20Olarak%20Sanatci.pdf

Read H. (1960). *Sanatın Anlamı* (G. İnal – N. Asgari, Çev.). Ankara: İş Bankası Yayınları.

Robin George Collingwood(2021), *Sanatın ilkeleri*. Çeviren: Mukadder Erkan Yayın Evi: Fol Yayınları, Ankara, s.328

Sezer T. "Candeğer Furtun ve Çağdaş Seramiğin Sorunsalı", Argos Yeryüzü Kültür Dergisi, Kasım 3, İstanbul, 1988, s. 95.N

Sen, A. (2000). *Social Exclusion: Concept, Application and Scrutiny*. Manila: Asian Development Bank.

Silver, H. (2015). *The Contexts of Social Inclusion*. United Nations Department of Economics & Social Affairs Working Paper, No. 144. (Erişim.02.12.2023) [https://www.un.org//2015/wp144\\_2015.pdf](https://www.un.org//2015/wp144_2015.pdf).

Terzioğlu, F., ve Taşkın, L. (2008). *Kadının toplumsal cinsiyet rolünün liderlik davranışlarına ve hemşirelik mesleğine yansımaları*. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, sayı:12 (2),s: 62-67.

Uludağ, K, (1998), *Seramik Sanatının Kimlik Sorunu*, Türkiye'de Sanat Dergisi, Mart \ Nisan, Sayı:33 İstanbul,

URL: <https://www.ntv.com.tr/ne-demek/beraberlik-ne-demek-5186>

URL: <https://www.ntv.com.tr/ne-demek/birlik-ne-demek-14125> (2022)

URL: <https://www.tuicakademi.org/butunlesme-entegrasyon/> (2022)

URL: [https://tr.wikipedia.org/wiki/Frans%C4%B1z\\_Devrim](https://tr.wikipedia.org/wiki/Frans%C4%B1z_Devrim)

URL [http://www.etymonline.com/index.php?allowed\\_in\\_frame=0&search=İntegratio](http://www.etymonline.com/index.php?allowed_in_frame=0&search=İntegratio&search%20mode%3Dnone) n&search mode = none, (Erişim Tarihi 04.12.2023)

URL:

<chromeextension://efaidnbmnfnkcehdnncjghkphijpkhlhgmcfjfdjhhkbfdpfeghdj/https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/52033>

URL: <https://sbedergi.sdu.edu.tr/assets/uploads/sites/343/files/28-sayi-yazi21-12112017.pdf>

URL <https://arkeofili.com/tarih-oncesi-donemden-11-magara-sanati/>

Vatandaş, C. (2002) "*Küreselleşme Sürecinde Ulusal Kimlik ve Dil (Kanada'daki Türkler)*" VI Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi, Ankara

Yılmabaşar, J. (1980). *Jale Yılmabaşar seramikleri, yöntemleri*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Yoleri, H. (2008). *Pişmiş Kil ile İletişim*. Seramik Üzerine Diyaloglar, İzmir

Yoleri, H. (2008) H. *Ege Sanat Dergisi*, sa.23, ss.10-11, 2008 (Hakemsiz Dergi).

Ziss, A (1984), *Estetik*. Çev. Yakup Şahan. De Yayınları İst. Zorlu, A. (2020). İbn Haldûn'da Beden İnşası Açısından Bedevî Ümran ve Hadarî Ümran. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (43), s.177-192

## Etik Beyanı

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Tez/Sanat Çalışması Raporu Yazım Yönergesi'ne uygun olarak hazırladığım bu Tez/Sanat Çalışması Raporunda,

- Tez/Sanat Çalışması Raporu içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum eserlerin bütününe kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu Tez/Sanat Çalışması Raporunun herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir Tez/Sanat Çalışması Raporu çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

04/09/2024

Nuriye Demir

**Yüksek Lisans/Sanatta Yeterlik/Doktora**

**Tezi/Sanat Çalışması Raporu Orijinallik Raporu**

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

Güzel Sanatlar Enstitüsü

Birlik, Beraberlik ve Bütünleşmenin Seramik Bünyeler Üzerinden Anlatımları

Yukarıda başlığı verilen Tez/Sanat Çalışması Raporumun tamamı aşağıdaki filtreler kullanılarak Turnitin adlı intihal programı aracılığı ile Tez Danışmanım tarafından kontrol edilmiştir. Kontrol sonucunda aşağıdaki veriler elde edilmiştir:

Raporlama Tarihi	Sayfa Sayısı	Karakter Sayısı	Savunma Tarihi	Benzerlik Oranı (%)	Gönderim Numarası
04.09.2024	110	19443	28.06.2024	13	2444704438

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar dâhil
3. 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Tez/Sanat Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. (04.09.2024)

İmza

Nuriye DEMİR

N21131492

Seramik Anasanat Dalı:

Yüksek Lisans	Sanatta Yeterlik	Doktora	Bütünleşik Doktora
X			

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

Prof Dr.Tuğrul Emre Feyzoğlu



**Master's/Proficiency in Art/PhD**  
**Thesis/ Art Work Report Originality Report**

HACETTEPE UNIVERSITY  
Institute of Fine Arts

Unity, Togetherness and Integration Through Ceramic Bodies

The whole thesis/art work report is checked by my supervisor, using Turnitin plagiarism detection software taking into consideration the below mentioned filtering options. According to the originality report, obtained data are as follows.

Date Submitted	Page Count	Character Count	Date of Thesis Defence	Similarity Index (%)	Submission ID
04.09.2024	110	19443	28.06.2024	13	2444704438

Filtering options applied are:

1. Bibliography excluded
2. Quotes included
3. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read the Hacettepe University Institute of Fine Arts Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations, I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge. I respectfully submit this for approval. (04.09.2024)

Nuriye Demir

Student No.: N21131492

Department: Seramik Anasanat Dalı

Program/Degree

Master's	Proficiency in Art	PhD	Joint Phd
X			

SUPERVISOR APPROVAL

APPROVED

Prof.Dr. Tuğrul Emre Feyzoğlu

## YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesi'ne verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversite'ye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikrî mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin/raporumun tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalara (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin/Sanat Çalışması Raporunun kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin/sanat çalışması raporumun tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde/sanat çalışması raporumda yer alan, telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversite'ye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge\*** kapsamında tezim/sanat çalışması raporum aşağıda belirtilen haricinde YÖK Ulusal Tez Merkezi/ H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

Enstitü/ Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... yıl ertelenmiştir. (1)

Enstitü/ Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... ay ertelenmiştir. (2)

Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. (3)

04/09/2024

Nuriye DEMİR

---

\*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge

- (1) Madde 6.1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, **tez danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6.2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmasını ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkânı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulunun** gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7.1. Ulusal çıkarılan veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, **tezin yapıldığı kurum** tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan iş birliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, **ilgili kurum ve kuruluşun önerisi** ile **enstitü** veya **fakültenin** uygun görüşü üzerine **üniversite yönetim kurulu** tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yüksek Öğretim Kuruluna bildirilir.
- (4) Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.  
**Tez Danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.**

